

KOLENDAR

(Vestnik)

==== XLI. =====

šolske Družbe sv. Cirila in Metoda

v Ljubljani

za navadno leto

1927.

Izdalo in založilo vodstvo.

Cena 15 Din

*Vahovec 35
Sohn sv. Teresije
jesušćka zagreb*

V Ljubljani.

Tisk „Narodne tiskarne“.
(Odgovoren Fr. Jezeršek.)

1926.

Rodoslov našega kraljevskega doma.

Sve za krst častni
i svobodu zlatnu!
Geslo dinastije.

Nj. Veličanstvo kralj **Aleksander I.**, rojen na Cetinju dne 17. XII. (4. XII.) 1888; poročen dne 8. VI. 1922 z Njenim Veličanstvom **Marijo**, princezo rumunsko, rojeno dne 9. I. 1900.

Nj. Kralj. Visočanstvo kraljevič prestolonaslednik **Peter**, rojen dne 6. IX. 1923.

Kraljeva roditelja: Nj. V. kralj **Peter I. Veliki, Osvoboditelj in Ujeditelj**, † 16. VIII. 1921 in kneginja **Zorka**, † 4. III. 1890.

Kraljev brat: Nj. Kralj. Visočanstvo kraljevič **Gjorgje**, rojen na Cetinju dne 8. IX. 1887.

Kraljeva sestra: Nj. Visočanstvo princeza **Jelena**, rojena na Reki dne 5. XI. 1884, poročena v Petrogradu s knezom Jovanom Konstantinovičem dne 21. VIII. 1911.

Kraljev stric: Nj. Visočanstvo knez **Arsenije Karagjorgjevič**, brat Nj. V. kralja Petra, roj. dne 16. IV. 1859.

Kraljev bratranec: Nj. Visočanstvo knez **Pavle**, sin kneza Arsenija, rojen dne 27. IV. 1893., poročen z grško princezo **Olgo**, rojena dne 29. V. 1903. Njun sin: knez **Aleksander**, rojen dne 13. VIII. 1924.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

a) grb:

Dvoglavi beli orel v poletu na rdečem ščitu; vrh obeh glav krona kraljevine; na prsih ima orel ščit, na katerem so: srbski grb (bel križ na rdečem ščitu), hrvatski grb (25 polj, ki so menjaje se rdeča in srebrna) in slovenski grb (tri zlate šesterokrake zvezde nad belim polumesecem na modrem ščitu).

b) barve:

Državne: modra bela rdeča,
srbske: rdeča modra bela, hrvatske: rdeča bela modra,
slovenske: bela modra rdeča.

I. C 33.564 e

030024107

Leto 1927.

je navadno in ima 365 dni (med temi 52 nedelj in 15 katoliških cerkvenih praznikov vštévši leta 1911. odpravljene); začne se s soboto in konča s soboto.

Začetek leta 1927.

Občno in drž. leto se začne novega leta dan, 1. prosinca, katoliško cerkveno leto 1. adventno nedeljo 27. listopada 1926, pravoslavno cerkveno leto 14. prosinca 1927.

Godovinsko število.

Zlato število	1	Rimsko število	10
Epakta ali lunino kazalo XXVII		Nedeljska črka	B
Solnčni krog	4	Letni vladar: Venera.	

Odpravljene cerkveni prazniki.

1. Svečnica (2. II.), 2. Marijino oznanjenje (25. III.), 3. velikonočni ponedeljek, 4. binkoštni ponedeljek, 5. mali šmarin (8. IX.), 6. sv. Štefan (26. XII.).

Državni prazniki.

1. **Ciril in Metod**, slovanska apostola: dne 24. vel. travna.
2. **Vidov dan**: dne 28. rožnika v spomin junakov, padlih za vero in domovino.
3. **Ujedinjenje SHS**: dne 1. grudna.
4. **Aleksandrov dan**: dne 17. grudna (rojst. dan kralja Aleksandra I.)

Znamenja luninih premen.

Mlaj ☾ Prvi krajec ☽ Ščip ☽ Zadnji krajec ☾

Mraki leta 1927.

Leta 1927. bodo 3 solnčni in 2 lunina mraka. Solnčni mrak 3. prosinca, pri nas neviden; 29. rožnika popoln mrak, ki se začne ob 5 zjutraj in konča ob 9 in 46 min.; pri nas viden. Dne 24. grudna pri nas neviden. — Luna bo mrknila 15. rožnika, pri nas nevidno; 8. grudna, zač. ob 16 in 52 min., konec ob 20 in 18 min.; pri nas nevidno.

PROSINEC ★ JANUAR

Srbsko: Јануар.
 Hrvatsko: Siečanj.
 Češko: Leden.

Luž.-srb.: Wulki rózĳk.
 Poljsko: Styczeń.
 Rusko: Январь.

☞ 31 dni. ☞

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena	
1	Sob. Novo leto . Obr. Gsp.	19	Bonifacij	Dragovit
K.: Ko je bil Herod umrl. Mat. 2.				
2	Ned. Ime Jezusovo	20	Danilo	Zlatan
3	Pon. Genovefa	21	Julijan	Slavimir
4	Tor. Tit, šk.	22	Anastazija	Dobromir
5	Sred. Telesfor, p. m.	23	10 muč. kretskih	Grozdana
6	Čet. Sv. trije Kralji.	24	Evgenija	Darin
7	Pet. Zdravko, Valentin	25	Božič. Rojstvo G.	Svetoslav
8	Sob. Severin, op.	26	Zbor Bogorodičin	Bogoljub
K.: 12letni Jezus v tempju. Luk. 2.				
9	Ned. 1. po razgl. G.	27	Štefan, 1 muč.	Nikosava
10	Pon. Pavel, pušč.	28	20.000 muč	Dobroslav
11	Tor. Higin, p. m.	29	14.000 muč.	Božidar
12	Sred. Arkadij, m.	30	Anizija	Božigoj
13	Čet. Veronika, d.	31	Melanija	Bogomir
14	Pet. Srečko Nol., sp.	1/1	Novo leto 1927	Neda
15	Sob. Maver, op.	2	Silvester, p.	Radoslav
K.: O ženitnini v Kani Gal. iv. 2.				
16	Ned. 2 po razgl. G.	3	Malahija	Tmislava
17	Pon. Anton, pušč.	4	Evstahij	Zvonimir
18	Tor. Sv. Petra stol v R.	5	Krstov dan	Vera
19	Sred. Kanut, kr.	6	Bogojavljenje	Hranimir
20	Čet. Fabijan in Seb. m.	7	Zbor Iv. Krst.	Živojin
21	Pet. Agna, d. m.	8	Jurij	Janja
22	Sob. Vinko	9	Polijevkto,	Sviloj
K.: Jez. ozdravi gobavega. Mat. 8.				
23	Ned. 3. po r. G. Zar. M D	10	Gregor Niški	Voljica
24	Pon. Timotej	11	Teodozij	Milislava
25	Tor. Spreobr. sv. Pavla	12	Tatijana	Kosava
26	Sred. Polikarp, šk. m.	13	Jermilo	Vsevlst
27	Čet. Ivan Zlat., c. uč.	14	Sava	Dušana
28	Pet. Roger in tov., m.	15	Pavel Tivejski	Dragomil
29	Sob. Fran Sal., šk.	16	Verige sv. Petra	Gorislava
K.: Vihar na morju. Mat. 7.				
30	Ned. 4. po razgl. G.	17	Anton Veliki	Desislav
31	Pon. Peter Nol.	18	Makso	Divna
Dan zraste za 1 uro 1 min.				
Dan je dolg 8 ur 25 min. do 9 ur 26 min.				

Beleške.

SVEČAN ★ FEBRUAR

Srbsko: Фебруар.
Hrvatsko: Veljača.
Česko: Unor.

☞ 28 dni. ☜

Luž.-srb.: Maly różk.
Poljsko: Luty.
Rusko: Февраль.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Tor.	Ignacij, šk. m.	19 Makarij Egipt	Budmil
2 Sred.	Svečnica ☾	20 Jeftimij	Ljubomira
3 Čet.	Blaž	21 Maksim	Bojmir
4 Pet.	Veronika	22 Timotej, ap.	Daroslav
5 Sob.	Dobroslava (Agata)	23 Klemen	Jagoda
K.: O dobrem semenu. Luk. 13.			
6 Ned.	5. po r. G. Doroteja	24 Ksenija	Žalimir
7 Pon.	Romuald, op.	25 Gregor	Malina
8 Tor.	Ivan Mat., sp.	26 Ksenofont	Zvezdodrag
9 Sred.	Apolonija, d. m. ☽	27 Prenos moči I. Zl.	Blagoslava
10 Čet.	Školastika, d.	28 Efrem Sirski	Vojmil
11 Pet.	Adolf, škof	29 Pr. moči Ign. B.	Dobrana
12 Sob.	Evlalija	30 Trije jerarhi	Zvonimir
K.: O delavcih v vinogradu. Mat. 20.			
13 Ned.	70nica. Katarina	31 Kir in Ivan	Vrativoj
14 Pon.	Zdravko, Valentin	1/2 Tritun	Cvetna
15 Tor.	Favstin, m.	2 Srečanje Gosp.	Ljuboslava
16 Sred.	Julijana, d. m. ☿	3 Sim. in Ana	Strahomir
17 Čet.	Donat, m.	4 Izidor Peluz.	Vesela
18 Pet.	Simeon, šk. m.	5 Agata, d. m.	Dobrana
19 Sob.	Julijan, m.	6 Vukol, šk.	Bratomil
K.: O sejalcu in semenu. Luk. 8.			
20 Ned.	60nica. Elevation	7 Partenij	Drago
21 Pon.	Maksimiljan	8 Sava II.	Miloslav
22 Tor.	Sv. Petra stol v A.	9 Nikifor	Gojслав
23 Sred.	Peter D., c. u.	10 Haralamko	Čudomil
24 Čet.	Matija, ap. ☾	11 Blaž, m.	Divka
25 Pet.	Valburga, d.	12 Meletij	Bludomir
26 Sob.	Aleksander	13 Martinijan	Nikna
K.: Jezus ozdravi slepca. Luk. 18.			
27 Ned.	50nica. Leander	14 Ciril, si. ap.	Inoslav
28 Pon.	Roman, op.	15 Onizim	Sodka

Dan zraste za 1 uro 27 min.

Dan je dolg 9 ur 29 min. do 10 ur 56 min.

Beleške.

Srbsko: MAPT.
Hrvatsko: Ožujak.
Češko: Březen.

↔ 31 dni. ↔

Luž.-srb.: Nalčtnik.
Poljsko: Marzec.
Rusko: MAPTБ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Tor. Pust. Belko (Albin)	16 Pamfilij	Belin
2	Šred. Pepeln. ca. Simplicij	17 Teod. in Marijan	Milana
3	Čet. Kunigunda, ces. ☿	18 Leon Vel., p.	Mislav
4	Pet. Kazimir, sp.	19 Arhip	Sladoje
5	Sob. Evzebij, m.	20 Leon, šk.	Danica
K.: Hudič izkuša Jezusa. Mat. 4.			
6	Ned. 1. postna. Miroslav	21 Timotej	Zvezda
7	Pon. Tomo A., c. u	22 Post	Jelen
8	Tor. Ivan božji, sp.	23 Polikarp	Bodin
9	Šred. Kv. Frančiška, vd.	24 Najd. glave Iv. K.	Danimir
10	Čet. 40 mučen. ☾	25 Tarazij	Stana
11	Pet. Heraklij, m.	26 Porfirij, šk.	Radoja
12	Sob. Gregor Vel., p.	27 Prokop	Božana
K.: Jez. Izprem. na gori. Mat. 17.			
13	Ned. 2. postna. Rozina	28 Vazilij	Svetovid
14	Pon. Matilda	1/3 Evdoksija	Desimir
15	Tor. Klemen M. D., sp.	2 Teodot	Velislav
16	Šred. Radovan (Hilarij)	3 Evtropij	Ljubislava
17	Čet. Jedert, d.	4 Gerazim, p.	Budimir
18	Pet. Slavoljub (Edv.) ☿	5 Konon	Slavoljub
19	Sob. Josip, ž. M. D.	6 42 mučenikov	Zlata
K.: Jezus izžene hudiča. Luk. 11.			
20	Ned. 3. post. Niketa, m.	7 Vazilij	Vlada
21	Pon. Benedikt	8 Teofor	Tuga
22	Tor. Oktavijan, m.	9 40 mučenikov	Slavo
23	Šred. Sredi posta	10 Kondrat	Dražislav
24	Čet. Gabrijel, v. a.	11 Sofronij Jeruz.	Jaroslav
25	Pet. Oznan. Mar. Dev.	12 Teofan	Predrag
26	Sob. Emanuel ☾	13 Nicefor, sp.	Srdan
K.: Jezus nasiti 5000 mož. Iv. 6.			
27	Ned. 4. postna. (sred.)	14 Benedikt	Stanimir
28	Pon. Ivan Kapistran	15 Agapij	Uma
29	Tor. Ciril, m.	16 Savin	Branivoj
30	Šred. Angela F., vd.	17 Aleksij	Pribislav
31	Čet. Modest, šk.	18 Ciril	Mojmir

Dan zraste za 1 uro 45 min.

Dan je dolg 10 ur 59 min. do 12 ur 45 min.

Beleške.

MALI TRAVEN * APRIL

Srbsko: АПРИЛ.
Hrvatsko: Travanj.
Češko: Duben.

☞ 30 dni. ☛

Luž.-srb.: Jutrownik.
Poljsko: Kwiecień.
Rusko: АПРѢЛЬ.

Dnevi	Za rimsko katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena	
1	Pet. Hugon, šk.	19	Hzrant	Mutimir Gojmir
2	Sob. Fran Pavl. ☉	20	Jovan in Sergij	
K.: Judje hočejo Jez. kamenj. Iv. 8.				
3	Ned. 5. postna. (tiha)	21	Jakob	Žarko Dušica Dabiživ Čudna Radivoj Viljenica Ljuban
4	Pon. Izidor	22	Vazilij	
5	Tor. Vinko	23	Nikon	
6	Sred. Sikst, p.	24	Caharija	
7	Čet. Hegerij, sp.	25	Blagovesti	
8	Pet. Žal. M. b., Albert	26	Gabrijel	
9	Sob. Marija Kl. ☽	27	Matrona	
K.: Jez. prihod v Jeruz. Mat. 21.				
10	Ned. 6. postna. (cvetna)	28	Hilarijon	
11	Pon. Leon, p.	29	Marko	
12	Tor. Julij, p.	30	Ivan Lestv.	
13	Sred. Hermenegild, m.	31	Ipatij	
14	Čet. Vel. čet., Tiburcij	1/4	Marija Egipt.	
15	Pet. † Vel. pet., Helena	2	Tit	
16	Sob. Vel. sob., Turibij	3	Niceta	
K.: Jez. vstane od mrtvih. Mark. 16.				
17	Ned. Vel. noč. Vst. G. ☉	4	Cvetna	Vitigoj Gradislava Tihorad Dragislav Dragomira Ljutomer Dobrica
18	Pon. Vel. poned.	5	Teodul	
19	Tor. Krescencija, d. m.	6	Evtihij	
20	Sred. Sulpicij, m.	7	Jurij	
21	Čet. Anzeim	8	Herodion	
22	Pet. Soter in Kaj, p.	9	Evpsihij	
23	Sob. Vojteh, šk. m.	10	Terencij, m.	
K.: Jez. se prik. pri zap. vratih. Iv. 20.				
24	Ned. 1. pov. (bela) Jurij ☾	11	Uskrs. Vstaj. G.	Jurislav Tugomir Sekana Raduna Slavica Tankoslava Samorad
25	Pon. Marko, cv.	12	Uskrsni poned.	
26	Tor. Klet in Marc., p.	13	Uskrsni tor.	
27	Sred. Peregrin, sp.	14	Martin, p.	
28	Čet. Vital, m.	15	Aristarh	
29	Pet. Peter, m.	16	Agapija	
30	Sob. Katarina San., d.	17	Simeon	

Dan zraste za 1 uro 39 min.

Dan je dolg 12 ur 48 min. do 14 ur 27 min.

Beleške.

VELIKI TRAVEN ★ MAJ

Srbsko: Maj.
Hrvatsko: Svibanj.
Češko: Květen.

☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Róžovnik.
Poljsko: Maj.
Rusko: Ма́й.

Dnevi	Za rimsko katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
K.: O dobrem pastirju. Iv. 10.			
1	Ned. 2 pov. Fil. in Jak. ☉	18 Ivan prop.	Žiga
2	Pon. Atanazij	19 Ivan staroz.	Živana
3	Tor. Najd. sv. križa	20 Teodor	Solnčarica
4	Sred. Varstvo sv. Jož. Flor.	21 Januarij	Valhun
5	Čet. Pij V. p.	22 Teodor Sik.	Desirad
6	Pet. Ivan Ev. pr. I. vr.	23 Jurij, velem.	Zdemir
7	Sob. Stanislav, šk. m.	24 Sava St.	Prisnoslav
K.: Jez. napove odhod. Iv. 16.			
8	Ned. 3. povelik. ☽	25 Marko, ev.	Budislav
9	Pon. Gregor Naz.	26 Vazilij	Prvinica
10	Tor. Antonin, šk.	27 Simeon	Dvorna
11	Sred. Mamert, šk.	28 9 mučenikov	Ljerka
12	Čet. Pankracij, m.	29 Jason	Stojmir
13	Pet. Servacij, m.	30 Jakob ap.	Jasna
14	Sob. Bonifacij, m.	1/5 Jeremija	Svetolik
K.: Jez. objubi sv. Duha. Iv. 16.			
15	Ned. 4. povelik. Zofija	2 Atanazij	Jaromira
16	Pon. Ivan Nep., m. ☉	3 Tim. in Mavro	Mladena
17	Tor. Paškal, sp.	4 Pelagija	Dušoje
18	Sred. Venancij, m.	5 Irena	Mladica
19	Čet. Celestin, p.	6 Job	Vitoslava
20	Pet. Bernardin, sp.	7 Najdba sv. križa	Milodar
21	Sob. Srečko, sp.	8 Ivan, ev.	Jelina
K.: O molitvi. Iv. 16.			
22	Ned. 5. pov. Milan (Emil)	9 Izaija	Boža
23	Pon. Deziderij	10 Simon, ap.	Milorad
24	Tor. Marija, p. } Križevo ☾	11 Ciril in Metod	Cveta
25	Sred. Urban, p. }	12 Epifanij	Zdestan
26	Čet. Vnebohod Krist.	13 Glikerija	Dragica
27	Pet. Magdalena P., sp.	14 Izidor	Volkašin
28	Sob. Lev II., p.	15 Pahomij	Jaromir
K.: O pričanju sv. Duha. Iv. 15.			
29	Ned. 6. povel. Veljko	16 Teodora	Dana
30	Pon. Ferdinand ☉	17 Andronik	Milica
31	Tor. Angela, d.	18 Teodot	Bojслав

Dan zraste za 1 uro 16 min.

Dan je dolg 14 ur 29 min. do 15 ur 45 min.

Beleške.

ROŽNIK * JUNIJ

Srbsko : Jun.
Hrvatsko : Lipanj.
Češko : Cerven.

☞ 30 dni. ☜

Luž.-srb: Smažnik.
Poljsko: Czerwiec.
Rusko: Июнь.

Dnevi	Za rimske katoličane		Za pravoslavne	Narodna imena
1	Sred. Juvencij	19	Patricij	Radovan
2	Čet. Marcellin, m.	20	Spasov dan	Velimir
3	Pet. Klotilda	21	Konst. in Hei.	Radoslava
4	Sob. Kvirin, šk.	22	Vladimir	Dika
K.: O sv. Duhu in ljubezni. Iv. 14.				
5	Ned. Binkošti. Duhovo	23	Mihajlo	Dobromil
6	Pon. Bink. pon. Norbert	24	Simeon Stolp.	Miljutin
7	Tor. Lukrecija, m. ☾	25	Najd gl. Iv. K.	Bogomil
8	Sred. Kvat. Medard, šk.	26	Karpa	Svetin
9	Čet. Prim. in Fel., m.	27	Terapont	Dostana
10	Pet. Marjeta, kr.	28	Nikita	Rusmir
11	Sob. Barnaba, ap.	29	Teodor	Hrvoje
K.: Meni je dana vsa oblast. M. 28.				
12	Ned. 1. pob. Sv. Trojica	30	Duhovo	Zorica
13	Pon. Anton P.	31	Duh. poned.	Zlatana
14	Tor. Bazilij, c. u.	1/6	Duh. torek	Bislav
15	Sred. Vid, m. ☽	2	Nikefor	Dragimir
16	Čet. Telovo. Fran R.	3	Lukijan	Tratomir
17	Pet. Bratoljub (Adolf), šk.	4	Mitrofan	Bodin
18	Sob. Gervazij in Pr., m.	5	Peter Koriški	Bogdan
K.: O veliki večerji. Luk. 14.				
19	Ned. 2. pob. Julijana, d.	6	Visarijon	Milava
20	Pon. Silverij	7	Teodot	Nenadej
21	Tor. Vekoslav (A.), sp.	8	Stratilat	Miloš
22	Sred. Ahacij, m. ☾	9	Ciril Al.	Gostimir
23	Čet. Zdenka (Sidonija)	10	Timotej	Višeslav
24	Pet. Srce Jez. Ivan Krst.	11	Bartol in Barn.	Janislav
25	Sob. Prosper, m.	12	Onufrij	Grlica
K.: O izgubljeni ovci. Luk. 15.				
26	Ned. 3 pob. Ivan in Pavel	13	Akilina	Hrana
27	Pon. Hema	14	Elizir	Ladislav
28	Tor. Vidov dan. Lev II.	15	Vidov dan	Zorana
29	Sred. Peter in Pavel ●	16	Tihon	Peroslav
30	Čet. Spomin sv. Pavla	17	Emanuel	Predislav

Dan zraste do 21. dne za 19 min. in se zopet skrči do konca meseca za 3 min.

Dan je dolg 15 ur 16 min. do 16 ur 2 min.

Beleške.

MALI SRPAN ★ JULIJ

Srbsko: Јул.
Hrvatsko: Srpanj. ☞ 31 dni. ☜
Češko: Červenec.

Luž.-srb.: Pražnik.
Poljsko: Lipiec.
Rusko: Юлиѳ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Pet.	Rešnja kri	18 Leontij	Bogoslav
2 Sob.	Obiskanje M. D.	19 Juda, ap.	Dragonama
K.: 0 vel. ribj. lovu. Luk. 5.			
3 Ned.	4. pob. Helijodor	20 Naum	Nada
4 Pon.	Urh, šk.	21 Julijan	Belizar
5 Tor.	Ciril in Metod	22 Evzebij	Dobruška
6 Šred.	Izaija, pr.	23 Agripina	Domogoj
7 Čet.	Viligoj, šk. ☾	24 Rojstvo Ivana K.	Negoda
8 Pet.	Jelisava (Eliz.)	25 Febronija	Milolika
9 Sob.	Anatolija, dev.	26 David Solunski	Hvalimir
K.: 0 farizejski pravičnosti. M. 5.			
10 Ned.	5 pob. Ljuba (Amal.)	27 Samson	Ljubica
11 Pon.	Pij I., p.	28 Cir. in Jov.	Međo
12 Tor.	Mohor in Fort, m.	29 Peter in Pavel	Draguška
13 Šred.	Marjeta, d. m.	30 Zbor apostolov	Dragan
14 Čet.	Bonaventura ☼	1/7 Kozma in Dam.	Svobodin
15 Pet.	Hinko (Henrik), c.	2 Obleka Marijina	Vladimir
16 Sob.	D. Marija Karm.	3 Hijacint	Bogdan
K.: Jezus nasiti 4000 mož. Mark. 8.			
17 Ned.	6. pob. Branko	4 Andrej Kr.	Držislav
18 Pon.	Kamil	5 Atanazij	Miroslav
19 Tor.	Vinko Pavl, sp.	6 Sisoj Vel.	Radoš
20 Šred.	Elija, pr.	7 Toma	Česlav
21 Čet.	Olga ☾	8 Prokop	Zora
22 Pet.	Marija Magd.	9 Pankracij	Pribina
23 Sob.	Apolinar, šk.	10 45 mučenikov	Brana
K.: 0 lažnjih prerokih. Mat. 7.			
24 Ned.	7. pob Kristina, d.	11 Olga	Ratimir
25 Pon.	Jakob, ap.	12 Proklo in Jul.	Boljedrag
26 Tor.	Ana	13 Zbor. Gabr. arh.	Jana
27 Šred.	Zlatko (Avrelij)	14 Akila	Dušan
28 Čet.	Zmagoslav (Vikt.) ☼	15 Vladimir Vel.	Svetomir
29 Pet.	Marta, d.	16 Atinogen	Dobriča
30 Sob.	Abdon in Senen, m.	17 Marina	Vitodrag
K.: 0 krivičnem hišniku. Luk. 16.			
31 Ned.	8. pob. Vatrosl. (Ign.)	18 Emilijan	Jelenica

Dan se skrči za 54 min.

Dan je dolg 16 ur 2 min. do 15 ur 8 min.

Beleške.

VELIKI SRPAN ★ AVGUST

Srbsko: АВГУСТ.
 Hrvatsko: Kolovoz.
 Češko: Srpen.

☾ 31 dni ☽

Luž.-srb.: Žnjeńc.
 Poljsko: Sierpień.
 Rusko: АВГУСТЪ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Pon.	Peter v okovih	19 Lazar	Dedomir
2 Tor.	Porcijunkula	20 Ilijin dan	Bojan
3 Šred.	Najdba sv. Štefana	21 Simeon	Mirača
4 Čet.	Dinko (Domin.), op.	22 Marija Magd.	Ljubačica
5 Pet.	Marija D. snež. ☽	23 Trofil	Predobra
6 Sob.	Preobraženje Gosp.	24 Kristina	Vlastica
K.: Jez. plaka nad Jeruz. Luk. 19.			
7 Ned.	9. pob. Kajetan, sp.	25 Ana	Vidojka
8 Pon.	Cirijak, m.	26 Jermolaj	Godeslav
9 Tor.	Roman, m.	27 Pantelejmon	Našemir
10 Šred.	Lovro (Lovrenc), m.	28 Prohor	Jurica
11 Čet.	Tiburcij in Suz., m.	29 Kalinik	Bolemir
12 Pet.	Klara, d.	30 Sila	Dobrogost
13 Sob.	Hipolit in Kas., ☽	31 Jevdokim	Davola
K.: 0 farizeju in cestinarju. Luk. 18.			
14 Ned.	10. pob. Evzebij	1/8 Najd. Makab.	Dobrina
15 Pon.	Veliki šmarin	2 Štefan	Budinja
16 Tor.	Rok, sp.	3 Izak in Dalm.	Nemira
17 Šred.	Liberat, m.	4 7 dece v Efezu	Radigoj
18 Čet.	Helena, kr.	5 Evsignij	Branislava
19 Pet.	Ludovik, šk. ☾	6 Preobraž. Gosp.	Ljudevit
20 Sob.	Bernard, op.	7 Dometij	Žarka
K.: Jez. ozdravi gluho. Mark. 7.			
21 Ned.	11. pob. Ivana Fr.	8 Emilijan	Mirjana
22 Pon.	Timotej	9 Matija	Ostrivoj
23 Tor.	Zdenko (Filip B.)	10 Lovrenc	Bogovoljka
24 Šred.	Jernej, ap.	11 Evplo	Borivoj
25 Čet.	Ludovik, kr.	12 Fotij in Anikit, m.	Dragorad
26 Pet.	Cefirin, p. m.	13 Makso	Perunika
27 Sob.	Josip Kal., sp. ☽	14 Mihej	Zlatko
K.: 0 usmilj. Samarjano. Luk. 10.			
28 Ned.	12. pob. Avguštin	15 Vnebovzetje M. D.	Milogaj
29 Pon.	Obgl. Ivana Krst.	16 Joahim	Želided
30 Tor.	Roža Lim., d.	17 Miron	Milka
31 Šred.	Rajko, sp.	18 Flor	Mildrag

Dan se skrči za 1 uro 34 min.

Dan je dolg 15 ur 5 min. do 13 ur 31 min.

Beleške.

KIMAVEC * SEPTEMBER

Srbsko: Септембар.   Luž.-srb.: Požnjeńc.
 Hrvatsko: Rujan.   30 dni.   Poljsko: Wrzesień.
 Češko: Září.   Rusko: Септябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Čet. Egidij (Ilij), op.	19 Andrej	Mladin
2	Pet. Štefan, kr.	20 Samuel	Miljeva
3	Sob. Mansvet, šk.	21 Tadej, ap.	Lepa
K.: Jez. ozdravi 10 gohavcev. Luk. 17.			
4	Ned. 13. pob. Angelska D	22 Agatonik	Nedamisel
5	Pon. Lovrenc Just.	23 Lupo in Ir.	Nedeljka
6	Tor. Hermogen, m.	24 Evtihij	Radonica
7	Sred. Bronislava, n.	25 Bartol, ap.	Mrena
8	Čet. Mali šmarin	26 Adrijan	Gostinja
9	Pet. Korbinijan, šk.	27 Pimen	Vsemir
10	Sob. Nikolaj Tol., sp.	28 Mojzes Etiop.	Rakita
K.: O božji previdnosti. Mat. 6.			
11	Ned. 14. pob. Prot in H. ☉	29 Obgl. Iv. Krst	Slaven
12	Pon. Ime Marijino	30 Aleksander	Večedrag
13	Tor. Virgilij, šk.	31 Pas Bogorodičin	Zremil
14	Sred. Povišanje sv. križa	1/9 Simeon	Znanoslav
15	Čet. M. D. 7 žal.	2 Mamant	Svevoj
16	Pet. Ljudmila, vd.	3 Janić II.	Sodimir
17	Sob. Rane sv. Franč.	4 Vavila	Prvan
K.: O najmlj. mladeniču. Luk. 7.			
18	Ned. 15. pob. Jos. K ☾	5 Caharija	Sokolica
19	Pon. Januarij, m.	6 Evdoksij	Vitodrag
20	Tor. Evstahij in tov., m.	7 Sozont	Morana
21	Sred. Kvat. Matej, ap. ev.	8 Rojstvo M. D.	Blagoslav
22	Čet. Mavricij, m.	9 Joahim in Ana	Celimir
23	Pet. Tekla, d.	10 Menod	Slavna
24	Sob. M. D. rešiteljica ujet.	11 Teodor Aleks.	Sadivoj
K.: Jez. ozdravi vodeničnega. Luk. 14.			
25	Ned. 16. pob. Kleofa ☿	12 Avtonom	Uroš
26	Pon. Ciprijan	13 Kornelij	Stojlava
27	Tor. Kozma in Dam.	14 Poviš. sv. križa	Radomira
28	Sred. Večeslav, kr. m.	15 Nikita	Vidica
29	Čet. Mihael, v. a.	16 Evfemija	Stojan
30	Pet. Jerko (Jeronim), sp.	17 Zofija	Jekica

Dan se skrči za 1 uro 40 min.
 Dan je dolg 13 ur 28 min. do 11 ur 48 min.

Beleške.

VINOTOK ★ OKTOBER

Srbsko: Октобар. Luž.-srb.: Winowc.
 Hrvatsko: Listopad. ☞ 31 dni. ☞ Poljsko: Październik
 Češko: Říjen. Rusko: Октябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Sob. Remigij, op.	18 Evmenij	Semislava
K.: O največji zapov. M. 22.			
2	Ned. 17. pob. Rožnoven.	19 Trofim in tov.	Miran
3	Pon. Kandid, sp.	20 Evstatiј	Vitimir
4	Tor. Fran Ser., sp. ☽	21 Kodrat	Tegodrag
5	Šred. Placid in tov., m.	22 Foka, m.	Dumnuka
6	Čet. Brunon, sp.	23 Spočet. sv. Iv. K.	Brunoslav
7	Pet. Rožni venec	24 Tekla	Dragonika
8	Sob. Brigita, vd.	25 Evfrozima	Dragosta
K.: Jez. ozdravi mrlvoudnega. M. 9.			
9	Ned. 18. pob. Dionizij	26 Ivan, ev.	Svetina
10	Pon. Fran B. ☽	27 Kalistrat	Stremil
11	Tor. Nikazij, m.	28 Večeslav	Negoslava
12	Šred. Maksimilijan, šk.	29 Mihajlovo	Drugislav
13	Čet. Slavoljub (Edvard)	30 Gregor Arm.	Rosica
14	Pet. Kalist, p.	1/10 Pokrovit. M. D.	Sestrena
15	Sob. Terezija, d.	2 Ciprijan	Radislav
K.: O kraljevi ženitnini. Mat. 22.			
16	Ned. 19. pob. Posv. cerk.	3 Dijonizij	Velena
17	Pon. Jadviga ☾	4 Jeroteј	Mira
18	Tor. Luka, ev.	5 Haritina	Travica
19	Šred. Peter Alk., sp.	6 Toma, ap.	Stojgoј
20	Čet. Ivan Kanc., sp.	7 Sergij	Raša
21	Pet. Uršula in tov., d.	8 Pelagija	Stojslav
22	Sob. Kordula, d. m.	9 Štefan	Zorislav
K.: Jez. ozdravi kraljič. sina. Iv. 4.			
23	Ned. 20. pob. Iv. Kap.	10 Evlampij	Živka
24	Pon. Rafael, v. a.	11 Filip	Blagota
25	Tor. Krizant in Dar. ☽	12 Probo in tov.	Zlatija
26	Šred. Evarist, p. m.	13 Karpo	Vranica
27	Čet. Frumencij, šk.	14 Petka	Srebra
28	Pet. Simon in J., ap.	15 Lukijan	Mila
29	Sob. Prazn. naše svobode	16 Longin	Gradimir
K.: O kraljevem računu. Mat. 18.			
30	Ned. 21. pob. Kr. kralj	17 Ozija	Vladika
31	Pon. Volkoslav (Volb)	18 Luka, ev.	Gorazd

Dan se skrči za 1 uro 43 min.

Dan je dolg 11 ur 45 min. do 10 ur 2 min.

Beleške.

✦ **LISTOPAD * NOVEMBER** ✦

Srbsko: НОВЕМБАР.
 Hrvatsko: Studeni. ☞ 30 dni. ☞
 Češko: Listopad.

Luž.-srb.: Nazymnik.
 Poljsko: Listopad.
 Rusko: Ноябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Tor. Vsi sveti	19 Prohor	Ljubomil
2	Šred. Verne duše	20 Artemij	Zdanila
3	Čet. Viktorin, šk. m.	21 Ilarijon	Bogomil
4	Pet. Dragotin (Karol)	22 Averkij	Dragomir
5	Sob. Mirko, Filomela	23 Jakob, ap.	Savina
K.: O davčnem denarju. Mat. 22.			
6	Ned. 22. pob. Zahvalna	24 Areta	Ratislav
7	Pon. Prosdocim, m.	25 Markijan	Zdenko
8	Tor. Bogomir	26 Dimitrij	Nežir
9	Sred. Božidar, m.	27 Nestor	Sebislav
10	Čet. Andrej Av., sp.	28 Arsenij I.	Golobica
11	Pet. Davorin (Martin) šk.	29 Avramij	Višnjica
12	Sob. Martin, p. m.	30 Štefan Mil.	Davorin
K.: O Jajrovi hčeri. Mat. 9.			
13	Ned. 23. pob. Stanislav K.	31 Stahij	Nevenka
14	Pon. Bogdan	1/II Kozma in Dam.	Borislava
15	Tor. Lavoslav, kr.	2 Akindin	Volčica
16	Sred. Ivan Trogirski	3 Akepsin	Večerin
17	Čet. Gregor čudotv., šk.	4 Jeanikij	Ljubava
18	Pet. Odon, op.	5 Galaktion	Oliva
19	Sob. Jelisava (Eliz.)	6 Pavel	Imica
K.: O grozoti razdejanja. Mat. 24.			
20	Ned. 24. pob. Srečko V.	7 Jeronim	Vladiboj
21	Pon. Dar. M. D.	8 Zbor Mih. arh.	Grmislav
22	Tor. Cecilija, d. m.	9 Onisifor	Jezdimir
23	Sred. Milivoj (Klemen)	10 Erasto	Ravijola
24	Čet. Ivan Kriški, sp.	11 Štefan Deč.	Jeca
25	Pet. Katarina, d. m.	12 Ivan Mil.	Kolomir
26	Sob. Silvester, op.	13 Ivan Zlat.	Zdedrag
K.: O poslednji sodbi. Luk. 21.			
27	Ned. 1. adv. Virgilij, šk.	14 Filip	Vedrana
28	Pon. Sosten, m.	15 Gurij	Lelija
29	Tor. Saturnin, m.	16 Matej, ap.	Skoromir
30	Sred. Andrej, ap.	17 Gregor	Hrabroslav

Dan se skrči za 1 uro 17 min.

Dan je dolg 9 ur 59 min. do 8 ur 42 min.

Beleške.

GRUDEN * DECEMBER

Srbsko : Децембар.
 Hrvatsko: Prosinac. ☾ 31 dni. ☽
 Češko: Prosinec.

Luž.-srb.: Hodownik.
 Poljsko: Grudzień.
 Rusko: Декабрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Čet.	Ujedinjenje SHS	18 Državni praznik	Božena
2 Pet.	Bibijana, m. ☾	19 Abdija	Tihomir
3 Sob.	Fran Ks., sp.	20 Gregor Dekap.	Sveljub
K.: Ivan Krst. v ječi. Mat. 11.			
4 Ned.	2. adv. Barbara	21 Darovanje M. D.	Velika
5 Pon.	Sava, op.	22 Fieomon	Stojana
6 Tor.	Nikolaj, šk.	23 Aleksander	Vladovita
7 Sred.	Ambrož	24 Katarina	Veselin
8 Čet.	Brezn. sp. M. D. ☽	25 Klemen	Rodana
9 Pet.	Levkadija, d. m.	26 Alimpij	Savica
10 Sob.	Melhijad, p.	27 Jakob Perz.	Dražič
K.: Ivan K. pričuje o Kristu. Iv. 1.			
11 Ned.	3. adv. Damaz, p.	28 Štefan	Gojica
12 Pon.	Maksencij	29 Paramon	Široslav
13 Tor.	Lucija, d. m.	30 Andrej, ap.	Vitača
14 Sred.	Kvat. Dušan (Spir.)	1/2 Naum	Vojmir
15 Čet.	Kristina, d.	2 Uroš	Cvetana
16 Pet.	Evzebij, šk. C	3 Sofronij	Jaronega
17 Sob.	Aleksandrov dan	4 Državni praznik	Strojslav
K.: Ivan K. poklican v proroke. L. 3.			
18 Ned.	4. adv. Gracijan	5 Sava	Ljubonega
19 Pon.	Nemezij	6 Nikolaj	Uglješa
20 Tor.	Liberat, m.	7 Ambrož	Boživoj
21 Sred.	Tomo, ap.	8 Patapij	Tomislav
22 Čet.	Zenon, m.	9 Spoč. M. D.	Zvezdana
23 Pet.	Viktorija, d. m.	10 Ivan, desp.	Ozrislav
24 Sob.	† Adam in Eva ☽	11 Danilo	Dunja
K.: Izšlo je povelje ces. Avg. Luk. 2.			
25 Ned.	Božič. Rojstvo Gosp.	12 Spiridijon	Žitigoj
26 Pon.	Štefan, m.	13 Evstahij	Zlatka
27 Tor.	Ivan, ev.	14 Tirzo	Pelislav
28 Sred.	Nedolžni otročiči	15 Elevterij	Zorica
29 Čet.	Tomo, šk.	16 Agej	Vrhoslav
30 Pet.	David, kr.	17 Danilo	Branimir
31 Sob.	Silvester, p. ☾	18 Sebastijan	Blažena

Dan se skrči do dne 21. za 20 min. in zopet zraste do konca meseca za 4 min.

Dan je dolg 8 ur 40 min. do 8 ur 24 min.

Beleške.

Pristojbine :

I. Poštne.

A. Tuzemski promet.

Izza 1. VI. 1925 so v veljavi tele pristojbine :

1. **Pisma** do 20 gr 1 Din; za vsakih 20 g 50 p več.
2. **Dopisnica** — navadna 50 p, z odgovorom 100 p.
3. **Tiskovine** do 50 g 25 p; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 2 kg; pošiljajo se odprte. Tiskovine za slepce do 500 g 10 p; za vsakih 500 g 10 p več; največja teža 3 kg; odprto.
4. **Vzorci brez vrednosti** do 100 g 50 p; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 500 g; zaviti pregledno.
5. **Poslovni papirji** do 200 g 1 Din; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 2 kg; odprto.
6. **Mešane pošiljke** — kakor za vzorce; če so pa poslovni papirji vmes, kakor za poslovne papirje.
7. **Priporočnina** 3 Din.
8. **Ekspresnina** 3 Din.
9. Pristojbina za **pokaz** 50 p.
10. **Povratnica**, zahtevana pri predaji 3 Din, po predaji 6 Din.
11. **Poizvednica** 3 Din.
12. Za **preklic pošiljke**, izpremembo naslova, znižanje ali črtanje odkupnine se plača pristojbina za priporočeno pismo, oziroma tudi še za brzojavko.
13. **Poštne nakaznice** (komad 25 p) — a) navadne: nakaznica do 25 Din 1 Din, do 50 Din 150 p, do 100 Din 200 p, do 300 Din 300 p, do 500 Din 400 p, do 1000 Din 500 p; izplačnina do 50 Din 50 p, do 1000 Din 100 p, do 5000 Din 200 p. b) brzojavne: nakaznina, kakor pri navadnih nakaznicah; izplačnine ni nobene; brzojavna pristojbina, ekspresnina 3 Din. Pristojbine se plačajo pri predaji. Izplačilno potrdilo 3 Din.
14. **Vrednostna (denarna) pisma** — pristojbina: a) težna do 20 g 400 p, do 40 g 450 p, do 60 g 500 p, do 80 g 550 p, za vsakih 20 g 50 p več; b) vrednostna do 100 Din 1 Din, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, do 5000 Din 10 Din; za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti še po 1 Din več; dostavnina 3 Din; obvestnina 50 p; ekspresnina 3 Din.
15. **Zavitki (paketi)** — pristojbina: a) težna do 1 kg 6 Din, do 5 kg 10 Din, do 10 kg 20 Din, do 15 kg 30 Din, do 20 kg 40 Din; za obsežnejši paket ali paket, ki zahteva večjo opreznost, se plača dvakratna težna pristojbina; b) vrednostna: do 100 Din 1 Din, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, do 5000 Din 10 Din, potem za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti po 1 Din več; dostavnina 5 Din; obvestnina 50 p; nakaznina za odkupnino do 25 Din 1 Din, do 50 Din 150 p, do 100 Din 200 p, do 300 Din 300 p, do 500 Din 400 p, do 1000 Din 500 p, do 2000 Din 600 p, do 3000 Din 700 p, do 4000 Din 900 p, do 5000 Din 1200 p. Največja teža 20 kg; vrednost neomejena.

B. Inozemski promet.

1. **Pisma:** do 20 g 3 Din; za vsakih 20 g 150 p več.
2. **Dopisnice:** navadne 150 p, z odg. 300 p.
3. **Tiskovine:** do 50 g 50 p; za vsakih 50 g 50 p več; za tiskovine v Čehoslovaško veljajo pristojbine za tuzemstvo. Za slepce: do 500 g 20 p; za vsakih 500 g 20 p več.
4. **Vzorci brez vrednosti:** do 100 g 1 Din; za vsakih 50 g 50 p več.
5. **Poslovni papirji:** do 300 g 3 Din; za vsakih 50 g 50 p več.
6. **Mešane pošiljke:** kakor za vzorce; če so poslovni papirji vmes, kakor za poslovne papirje.
7. **Priporočnina:** 3 Din.
8. **Ekspresnina:** 6 Din.
9. **Povratnica:** pri predaji 3 Din, po predaji 6 Din.
10. **Poizvednica:** 6 Din.
11. **Preklic pošiljke, izprememba naslova:** 6 Din.
12. **List za odgovor:** 8 Din.
13. **Pristojbina za ocarinjenje pisemskih pošilk:** 3 Din.
14. **Vrednostna pisma:** promet sedaj dovoljen z Albanijo, Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Čehoslovaško, Egiptom, Francijo, Gdanskim, Italijo, Madžarsko, Nemčijo, Poljsko, Romunijo, Švedsko, Švico, Turčijo in Veliko Britanijo; teža 2 kg, vrednost 1000 Din; težna pristojbina kakor za priporočene pošiljke iste teže, vrednostna 5 Din.
15. **Zavitki (paketi)** — pojasnila o pošiljatvi se dobe pri vsaki pošti.

II. Brzobjavne.

Za brzobjavko v notranjem prometu se plača redne besedne pristojbine 50 p, najmanj 5 Din; vsaka brzobjavna polica velja 50 p. Brzobjavka s potnino: pristojbina za sporočilo potnine 5 Din; za kilometer po dnevu 10 Din, ponoči 20 Din, največ do 10 km.

Najvažnejše o brzobjavkah v evropskem inozemstvu: pri vsaki brzobjavki se računa ena beseda več; najmanjša pristojbina znaša 1 frank = 15 Din.

Lestvice za pristojbino kolkov ali štempljev.

I. Kolek za menice.

Od vseh vrst menic, ne glede na to, ali so izdane v državi ali v inozemstvu:

do	300 Din	.	.	.	.	.	.	.	.	Din	0:60
preko	300 Din	do	600 Din	.	.	.	.	.	.	Din	1:20
"	600	"	"	1.200	"	.	.	.	.	"	2—
"	1.200	"	"	2.000	"	.	.	.	.	"	4—
"	2.000	"	"	3.200	"	.	.	.	.	"	6:20
"	3.200	"	"	5.000	"	.	.	.	.	"	9:80
"	5.000	"	"	6.800	"	.	.	.	.	"	13:20

preko	6.800	Din do	10.400	Din	Din	19—
"	10.400	" "	14.000	"	"	25.—
"	14.000	" "	20.000	"	"	34.—
"	20.000	" "	26.000	"	"	43.—
"	26.000	" "	32.000	"	"	52.—
"	32.000	" "	38.000	"	"	61.—
"	38.000	" "	44.000	"	"	70.—
"	44.000	" "	50.000	"	"	79.—
"	50.000	" "	60.000	"	"	94.—
"	60.000	" "	70.000	"	"	109.—
"	70.000	" "	80.000	"	"	124.—
"	80.000	" "	90.000	"	"	139.—
"	90.000	" "	100.000	"	"	154.—
"	100.000	" "	125.000	"	"	192.—
"	125.000	" "	150.000	"	"	230.—
"	150.000	" "	175.000	"	"	268.—
"	175.000	" "	200.000	"	"	306.—
"	200.000	" "	250.000	"	"	382.—
"	250.000	" "	300.000	"	"	458.—
"	300.000	" "	350.000	"	"	534.—
"	350.000	" "	400.000	"	"	610.—
"	400.000	" "	500.000	"	"	760.—

preko 500.000 Din od vsakih 1000 Din še po 1 Din. Znesek izpod 1000 Din se jemlje za popolnih 1000 Din.

II. Kolek za pobotnice. Od vsakega zneska . . . . . $\frac{1}{2}\%$

III. Kolek za pogodbe.

a) Pristojbina za kupne in najemne pogodbe (izza 1. VIII. 1922):

Za premičnine	2 0/0
Za nepremičnine	6 0/0

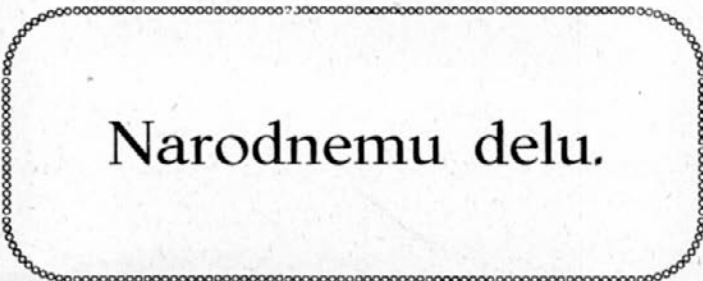
b) Pristojbina za druge pogodbe:

preko	— Din do	5 Din	Din —05
"	5 " "	10 "	—10
"	10 " "	15 "	—15
"	15 " "	25 "	—25
"	25 " "	50 "	—50
"	50 " "	75 "	—75
"	75 " "	100 "	1—
"	100 " "	200 "	2—
"	200 " "	300 "	3—
"	300 " "	400 "	4—
"	400 " "	500 "	5—
"	500 " "	600 "	6—

in za nadaljnjih vsakih 400 Din po 2 Din več.

IV. Kolek za račune.

do 100 Din	10 par
preko 100 "	20 "

Narodnemu delu.

Andr. Semelovics
Prvomestník

† Prvomestnik Andrej Senekovič.

Letos 17. oktobra smo nenadoma izgubili moža izrednih duševnih zmožnosti, ki jih je dolgo vrsto let nesebično posvečeval v blagor svojih rojakov; v prvi vrsti jih je bila bogato deležna naša šolska družba. Skoraj 20 let mu je bilo zaupano vodstvo naše največje narodno-obrambne organizacije, o kateri je na šestnajstih velikih skupščinah polagal račune. Mladostnega idealizma in redke požrtvovalnosti je bilo treba, ko se je Senekovič po 33letnem vestnem srednješolskem službovanju kot profesor in ravnatelj namesto zasluženega položja odločil prevzeti predsedništvo Ciril-Methodove družbe, ki prinaša pač obilico novih skrbi in odgovornosti, a nikakih materialnih dobrot.

Življenje rajnkega Andreja Senekoviča je potekalo na zunaj dokaj enakomerno. Doma je bil iz naših idiličnih Slovenskih goric, ki vzgajajo žilav, vztrajen rod. Tam ob njihovih vzhodnih obronkih blizu ponemčene Radgone, v rodovitni Sčavniški dolini négovske fare, se je narodil dne 17. novembra 1848. leta. Domača ljudska šola s spretnim učiteljem je dala nadarjenemu kmečkemu fantu dovolj trdne podlage, da je v jeseni 1860 mogel vstopiti v prvi razred mariborske gimnazije brez posredovanja radgonske nemške meščanske šole, ki so jo običajno obiskovali ondotni učenci pred vstopom v gimnazijo. Kot srednješolec je prav dobro napredoval; od 4. razreda dalje ga srečavamo redno med odličnjaki, posebno v realnih predmetih. Razrednik in učitelj slovenščine mu je bil ves čas Janez Majciger, ki je kot sodobnik in prijatelj A. Janežičev

vzbujal med dijaki zanimanje za Slovenski glasnik in Cvetje; v višjih razredih pa je vplival nanj urednik A. Tomšič s Slovenskim narodom, ki je med tedanjo srednješolsko mladino uspešno netil narodno zavest. Med sošolci naj omenim Jakoba Purgaja, poznejšega profesorja v Gradcu, in Fr. Wiesthalerja, gim. ravnatelja v p., ki je slovel med mariborskimi dijaki za najboljšega deklamatorja.

Po maturi se je l. 1868. podal na graško vseučilišče študirat matematiko in fiziko, iz katere stroke je napravil 29. oktobra 1873 profesorski izpit za višje razrede srednjih šol. Dve leti je istočasno služboval v Joanejski knjižnici; v Gradcu je odslužil tudi enoletno vojaško prostovoljstvo, a kljub oficirskemu izpitu ni postal častnik, ker ni imel nikogar, ki bi mu podpisal običajni reverz. V šolskem letu 1873./4. je opravil na drž. I. graški gimnaziji poskusno leto, kjer ga je ravnatelj Rih. Peinlich, znani zgodovinar-benediktinec, posebno vzljudil in mu s svojo vplivno besedo pripravil pot na ljubljansko realko, kjer je v začetku oktobra 1874 nastopil službo v ravnčkar otvorjenem novem poslopju v Vegovi ulici. Na zavodu je vzorno uredil fizikalni kabinet ter si s temeljitim strokovnim znanjem in lepimi učnimi uspehi kmalu priboril splošen ugled. Od marca 1884 do konca januarja 1886 je bil okrajni šolski nadzornik za radovljiški okraj; za to njegovo uspešno delovanje mu je ministrstvo izreklo priznanje. Po enajstletnem službovanju na ljubljanski realki je bil oktobra 1885 imenovan za ravnatelja novomeške gimnazije kot naslednik upokojenega Nemca Fischerja. Pod njegovim petletnim vodstvom se je zavod krepko razvijal, dokler se ni Senekovič v septembru 1890 preselil kot ravnatelj na drž. gimnazijo v Ljubljano. Poleg obsežnih ravnateljskih poslov je bil od novega leta 1889 pa do konca marca 1894 še tudi okrajni šolski nadzornik za novomeški okraj. Iz poročil učiteljskih konferenc vidimo, kako resno je smatral svoj poklic in kako sta mu

bila pri srcu prospeli in zboljšanje šolstva. Tako je n. pr. v Trebnjem l. 1892. zaklical zbranim učiteljem: »Učitelj bodi značajan, trdno stoj na svojem mestu in varuj svoj ugled! Glej tudi na red in na snago pri otrocih, a jo moraš tudi sam v vsem kazati.« —

Senekovič se je zgodaj uvrstil med one stanovske kolege, ki so s spisovanjem slovenskih učnih knjig pripravljali tla za poslovenjenje našega srednjega šolstva. Tako je sodeloval pri Lavtarjevi »Geometriji za učiteljišča« ter je knjigo strokovno ocenil v Ljubljanskem zvonu (1882), kateremu je bil v prvih letnikih sotrudnik. Za nižje razrede srednjih šol je spisal »Fiziko« (1883), za ljudske in meščanske šole pa je sestavil v treh oddelkih »Osnovne nauke iz fizike in kemije«; obe knjigi sta doživeli več izdaj. Bil je odbornik Slovenske matice od l. 1882. pa do njene preosnove po prevratu. V njenem Letopisu je priobčil razpravo »Vpliv gozdov na podnebje« (1882—83).

S povratkom v Ljubljano se je Senekoviču odprl v šoli in zunaj nje obširen delokrog. V kroniki največjega slovenskega srednješolskega zavoda ostane 17 let Senekovičevega ravnateljstva častno zabeleženih. Koliko skrbi in naporega dela mu je povzročil usodni potres l. 1895., preden se je namesto nerabnega licejskega poslopja na Vodnikovem trgu dogradila in koncem l. 1899. svojemu namenu izročila v Tomanovi ulici krasna stavba l. drž. gimnazije! Bogate izkušnje na tem polju je Senekovič uveljavil kot načelnik stavbnega odbora tudi pri gradbi mestnega dekliškega liceja. Od početka pa tja do l. 1911. je deloval v odboru kuratorija za upravo mestne višje dekliške šole, ki se je polagoma preosnovala v šestrazredni dekliški licej in pozneje v mestno žensko realno gimnazijo.

V letih 1892.—1906. je bil Senekovič član ljubljanskega občinskega sveta, v katerem je uspešno pomagal pri obnavljanju in moderniziranju mesta;

predvsem je elektrifikacija Ljubljane njegova zasluga. V občinski seji dne 12. marca 1896 je poročal o končnem uspehu raziskav in posvetovanj glede mestne elektrarne, ki se je spomladi 1897 začela graditi pa načrtih dunajske tvrdke Siemens in Halske po navodilih elektrarniškega direktorija, čigar načelnik je bil Senekovič. Električna naprava je bila dovršena do konca istega leta, in 1. januarja 1898 je prvič zažarela Ljubljana v električni luči. Podjetje, ki je imelo od začetka med meščani mnogo nasprotnikov, se je širilo in gnotno razvijalo posebno z oddajo električnega toka za obrat električne cestne železnice, ki je začela voziti 6. septembra 1901. — Bil je več let poročevalec finančnega odseka v plenumu obč. sveta, nadalje član šolskega odseka, mestnega stalnega zdravstvenega sveta, načelnikov namestnik in poročevalec direktorija mestnega užitninskega zakupa. L. 1907. je postal ravnatelj Društva plinarne in ko je prešla plinarna 1917 popolnoma v mestno last, je bil Senekovič do 1. aprila 1922 komercialni vodja podjetja.

Tako so mu med mnogostranskim plodonosnim delovanjem potekala leta, in približal se je trenutek, ko se je poslovil od gimnazije. S 1. avgustom 1907 je bil na lastno prošnjo upokojen, odlikovan z naslovom vladnega svetnika, in 13. oktobra se je učiteljski zbor z dijaštvom v slavnostno okrašeni avli poklonil svojemu bivšemu ravnatelju. Ob tej priliki se je poudarjalo, da je ves čas njegovega ravnateljstva vladala vzajemnost in sloga v učiteljskem zboru. Njegovi vestnosti in vnemi je zahvaliti, da se je zavod ne samo vzdrževal na svojem prešnjem višku, ampak da se je celo povzpел nad pretežno večino vseh enakih avstrijskih zavodov. Prof. Perušek je očrtal slavljencevo uspešno izvenšolsko delovanje ter pripomnil, da je baš v zadnjem času izkazala slovenska javnost Senekoviču posebno zaupanje s tem, da ga je postavila na čelo naši šolski družbi.

Ko se je po 21letnem prvomestništvu meseca marca 1907 umaknil mons. Tomo Zupan s trnjeve poti v mirno zatišje svojega gorenjskega Tuskula na Okroglem, se je pojavilo odločilno vprašanje, komu se naj izroči vodstvo Ciril-Metodove družbe. 22. velika skupščina v Bohinjski Bistrici je dne 6. avgusta 1907 počastila ž njim z 247 glasovi od 260 oddanih našega Andreja Senekoviča. Volitev je bila burna, zakaj stranka s programom prvega katoliškega shoda se je čutila dovolj močno; »da Družbo sv. Cirila in Metoda iztrga iz rok tistih, ki so jo gojili prav od njenega prvega začetka«. Poslanec Grafenauer je obžaloval izid glasovanja, češ, »da se je vprašanje družbenega vodstva rešilo potem že naprej pripravljene majorizacije«, ter je izrazil dvom, ali pride še sploh do kake glavne skupščine. Dobro je odbil ta napad na Družbo Iv. Hribar, ki je zatrjeval, da bo Družba še več koristi donesla slovenskemu narodu nego doslej, in te koristi bodo najbolj deležni naši bratje na Koroškem. Velezaslužni družbeni blagajnik Hudovernik pa je videl v izvolitvi novega prvomestnika »pomlajenje«. In res: Družba se je znotraj preustrojila, njen delokrog se je močno razširil, temeljito so se nadzorovali otroški vrtec, potovalni učitelj bi naj neprestano gojil stike podružnic s centralo in z živo besedo vzbujal požrtvovalnost; ustanovil se je izven Družbe mesečnik Slovenski branik, ki je verno spremljal in podpiral družbeno delovanje. In ko so lastni bratje s pamfletom »Cirilmetodarija« skušali uničiti Družbo s kleveto, da je »protinarodna in strup za narodno idejo«, se je dvignilo preizkušeno rodoljubje kot neomajen jez v obrambo Družbe in podvojilo požrtvovalnost, da so se mogli vsaj deloma izvršiti lepi načrti v Primorju, Korotanu in na Štajerskem v prid ogroženega slovenstva. Velike skupščine so netile narodno zavest in ob natančnem obračunu o vsakem vinarju širile zaupanje do družbenega vodstva, zato tako častna vrsta njenih dobrotnikov, med katerimi se

blišče imena mecenov, kakor Viljem Polak, Karel Kotnik, Marija Vilharjeva, Ivan Fabjančič, Fran Babič. S svojim nepristranskim, mirnim nastopom je znal ublažiti razburjene duhove, tako n. pr. na viharni skupščini na Jesenicah 8. avgusta 1909 v sporu med koroškim »Slovenskim šolskim društvom« in Družbo s predlogom, da naj ostaneta obe družbi, kakor sta, naj delujta obe, in z zagotovilom da bo Družba podpirala koroške Slovence z isto vnemo kakor dotlej. Pomembna je bila 23. velika skupščina v Ptuju dne 13. sept. 1908., ko je izbruhnila nemška strast in sovraštvo v dotlej nepoznani meri, na kar je ogorčenje nad sirovim činom odjeknilo po vsej domovini. Kako vse drugače se je vršila 34. velika skupščina dne 8. sept. 1923. prav v istem, a takrat že v jugoslovenskem Ptuju! V znamenju napredovanja so se skupščinarji zbrali 22. sept. 1922 v Trstu, ob slovesni otvoritvi nove slovenske šole pri Sv. Jakobu in ob proslavi 25letnega delovanja Družbe med tržaškimi Slovenci, in že smo se pripravljali, da bi 8. sept. 1914 obiskali drugo važno postojanko ob jugozapadni fronti naše narodne obrambe, solnčno Gorico, kar pa je preprečila vojna. Skelečo rano ob spominu na naše Primorje naj nam hladi tolažilna zavest, da ogromne družbene žrtve niso bile in ne bodo zaman! Med svetovno vojno je Senekovič previdno vodil našo družbo, da je ni zadelo usoda ostalih naših narodnih društev.

Ko smo se po štiriletnem presledku dne 11. avg. 1918, ob svitu nove dobe zopet sestali na 29. skupščini v Ljubljani, je bil naš prvomestnik na predlog župana dr. Tavčarja ob bližajoči se svoji 70letnici z navdušenjem imenovan za družbenega častnega člana. Skromna proslava, a zato nič manj prisrčna, tega jubileja se je vršila 24. novembra 1918 v mali dvorani Narodnega doma, pri kateri je izrekel dr. Tavčar značilne besere: »Pod tvojim vodstvom se je poživilo obrambno delo, organiziral si kot večščolnik družbene zavode in jih od leta do leta množil;

vžgal si plamen rodoljubja in narodne požrtvovalnosti po vsej Sloveniji. Slovensko občinstvo je polno zaupanja v Te zasledovalo Tvoje delovanje. Slovenski mecen, ki so baš pod Tvojim vodstvom, zaupa-joč v Tvoje spretno delovanje podprli Družbo z velikanskimi darovi, so živa priča Tvojega nesebičnega požrtvovalnega dela v blaginjo našega naroda. Odkar si postal naši družbi načelnik, nisi nikdar mtraval; noben trud ni bil prenaporen, nobeno potovanje pretežavno, ko je šlo za njen prospeh...«

Tako je živel in delal naš Senekovič, duševno in telesno čil skoraj do svojega 78. leta, in s trpkimi občutki motrimo veliko vrzel, ki nam jo je zapustil njegov odhod. Ogromna množica izbranega občinstva, ki ga je spremljala 19. oktobra na zadnji poti, je soglašala z iskrenim poslovilom njegovega udanega prijatelja, notarja Hudovernika, in v srcih vseh nam ostane trajno svež hvaležen spomin na velikega prosvetnega delavca, na našega Andreja Senekoviča. Tvoj duh naj budi Tebi enake! Počivaj v miru v rodni zemlji, ki si jo toliko ljubil!

Anovčan.

* * *

Pogreb blagopokojnega prvomestnika Andreja Senekoviča ob 3½ popoldne 19. okt. je zbral ob njegovem stanovanjskem v Janežičevi ulici št. 12 ogromno množico. Pričujočim se je brala na obrazih tuga zaradi nenadne bridke izgube. Po obrednih molitvah se je oglasila žalostinka pevskega zbora Glasbene Matice pod vodstvom ravnatelja g. Hubada. Nato se je poslovil blagajnik Družbe sv. C. in M. g. notar **A l e k s a n d e r H u d o v e r n i k** z naslednjim, iz užaljenega srca izvirajočim govorom od dragega pokojnika:

In zdaj še Ti Adrej Senekovič! Po trudu in mukepolnem življenju, prepojenem od ljubezni do svojcev in slovenskega naroda, si nastopil svojo zadnjo pot. Na tej poti pa Te spremljajo svojci, Tvoji

prijatelji, častilci, Cirilmetodarji in dolga vrsta Tvojih nekdanjih hvaležnih učencev. Ko si stopil v areno življenja, si se posvetil delu in vzgoji mladine. Bil si nesebičen, bil si celo preskromen. Nikdar nisi hrepnel po mamoni, po bogastvu in nikdar nisi zavidal tistih, katerim veljajo tudi danes še Prešernove besede:

Videl povsodi si, kak iščejo d'narje,
Kak se le vklanjajo zlat'mu bogu.
Kje bratoljubja si videl oltarje?

Bil si idealen patrijot pristnega slovenskega kova, vse na Tebi je bilo pristno slovensko: tako Tvoj kremeniti značaj, Tvoje plemenito srce, Tvoje rodoljubje. Tvoje geslo je bilo: Sveto služimo sveti domovini! Ko pa je že dni Tvojih lepša polovica minula, si stopil na čelo Družbi sv. C. in M., oklenil si se je z idealno ljubeznijo, posvetil si ji vse svoje sile. Najbolj je bila deležna Tvoje globoke ljubezni naša mladina, katero je hotel ugrabiti našemu rodu oholi tujec. Pod Tvojim skoraj dvajsetletnim vodstvom je Družba napredovala od dne do dne, hitela od lavorike do lavorike ter dospela na višek svoje veličine. Meceni so se javljali, šole so rastle iz tal, narodno navdušenje je vzkipeło, čutili smo, da smo, in zavedali se, da nas ne zatre nobena sila. Povsod si navduševal množice za obrambno delo, povsod si bil prvi med prvimi, Ti idealni borec za naše pravice. Ti nisi padel kot navadni vojak. Ko je kruta smrt zahtevala svoj tribut, padel si kot junak in zmagovit vojskovodja, ki je do svojega zadnjega vzdihja v svoji desnici visoko držal prapor naše Družbe. Pod tem praporom so se zbirali Tvoji vojaki, kadar je bilo treba nastopati proti sovragom naše krvi in našega rodu.

Mi pa, ki smo zgubili s Teboj svojega vodnika, Ti danes slovesno obljubimo, da bomo nadaljevali Tvoje delo, dokler ne posije solnce naše narodne svobode na vse naše pokrajine. Pa ne, ne, ne, ne, Ti Andrej Senekovič nisi umrl, Ti boš večno živel v

naših srcih, v naših dušah in v srcu Te bomo nosili do zadnjega, zadnjega dne. Tvoja verna četa Te spremlja na Tvojem zadnjem potu. Težko nam je slovo od Tebe. Počivaj v miru, Ti zlati naš predsednik, Ti zlati nepozabljeni prijatelj moj. Naj Ti bo lahka zemljica domača!

Za trivprežnim galavozom, bogato opremljenim z venci, se je pomikala potem proti Sv. Križu za pokojnikovimi svojci nedogledno številna množica častilcev, prijateljev in učencev rajnika iz najvišjih do najnižjih slojev ob špalirju šolske mladine, vojaštvo, zastopniki mnogih društev in korporacij, glavni odbor Družbe sv. C. in M., člani njenih ljubljanskih in izvenljubljskih podružnic. Na Friškovcu je pevski zbor zopet zapel žalno pesem.

Dne 18. okt. 1926. se je sestal glavni odbor Družbe sv. C. in M. na izredno sejo, posvečeno spominu nepozabnega predsednika, ukrenil vse potrebno za pogreb in izrazil sožalje njegovim sorodnikom.

Dne 22. okt. je bilo skupno žalno zborovanje vseh ljubljanskih podružnic v mali dvorani Narodnega doma. Blagajnik notar g. A. Hudovernik je v daljšem govoru narisal navzočnim požrtvovalno, nesebično delovanje pokojnega predsednika in jih navduševal za nadaljno delo v prid Družbi sv. C. in M.

Dne 23. okt. ob 8. zjutraj se je vršila v trnovski župni cerkvi v Ljubljani zadušnica za rajnega predsednika. Vdeležili so se je na pobudo ženskih podružnic mnogi ljubljanski člani Družbe sv. C. in M.

Dr. Leon Brunčko :

Problem obmejnega naroda.

Svojčas, ko smo še po skritih kotih peli hosana ruskim topovom, ko so nas črnožolta meja, šola in vzgoja še ločile od bratov Srbov in Hrvatov, ko smo bili vklenjeni in razparcelirani še v sponse najrazličnejših kronovin, takrat smo še reševali mili svoj slovenski narod, kakor se rešuje ljubljenski otrok, čim je shodil in se podaja tudi že na prva samostojna daljša potovanja krog rodne hiše. V našem kulturnopolitičnem udejstvovanju, v našem narodnem mišljenju in čustvovanju so se bili vedno bolj in bolj zabrisali deželni mejniki ob Savi, na Karavankah in na Krasu. Pojmi Štajerec, Kranjec itd. so vedno bolj izgubivali svojo razdvojevalno ostrino. Čim dalje tem silneje smo se zavedali svoje nacionalne skupnosti in smo začutili, da tvorimo od Drave na severu do Jadranskega morja na jugu en sam narod, raztezajoč se od Benečanskih poljan na zapadu do Kolpe in Sotle na vzhodu.

Kar nas je skozi stoletja cepilo in ločilo, razkosavalo in drug drugemu odtujevalo, se je pogrezalo v kljub narodno nam neprijaznemu režimu vedno bolj v brezpomembnost. Slovenci v Mariboru so se veselili napredovanja slovenstva v Trstu in sploh na Primorskem, Slovenci iz Kranjske so z vročim sočustvovanjem zasledovali boj v ponemčenih mestih, kakor Maribor, Celje in Ptuj, vsi pa, od enega konca naše lepe domovine do drugega, smo trpeli pod žalostnimi razmerami svojih sonarodnjakov na Koroškem.

»Tužni Korotan« in »morje Adrijansko« je predstavljalo boleost in veselje, strah ter nado Slo-

vencev brez razlike glede kraja in stanu. Eno samo veliko slovensko srce je bilo v teh sicer tesnih, toda za nas takrat vendarle obsežnih narodnih mejah. Dobili in imeli smo svojo narodno domovino, ki nam je bila tem dražja, ker smo si jo ustvarili sami in iz lastnega, v boju ter z žrtvami.

Iz Štajercev in Kranjcev, iz Primorcev in Korošcev, katerim sta bila skupna le Dunaj in Rim, smo postali Slovenci, iz državnopolitičnih drobcev smo postali narod. Po stoletjih suženjstva, ko se v narodnem oziru nismo niti najmanj zavedali svoje skupnosti, ko se nismo niti občutovali, še manj pa udeleževali v kulturnem, gospodarskem in političnem življenju narodov, smo v pičlem polstoletju iz nič ustvarili nacionalno telo z lastnim srcem in s čimdalje temvečjo samostojnostjo.

Ne vem, če se je še kak drug narod na svetu v razmeroma tako kratkem času povzpел iz popolnega mrtvila do one notranje ter zunanje sile, kakršno smo predstavljali tik pred izbruhom svetovne vojne mi Slovenci. Zato pa smo bili tudi tako ponosni na svojo narodnost, na svoje slovenstvo. »Biti slovenske krvi«, je bilo Slovincu res ponos, ako prezremo one elemente in pojave, ki so Celje proglašali za »fremdes Gebiet«, narodnost pa za poganstvo.

Kot mlad, krepak narod smo prebolevali tudi take razkrojevalne težnje in se jih od časa do časa prav odločno otresali, kakor smo odklonili 10letja poprej takrat še megleni, sanjavi, življenja nezmožni ilirizem Ljudevita Gaja in Stanka Vraza. Premalo časa je pod Napoleonom trajala oživiljena politična Ilirija, da bi v takrat še le probujajočem se narodu bila mogla zapustiti trdnejše kulturne kali. Pa tudi v nacionalno vzgojnem pogledu je bilo povdarjanje narodne samobitnosti Slovencev, t. zv. samoslovenstvo, kakor bi rekli danes, bistveno ter potrebno. Svojo že kar izpočetka načrtano smer

kulturnega in nacionalnega razvoja smo morali speljati do konca. Ako bi bili obstali na polovici pota, bi bila tudi naša narodna vzgoja ostala polovičarska ter nedovršena. Najpreje smo si morali zgraditi svojo lastno idealno domovino.

Ljubili smo to svojo nepolitično očetnjava in jo opevali. Jokali smo z njo ter se veselili njenih uspehov. V trudapolnem, nadčloveškem naporu svojih skromnih sil smo čistili z njenega milega lica sramotne pege nemških in laških nacionalnih otokov ter jo branili proti vedno hujšemu pritisku narodnih sovražnikov, zlasti onih s severa, Nemcev, kajti proti jugu smo bili že v napadanju, tam smo že naskakovali.

Maribor, Celje, Ptuj, Celovec, Gorica, Trst so bile poglobitve točke našega narodnega programa. Te coklje na potu do naše popolne narodne osamosvojitve, ti sramotni stebri naše brezsgodovinske preteklosti, ti mejniki našega hlapčevanja so nam morali še pasti v roke, preden bi postal naš rod na svoji zemlji res svoj gospod.

Iz naroda smo hodili med narod, demokratični do mozga, idealni in delavni ter požrtvovalni do skrajnosti. Njegove oči smo odvrčali od Dunaja, dušo pa od političnega Rima. Učili smo ga, naj stoji na lastnih nogah ter naj misli s svojo glavo. Vere mu nismo jemali, kulturnemu boju smo se izogibali, dobro vedoč, da je našemu versko vzgojenemu človeku vera za srčno kulturo potrebna. Pač pa smo proglašali narodnost za prvo ter glavno načelo, kateremu je podrediti vse druge interese in ozire. Navezovali smo stike z brati onstran Kolpe in Sotle, posečali zlato Prago kot matico vsega čistega slovanstva, dá, celo v Beograd smo napeljavali nitke, iskajoč tam vzpodbude in opore v boju za obstoj in bodočnost svojega naroda.

To so bile v glavnem poti in smernice, po katerih smo reševali v tistih časih vprašanje Slovencev kot problem malega naroda. Naša vera v njegovo

bodočnost je bila trdna. Neposredne nevarnosti za njegov obstoj nismo čutili. Da smo na meji med kakimi interesnimi sferami drugih narodov ali celo držav, se nismo zavedali. Državnopravnih idealov na splošno nismo gojili. Borili smo se le, na taborih in pozneje, za združeno Slovenijo, torej za nekako avtonomijo v prosvetnih ter gospodarskih granah uprave. Šele z majniško deklaracijo iz leta 1918, tik pred polomom Avstrije, smo zahtevali ujedinjenje vsega po Slovencih, Hrvatih in Srbih obivanelega ozemlja avstroogrške monarhije v samostojno, vsake nacionalno tuje vlade prosto državno telo, pa še to pod žezlom habsburško-lotrinške dinastije.

In tako je prišel prevrat. Sodelovali smo pri ustanovitvi naše narodne države, vodili smo in izgubili boj za Koroško, zaigrali smo Wilsonovo mejo na Primorskem, Korotan je izvzemši skrajno južnovzhodni kot — prišel v oblast Nemške Avstrije, na jugozapadu pa se je zagrizel globoko v naše narodno telo Italijan. Iz geografično-politično neopredeljenega naroda smo postali namah obmejni narod. Kakor smo svojčas reševali *problem* Slovencev kot *malega naroda*, tako je z zgraditvijo naše nacionalne države nastopila za nas dolžnost, da govorimo o svoji ulogi in nalogi kot *problemu obmejnega naroda*. In bil bi greh, ako bi brezskrbno ali celo malomarno prešli preko tega vprašanja, greh nad našo lepo, narodnoborbeno preteklostjo, greh pa tudi nad državo, katere sinovi smo postali.

Kajti do poloma avstro - ogrske monarhije smo samo v nacionalnopolitičnem oziru bili tarča napadom s severa in juga. Naša tozadevna zemljepisna izpostavljenost ni prišla niti do pravega izraza, niti se je nismo v splošnem prav zavedali. Ako se je takrat kogarkoli opozarjalo na usodno okolnost, da ležimo Slovenci baš na pragu Jadranskega morja in sicer v zadnji progi pota, ki pelje od Belta do Adrije, je kvečjemu skomiznil z rameni, češ, to

so politične otročarije. O kakem imperijalističnem poželenju po naših krajih z juga, od strani Italijanov, pa takrat itak še ni bilo sploh nobenega govora.

Čim pa smo zgubili poleg celovške kotline z Gosposvetskimi poljem še vso Ziljsko, Rožno in Podjunsko dolino na Koroškem, čim so mirovne pogodbe odtrgale od naše narodne celine skoroda ves Kras z vsem Primorjem in tržaškimi zaledjem, čim smo v zgodovinskih dneh leta 1918, postali sestavni del naše troimenske kraljevine, smo s tako okrnjenim ostankom svoje ožje domovine prišli zemljepisno med strnjeno državno ozemlje Nemcev na severu ter povečani italijanski škorenj na jugu. Naše ozemlje tvori danes ozek klin med dvema silnima državnima telesoma, obivanima po narodih, ki sta bila že od pamtiveka naša zakleta sovražnika.

S tem pa je tudi naš splošni narodnopolitični položaj postal povsem drugačen. Danes mi Slovenci, v kolikor smo ujedinjeni z brati na jugu, nismo več predmet kulturnih ter gospodarskih raznarodovalnih teženj nemškega in oziroma italijanskega naroda, danes smo politični cilj Berlina in Rima. Seveda, ker in dokler smo v mejah naše jugoslovenske države, je izključeno, da bi nas še nadalje germanizirali ali pa poitalijančevali, kakor je to bilo svoje dni. Zato pa pot do Adrije danes slejkoprej nič manj ne pelje preko našega ozemlja in laški imperijalizem sega Budimpešti v roko baš preko naše ožje domovine!

Ali je morda kdo še vedno tak idealist, da misli: z verzajskim, senžermenskim in trianonskim mirom je odstranjen s sveta vsak povod za bodoče zapletljaje? Mar je še kdo, ki upa na večno samostojnost povojne republikanske Avstrije? Pohlep Pangermanov je bil v svetovni vojni pač nekoliko zabrzan, toda zatrla ga ta vojna ni In združitev Avstrije z Nemčijo je vkljub vsem paktom ter garancijam le vprašanje časa. Čim pa bo izvršena,

bodo mesto fejaških Dunajčanov stali ob Dravi strumni Prusi, za katere bo nadaljna pot do morja le še mačji skok.

»Slovenci si bodo že morali pustiti dopasti, da jih germaniziramo«, so pisali svojčas Nemci, »zakaj pa imajo tako nesrečno zemljepisno lego.«! In če je že pred letom 1914. Nemčija brez Trsta pomenila vodilnim vsenemškim politikom istotoliko kakor »obraz brez nosu«, tem strastnejše bo postalo stremljenje Nemcev po izhodu na Jadransko morje v trenutku, ko bo Nemčija segala od Belta do Karavank!

Trst je danes sicer v italijanskih rokah, toda brez primernege zaledja proti severu in vzhodu, še večjega, nego mu je dan izza Rapalle, je obsojen gospodarsko in politično na smrt. Pri svojem ogromnem razmnoževanju in porastu bo italijanski narod segal naravno vedno dalje po Balkanu, Trst mu bo pri tem le oporišče ter izhodišče. Tudi njegova pot na Balkan pa pelje — preko slovenske zemlje.

Naš zemljepisno tako daleč proti severozapadu porinjeni kôt bo torej prej ali slej tvoril torišče bodočim velikim svetovnim dogodkom, tu se bosta srečala in kosala dva svetovna naroda, dve plemeni: germanski in latinski. In mi? Kaj sledi iz tega za nas?

S tem prehajam na jedro vprašanja nas Slovencev kot obmejnega naroda! Ali bomo tudi še pri tej perspektivi v bodočnost Slovenci samo Slovenci in nič drugega? Ali bomo tudi v očigled tem pogledom na naš izloženi položaj še vedno vztrajali na stališču, da smo narod, narod zase in sam svoj? Ali ni nasprotno baš iz vidikov ter razlogov naše narodne obrambe umestno, da lže vsaj iz strahu pred Rimom in Berlinom upremo svoje oči v Beograd? Ali ni že skrajni čas, da vse, kar slovensko misli in čuti, izvrši v svoji notranjosti nacionalno

preorijentacijo v smislu jugoslovenstva? Ne morda iz teh ali onih strankarskopoličnih nagibov, temveč zgolj in edino iz vzroka narodne obrambe?

Za one, ki morda še vedno mislijo, da je vse eno, ali smo Slovenci ali Nemci ali Lahi, samo če le bomo zveličani, je nevarnost, ki nam grozi na eni strani od vsenemškega imperijalizma na drugi pa od italijanskega sakroegoizma, vsekakor deveta briga. Tudi oni, ki pravijo: »Ubi bene ibi patria!« (Domovina mi je tam, kjer mi gre dobro), se ne bodo preveč vznemirjali pri vprašanju našega narodnega »biti ali ne biti«. Toda vsi tisti, ki jim je bodočnost naroda nekoliko več kot pa dnevni profit in ki znajo svoje ozkosrčne osebne ali strankarske koristi podrediti splošnim interesom naroda, se bodo gotovo zamislili pri zgoraj stavljenih vprašanjih.

Nemčija se čez vrat na nos oborožuje, na tihem sicer, toda zato tem vztrajneje in žilaveje za končni obračun z zapadno in južno Evropo. V kolikor tega po mednarodnih obveznostih ne more vršiti očitno doma, pa ji pomagata pri tem sovjetska Rusija ter Litva. Ker je vsled uničenega brodivja takorekoč primorana opustiti zaenkrat svoje skomine po bivših svojih prekomorskih kolonijah, se bo Nemčija v danem trenutku vrgla z vso silo na kontinentalno politiko in naši kraji kot prag Adrije ter Balkana bodo v prvi vrsti izpostavljeni njenim zavojevalnim težnjam.

Pangermanska bojna literatura raste znova kot gobe po dežju, klic po revanži postaja vedno silnejši, prosluli »Drang nach Süden« dobiva od dne do dne vedno konkretnejše oblike, Adrija postaja vedno jasnejši cilj kakor Berolina tako Dunaja. Že se pojavljajo novi temu prikrojeni kartografični načrti in mi Slovenci igramo v njih ulogo na smrt obsojenega.

Čim pride do združitve med Avstrijo in Nemčijo, slednja torej gotovo ne bo obstala na pol pota

ob Dravi ter na Karavankah, temveč bo v istem zamahu, ustrezajoč porastu svojega naroda ter starim in novim vsenemškim zahtevam, skušala dobiti v pest še Trst in morje. Mi Slovenci bomo takrat med dvema ognjema, kajti tudi italijanski fascio željno hrepeni po naših gozdovih ter rudnikih. Od kod nam bo prišla takrat pomoč in obramba, ako ne iz jugoslovensko čutečega Beograda, ki je že leta 1918. rešil Ljubljano pred italijansko okupacijo!?

Zato se moramo pa tudi nasloniti na ta naš Pijemont, ne se mu avstrijakantsko namrdovati in samoslovensko odmikati! Boj za slovensko narodnost, za narodno samobitnost Slovencev je bil pod avstroogrskim režimom potreben in umesten. Toda z ustanovitvijo naše narodne države je bil ta boj in razvoj zaključen. Nadaljno povdarjanje samoslovenstva ima nujno za posledico nastop samosrbstva in samohrvatstva, kar utegne imeti za nas Slovence usodne posledice, in sicer ne samo, v kolikor smo državno že osamosvojeni, temveč tudi v kolikor še čakamo na odrešenje. Le, ako bo ves naš državni narod od Triglava do Bitolja, brez ozira na to, ali ga je mati uspančkavala v hrvatskem, slovenskem ali srbskem jeziku, v nacionalnih cer v državnih pogledih eno telo, ako bomo mi Slovenci enako bolešno občutili vsako teritorialno ali nacionalno izgubo ob albanski ali grški ali bolgarski meji, kakor bodo Srbi z veseljem in žalostjo spremljali dogodke ob naših ožjih slovenskih mejah ter pri naših neodrešenih bratih na Primorskem in Koroškem, le ako bo Ljubljana ravno tako srbo-hrvatsko-slovenska, kakor bo Beograd slovensko-hrvatsko-srbski, le ako bo srce Zagrebčanov bilo enako za Dalmacijo kakor za Solun, le čim v resnici desnico si daše Slovenac, Srb, Hrvat — samo in edino takrat bomo mogli imeti zavest, da je slovenska stvar rešena, le takrat bomo tudi kot Slovenci lahko mirno zrl v oči bodočim svetovnim zapletljajem. Naša na-

rodnost s tem in takrat ne bo izgubljena, temveč nasprotno spašena.

In zato obstoji bistvo našega problema kot obmejnega naroda v tem, da smo ali vsaj postanemo ter ostanemo Jugoslovenci. V to pomoz! Bog!

Marija Lamutova:

Vam, ki pridete za nami . . .

Še ni izbrisana grozote sled,
saj loči nas le malo let
od strašnih vojnih dni;
še sveži žrtev so grobovi,
pozna se strjena še kri . . .

O, večkrat sem zastrla si pogled
tedanje dni, da se prepričam,
da li so grozne sanje
o tem — kar se okrog godi. —

Vi vsi, ki pridete za nami
in boste v cvetu let
prebiralih teh časov zgodovino —
in slušali, kar pravi ded,
o vedite, da našo domovino,
odkupili potoki so krvi —
s solzami vred . . .

Oklenite se je goreče,
kot se oklene dober otrok
trpeče matere.

Primorje, Korotan,
siroti zapuščeni,
rak-rana naših dni,
ki neprenchoma skeli.

O, vedite, da težko smo umrli,
kot težko mati umrjè,
ki za sirot usodo
ob smrti še ne ve.

Naloga Vaša je velika, sveta,
da oporoko našo izvršite,
ki nismo sami znali je doslej:
*Odrešite iz suženjstva temine —
trpeče brate onkraj me!*

Marica Bartolova:

Najgrše izdajstvo.

Sila in nevarnost je bila velika za obe narodnosti v Primorju. Za obe narodnosti, ki sta si tedaj izpovedali, da je kriva njunega medsebojnega sovraštva le mačeha-zatiralka, ki je metala med obe narodnosti sporno jabolko. Da bi sicer oni dve lahko mirno in srečno živeli druga poleg druge. Zelo sta se zblizali, nastalo je skoro prijateljstvo. Skupno sta se veselili uspehov, skupno sta žalovali o porazih. Ljudje ene narodnosti so izposojali ljudem druge narodnosti liste, iz katerih so se izvedele, ako ne resnica, pa vsaj zaželjene, ugodnejše vesti. Skupno so razpravljali o dogodkih na bojiščih, skupno ugrabili o usodi narodov in skupno delali načrte za bodočnost. Vsa dolga, strašna vojna leta je vladalo premirje, da, soglasje med Slovenci in Italijani v Primorju. Govorilo se je o obečanjih večine napram manjšini, ki naj bi bila deležna vseh dobrot, ki jih morda prinese konec vojne. Že obstoječe šole se manjšini pomnože in jezik manjšine bo užival vse pravice večine . . .

Ko je pa zaropotalo in se je zrušila skupna mačeha ter so po zli usodi zagospodovali Italijani nad še zanje nepričakovanim velikim delom Slovencev, tedaj so se pokazali Italijani napram revnejšim, za časa vojne v prijateljstvu živečim sosedom, kakor neolikan, neomikan in nekulturen človek, če obogati čez noč. Ošaben radi svojega nenadnega bogastva, prezira in zaničuje tak človek reveža ter izkazuje in vihti nad njim vso svojo moč. Zatira ga, jemlje vsako trohico pravice, jemlje mu še ono, kar je imel doslej, svojim obečanjem se smeje in zaslužnji siromaka. Evo, to je najgrše izdajstvo vseh izdajstev.

N. P.:

Dva jubileja.

Ljubljanska šentpeterska ženska podružnica sv. Cirila in Metoda je proslavila letos v krogu ožjih prijateljev in članov s pristrčnim družinskim večerom dva jubileja. Jubilantki sta dve velezaslužni slovenski ženi gospa Ana Podkrajškova-Harambašica kot 60-letnica in gospa Marija Kokačeva kot 75-letnica.

Na današnji Vidovdanski cesti, prejšnji Kravji dolini, stoji skromna hišica, na katere okno so dne 27. junija 1866 potrkale rojenice. Narodnozavedni družini kamnoseka Ignacija Tomana in Antonije roj. Iber so položile v zibelko hčerko Ano. Oblagodarile so jo z največjo srečo, namešale so ji pa v kupo življenja tudi mnogo, mnogo grenkobe. V srcece so ji vcepile ljubezen do domovine in sočutje do trpinov in ti dve lastnosti sta jo spremljali ves čas njenega življenja do danes. Sedaj, ko je prestopila prag svojega 60. leta in ko je sneg okrasil njeno glavo, gleda Ana Podkrajškova-Harambašica s ponosom na svoje minule dni. Starši so vzgojili Anico v strogo narodnem duhu in ji v rani mladosti dovolili, da je smela samostojno pomagati revežem. Kolikokrat je po večerji hitela k revnim družinam! Nikoli ni šla praznih rok. Le en slučaj, iz katerega odseva vsa dobrotljivost njenega otroškega srca, naj tu zabeležimo. V soseščini je umrla uboga vdova in zapustila petero malih otročičev. Naša Ana jo je spremila kot 10letna dekllica k večnemu počitku. Obup in beda malih sirot ji je legla na srce; zbrala je krog sebe vseh pet ter jih odvedla na svoj dom. Čim bliže doma, tembolj se je zavedala, da bo tako veliko breme pretežko; peljala je družinico najprej v domači hlev. Tu so plakali vsi,

Ana z njimi. Čez nekaj časa se je ojunčila, šla do matere in srečala na dvorišču brata ter mu jokaje popisala veliko bedo. Skupno sta šla po srote, jih pripeljala k svoji materi, ki jih je ljubeznivo sprejela, pogostila in prvi čas materinsko skrbela za nje.

Z 22 leti je postala Ana žena **F r a n a P o d k r a j š k a - H a r a m b a š e**, takratnega postajevodje na Savi pri Litiji, pozneje postajenačelnika v

Ana Podkrajškova-Harambašica.

Savskem Brestovcu, tedanjem Rajhenburgu. Tu je stopila mlada gospa v krog narodnega ženstva, kjer je s svojo simpatično osebnostjo in veselim temperamentom hitro pridobila zaupanje vseh. Kdo daleč naokoli ni poznal te narodne družine?

Velika potrtoost je prevzela tamkajšnje narodne kroge, ko je ponesrečil Harambaša; zlomil si je

nogo, šel v pokoj in se preselil v Ljubljano. Tu se je naši jubilentki nudila prilika, spoznavati in obdelovati ledino na našem narodnem polju. Pristopila je kot članica tukajšnjim narodnim društvom. Z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo se je posvetila Družbi sv. C. M. Kot Šentpeterčanka je bila članica, dolgoletna odbornica in predsednica CM. ženske podružnice in je še danes njena I. podpredsednica. Z veliko ljubeznijo je znala vzgajati podružnični naraščaj in ob vsaki priliki je bila zgled požrtvovalnosti in neumorne delavnosti. Do letos, ko jo je odvrnila bolezen, je bila gospa Podkrajškova vsako leto duša jurijevanja na ljubljanskem Gradu. Njena zasluga je, da podružnica v težkih časih svetovne vojne ni zaspala, temveč vztrajala na svojem mestu.

Danes je gospa Podkrajškova članica osrednjega družbenega odbora, kjer je s svojo izredno bistroumnostjo in dalekovidnostjo pripomogla Družbi do krasnih uspehov.

Usoda ji je podarila troje otrok, katere je v narodnem duhu vzgojila. Naši veliki, narodni ženi tudi bridkost ni prizanesla. V prvem letu svetovne vojne ji je umrla zlata mama, po kateri je nepopisno žalovala. Po večletni mučni bolezni jo je zapustil scaprog, kmalu nato sestra, a najhujši udarec jo je zadel, ko ji je preminila ljubljena hčerka Vida v cvetu mladosti. Temu udarcu bi bila Ana tudi kmalu sama podlegla. Navzlic tolikim nezgodam, vežočim jo na dom, je našla jubilarica še dovolj časa, da je prinašala občudovanja vredne žrtve. Kjer so zdihovali ranjenci iz strašne svetovne vojne, tam je bil njen delokrog. Vsak dan je hodila od postelje do postelje, tolažila nesrečnike in delila milodare onim, za katere jih je nabrala. Za vsakega je imela prijazno besedo in marsikateri onih nesrečnežev se je še danes hvaležno spominja. Pri srcu so ji bili zlasti ranjenci pravoslavne vere, ki jih je razveseljevala o njihovih praznikih z lepimi darovi. Bila bi dolga, dolga, lepa povest, če bi hoteli popisati vse,

kar je naša jubilatka storila po raznih društvih za naše zaslužnjene brate in kar je storila tihoma in skrito za znane ji sirote. A enega njenih številnih dobrotnih činov ne smemo prezreti. Z ljubeznivo postrežbo je posladila zadnje trenutke pesniku **Josipu Stritarju**, ko je pred smrtjo bival v Rogaški Slatini. »**Gospa, vi se ne smete pisati gospa Podkrajškova, nego gospa Dobrota**«, tako jo je označil hvaležni starček, kateremu je naposled zatisnila oči. Ob šestdesetletnici ji je najlepše plačilo zavest, da je v tolikih srcih užgala iskro ljubezni za dom in rod, a tudi za sebe, in ta velika ljubezen naj bo oživljajoči solnčni žarek, ki naj jo spremlja na vseh potih njenega življenja. Ohrani nam dobra usoda našo ljubo Harambašico še dolgo vrsto let v naše veselje, v korist in ponos našemu narodu!

* * *

Naša druga jubilatka gospa **Marija Kokaljeva** je vzklikla iz vrle kmečke družine. Rodila se je na Gumnišču pri Škofljici dne 21. oktobra 1851. Ko je Marija dosegla svoje 7. leto, je pogorela njenim staršem hiša in vse gospodarsko poslopje; s tem usodnim udarcem so se za njo začeli težki časi. Zapustiti je morala svoj rojstni kraj in se preseliti k tujim ljudem, kjer je preživela otroška leta. Še zelo mlada se je poročila. Usoda ji je naklonila krepkega sinka, katerega se je z vso ljubeznijo oklenila in ga v narodnem duhu vzgojila. Po smrti svojega soproga je nekaj časa živela samo svojemu otroku. Drugič se je poročila z Andrejem Terškanom. Tudi ta zakon ni bil dolgotrajen. Čez nekaj let ji je umrl drugi soprog. Marija, v takrat najlepši ženski dobi, je začela marljivo in neumorno delovati na narodnem polju. Pristopila je kot članica k raznim društvom, pridno delovala pri prireditvah; ob takih prilikah se ji je poverila nabiralna pola, ki

je bila navadno ena najbogatejših na prispevkih. Njen veliki krog znancev in prijateljev ji je po možnosti pripomogel do čim večjega uspeha.

V poznejših letih se je še enkrat poročila in sicer z Ivanom Kokaljem, carinskim revidentom, in se z njim preselila iz Ljubljane v Trst. Tu je s svojo

Marija Kokaljeva.

ljubeznjivostjo kmalu dobila vstop v slovensko narodno družbo in je v vojnem času storila mnogo dobrega za ubogo tržaško slovenske deco. Pridno je trkala na slovenska vrata in prosila darov, šivala in skrbela za mladino naših primorskih bratov. Kljub

temu pa ni pozabila šentpeterske Ciril Metodove podružnice, koje članica je bila že dolgo vrsto let ter je iz daljave pošiljala članarino.

Proti koncu svetovne vojne se je vrnila s svojim soprogom v Ljubljano, a tu je njenega tretjega soproga pobrala smrt. Podlegel je hudi španski bolezni. Od tistega časa se je gospa Kokaljewa z vso ljubeznijo oklenila Družbe sv. CM. Nekaj let je bila odbornica, potem II. podpredsednica šentpeterske podružnice, kjer z vso vnemo vrši svoje posle. Pri vseh prireditvah je prva na mestu, vztraja ves dan neumorno v odločenem ji paviljonu in zvečer z zadnjimi zapušča veselični prostor vesela in krepka v bodrilo svojim utrujenim sovrstnicam.

Ko obhajamo 75-letnico te tihe, marljive, neutrudljive narodne delavke, moramo priznati, da nam je bila vsem dober zgled in da je s svojo izredno marljivostjo veliko pripomogla, da prednjači šentpeterska ženska podružnica drugim svojim sestricam. V svoji lepi starosti je gospa Kokaljewa izvenredno vedrega duha, krepka, zdrava in veseliga temperamenta; vsi želimo, da nam ostane taka še mnoga leta za narodni blagor neumorno delavna podpredsednica šentpeterske CM ženske podružnice.

Dolžnost

vsakemu Slovencu bodi: da je **član Družbe sv. Cirila in Metoda**. Člani so:

1. **pokrovitelji**, plačujoči 100 Din.
2. **ustanovniki**, plačujoči 50 Din,
3. **letniki**, po 5 Din na leto,
4. **podporniki** vsaj 3 Din na leto.

V Družbo se vpisuje pri bližnji podružnici.

Ksaver Meško:

Zoreče žito.

Radóst, kako že žito rumeni:
vse širno poljé je samo zveneče zlato!
Z nebá se solnčni žarki sipljejo nanj in ga žgo,
in v peči božji vsak dan bolj rumeni in gori.
Ko trudno globoko k zemlji klasje pod težo zrnja se klanja,
iz matere zemlje pa mleko življenja v bilke in klasje kipi.
V razóru gnezdeča prepelica vsa plašna oznanja:
«Moj dom že srpu zori, zori, zori...»
Ob njivi počasi stopa kmet. Gledi, govori:
«Kako mi letos poljé dobrotno nebo blagoslavlja!
Kako ga s toplimi žarki solnce božje poplavlja,
in silje pod žarki zori, da se srcé veselí.»

O duša moja, si zrela tudi ti?
Gospod tvoj v pričakovanju žetve ob tebi stoji:
se on tudi tebe lahko tako radosti?

Ksaver Meško:

Napis na grobu.

Mir ti bodi, mir ti bodi,
o srce!

Blagor ti, minilo tebi
vse gorje.

Doživelo, pretrpelo
mnogo si.

Zdaj pod rušo v miru božjem
mirno spi!

Slovenci na Goriškem.

V času vojne je vsak Slovenec gojil željo po končnem osvobojenju, ki je tudi prišlo — veliko, triumfalno, žal, ne za ves slovenski narod. Morda na račun svobode drugih, je moral odličen del slovenskega naroda žrtvovati svobodo. Primorski Slovenci so prišli pod tuje gospodstvo.

Ko so Italijani v novembru l. 1918 zasedli slovenske pokrajine na Primorskem in Notranjskem, je ljudstvo osuplo gledalo to početje; toda tolažilo se je, da je to le posledica vojne in zasedenja le začasno. Ostali so pa presenečeni, ko so zvedeli, da so od glavnega debla odrezani in da utegne pomeniti to njihovo narodno in gospodarsko pogubo. Italijani so prišli v začetku z jako lepimi obljubami slovenskemu ljudstvu; nebroj dobrot in ugodnosti mu je bilo obečanih. Vojaška zasedbena poveljstva so izdajala razne proglase ljudstvu in med temi tudi nekatere tičočče se šolstva. Razliko med takrat in danes kaže proglas 17. nov. 1918:

Slovenci! Italija, velika država svobode, vam da iste državljsanske pravice kakor vsem svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija. Vaša vera je spoštovana, saj je katoliška vera, vera cele Italije . . . Potem govori o gospodarskem prospetu in o skrbi za Slovence kot nove državljsane. Zanimiva je obljuba o šolah, ki ni držala; leto za letom so kaj odjedali, dokler ni to vprašanje izginilo s površja in niti slov. časniki ne smejo o tem pisati.

Tudi posamezni vodilni državniki so dajali zagotovila o nedotakljivosti slovenskega jezika. Sedanji predsednik senata in takratni zunanji minister Tittoni je 27. nov. 1919 izjavil v rimskem

senatu: »Glede na jezik, kulturo, šolo so Poljska, Češkoslovaška, Rumunija in Srbija vezane na vrsto določb, obseženih v pogodbah. Neobhodno potrebno je, da te določbe izvajajo lojalno in odkritosrčno. Italija, kakor ostale štiri zavezniške vevlasti nimajo nobene legalne obveznosti, toda po mojem mnenju, največjo moralno obveznost za to po svojih svobodoljubnih tradicijah, ki so njen ponos in njena slava. Z nami združena ljudstva druge narodnosti naj vedò, da mi z zgražanjem odklanjamo vsakatero misel tlačenja in raznarodovanja, da bodo njihov jezik in njihove kulturne institucije spoštovane, da bodo njihovi upravni zastopniki uživali vse pravice naše svobodoljubne in demokratične zakonodaje, da bodo njih poslanci pristrčno sprejeti v rimskem parlamentu, ki jih bo poslušal s spoštovanjem, kadar bodo govorili v imenu svojega ljudstva.«

— Tudi poznejši zunanji minister grof Sforza in predsednik poslanske zbornice De Nicola sta se izjavila v enakem smislu. Takih izjav je še več. Bile so pač le lepe oblike družabne uglajenosti in nič drugega, ker v celoti jih niso vzdržali, ampak popolnoma nanje pozabili.

V naslednjem hočem razmotrivati problem slovenstva s stališča njegove ogroženosti in podati vsaj približno diagnozo za njegovo bodočnost. Zasedovati hočemo potek društvenega življenja, šolstva, v kolikor ga nismo že lani obravnavali, gospodarskega in zasebnega kulturnega življenja od prvih povojnih let dalje. Komaj se je bila Julijska Krajina po prvih dneh zasedbe umirila, se je začelo oživljati *društveno življenje* po deželi in v mestih, ki je prej spalo za časa vojne. Prirejati so jeli veselice s pevskimi in dramatičnimi programi, česar jim oblasti niso na splošno zabranjevale. Videlo se je, da si je ljudstvo zaželelo tega razmaha, da pokaže novodošlim gospodarjem, ki so naenkrat trdili in uverjali, da so prišli civilizirat te kraje, da kultura v teh krajih je mnogo večja in tudi bolje procvita,

kot pri njih samih. Vse te prireditve so dobro uspele. Obujala in obnavljala so se pevska, telovadna društva in snovala so se nova prosvetna društva in dandanes jih je že lepo število pod okriljem Prosvetne zveze in Zveze prosvetnih društev.

V prvi povojni dobi ne moremo ugotoviti ni enega pozitivnega uspeha poitalijančevanja novih pokrajin, ako izvzamemo uvedbo dvojezičnih napisov na javnih in deloma zasebnih poslopih in italijansko uradovanje. Uradi so sicer kmalu potem zahtevali samoitalijanske dopise, županstva pa so uradovala samoslovensko oz. dvojezično in dobivala od višjih in vojaških oblastev samolaške dopise. V šolah, kar je glavno, je ostal slovenski učni jezik, italijanščina je imela le kot predmet po par tedenskih ur. V gospodarskem oziru si je ljudstvo v povojnem času, ko so mu bila pozidana poslopja, precej opomoglo, mezde in dneve jako visoko plačane, lepi zaslužki pri obnovitvi, živeža dovolj in ne drag, pridelki so se tudi dobro razvajali. V tej dobi so bile na ministrsko predsedniških mestih osebe, ki so bile za to, da se na novo priklopljenim državljanom puste vse njihove pravice. Posebno v šolah so hoteli vse pustiti; slovenski učni jezik je bil celo v srednjih šolah. Toda to so bile le prehodne razmere; huje je imelo priti. Prvotno so nameravali dati Julijski Krajini avtonomijo — in sedanji voditelji preklinjajo moče, ki so se drznili toliko popustiti in jih pitajo z odpadniki in izdajalci.

V tej prvi dobi se je vršilo že delno čiščenje slovenskega elementa. Nekaj Slovencev je odšlo samih čez mejo, mnoge pa so odslovili Italijani. Ostalo je le duhovništvo, učiteljstvo in nekaj sodnikov in sodnih uradnikov. Da bi se smatralo to že za sistematično raznarodovanje, moramo ponovno zanikati. To premembo je rodila potreba; Italijani so imeli svoje ljudi, ki so jih morali kam namestiti; poseben ozir so imeli na bivše bojvne. Ne mislite morda, da so bili odrešeni goriški Italijani kaj na

boljšem, mnogi so bili razočarani, ker so boljša mesta morali pustiti prišelcem iz starih provinc. Naval na javne službe v prvih povojnih letih je bil zelo velik, ker* je bilo mnogo vojakov (častnikov) demobiliziranih, ko so se začele normalnejše razmere. Prednost so dobili oni, ki so se v teh pokrajinah bojevali. Takrat so se službena mesta lahko dobivala, ker je bilo radi obnovitvenih del ustanovljenih mnogo uradov. Sedaj to že pojema in se bliža koncu.

Slovensko ljudstvo je v tej dobi spričo nastalih novih razmer postalo še bolj odločno; to lahko vidimo pri prvih volitvah meseca maja 1921; šlo je še z večjim zanimanjem v volilni boj. Tudi upravne (občinske) volitve so pokazale, da je zavednost slovenskega ljudstva velika.

Prva doba je minila s pohodom fašistovskih čet na Rim konec oktobra 1922. Fašizem je stopil na dan najprvo z namenom, da ustavi prodirajoči komunizem, ki je svoje korenke jako na široko po Italiji razplel in ogrožal ves gospodarski in javni red. Fašizem se mu je dobro postavil po robu; toda s tem, da je radikalno iztrebil iz javnosti vsako stremljenje po komunizmu in socializmu, je potem z neodoljivo silo zahteval enotnost Italije z jezikovnonarodnostnega stališča. Za njih ne obstoja Nmec, Slovenec itd. kot italijanski državljani, ampak Italijan, italijanski državljani, ki govori doma za svojo potrebo nemško, slovensko itd. Fašizem je klical: Proč z narodnostnimi skupinami, nočemo imeti države v državi!

Takoj v začetku se je vedelo, kake naklepe ima fašizem glede na druge narodnosti. S šolskim letom 1923/24 so uvedli v vseh osnovnih šolah v I. razred italijanski jezik in leto za letom postopoma tudi v drugih razredih. Leta 1928/29 bode poitalijančenje razredov popolnoma dovršeno. Pustili so slovenščino le v takozvanih dodatnih urah, katere so pa novembra lanskega leta (1925) zatrli. Iz

uradov je slovenski jezik popolnoma izgnan; sliši se javno samo v cerkvah in na prireditvah.

Poglejmo si, kako stališče je zavzelo slovensko ljudstvo proti tem napadom na njegov jezik. Oktobra meseca, ko so uvedli v osnovno šolo učni jezik italijanski, je videmska prefektura izdala ukaz, da se naj tiskajo slovenski politični listi dvojezično, sicer ne smejo izhajati. Ne moremo popisati ogorčenja, ki je razvnelo slovensko ljudstvo. Dnevnik »Edinost« iz Trsta je dal duška temu ogorčenju v uvodniku, naslovljenem z mastnimi črkami: Schiavi zares, schiavi..., sužnji zares, sužnji. Dvignili so se protesti in odredba, izdana brez vednosti Rima, je bila kmalu ukinjena. Ni pa šlo tako z osnovno šolo. Tu so ostali neizprosni, orožniki so celo zasledovali in vlačili v zapore one, ki bi se drznili s kako nasprotno akcijo. Ker se s protesti ni moglo nič doseči, je začelo ljudstvo nekako drugače nasprotovati: indiferentno je do tega, koliko se otroci italijanščine v šoli nauče; knjig ne mara kupovati; ne skrbi, da se otroci uče doma. Zabavljanje staršev vcepi otrokom mržnjo do šole in končno to, kar se otroci v šoli nauče, prav kmalu pozabijo.

Nové oblasti se niso vrgle samo na šolo, ki naj bi izgubila svoj slovenski značaj, ampak so politično tako preuredile meje, da bi Slovenci ne bili nikjer v večini v slučaju volitev. Ker dolgo časa ni bilo volitev in jih tudi najbrž ne bo, se ne more soditi, v koliko bi bila ta preureditev v prosep italijančevanju. Da bi s temi preureditvami okrajnih ali pokrajinskih mej odrezali ene Slovence od drugih, ni govora, ker te črte niso tako rezko zarezane med slovenskim življem. Tudi glavne urade so odnesli iz Gorice, iz središča, ki je nekako težišče goriških Slovencev. Razočaranim Goričanom (Italijanom) so obljubili, da jim vse to povrnejo v *neki drugi dobi* t. j. v tisti dobi, ko bode problem raznarodovanja goriških Slovencev rešen.

Udejestvitev programa o popolnem raznarodovanju Slovencev v Julijski Krajini ima svoj *začetek* v *Vidmu*. Tam so se našli strokovnjaki, ki so rimskim voditeljem podali dokaze, da bi raznarodovanje po načrtu, kakršnega si mislijo oni sami, tudi faktično uspelo. Da so ravno v Vidmu dobili take izvedence v tem delu, je pripisovati dejstvu, da so oni raznarodili beneške Slovence t. j. da so jih vsaj odtujili drugim Slovencem in dosegli, da jim je njihov slovenski jezik le občevalno sredstvo. Ampak pomisliti treba, da so bili beneški Slovenci že zdavna združeni z drugimi italijanskimi pokrajinami in da, ko so prišli pod Italijo, ni bila stopnja njih kulture in zavednosti niti z daleka taka, kot naših goriških Slovencev. Tudi gospodarsko so bili odvisni od raznih tamošnjih furlanskih mogotcev. Goriški Slovenci so čvrst, izobražen in samózavesten del Slovencev; upiral se bo z vsemi silami, s polno zavestjo in ponosom potujčevalni nameri.

Bistvo in načrt raznarodovanju je v tem: Pričeti z mladino v šoli — slovenske učitelje, ki ne pristajajo in ovirajo program, odstraniti — ustanavljati odseke fašistovskega naraščaja (Ballila) in gojiti popolnoma po programu vse delovanje, s čemer bi se pridobila mladina za stvar. Na vse, kar je slovenskega, mora pozabiti; zato se jim ne sme omeniti ničesar, kar bi kázalo kako vrlino tega naroda. Občevanje bodi samo italijansko, pozdravi, petje itd. Razume pa se, da se te stvari ne morejo tako programatično izvršiti in mnogo tega ostane kakor pravimo — na papirju.

Morda bi šlo tako vsaj deloma po načrtu, ako bi dom sproti tega ne podiral, kar bi šola v tem oziru zidala. In končno, kdaj bi prišlo vse to na vrsto, kdaj bi izumrla generacija, ki se je šolala v slovenskih šolah, zavedna, podpirana po samozavestnih starših, zato treba desetletja in kaj se v tem dolgem času lahko ne spremeni!

Sicer ta hip ne moremo izreči končnega rezultata, ampak v polni svesti lahko prerokujemo, da ne bode nič iz tega — s silo ne gre in ne gre. Pa tudi z lepim bi ne šlo pod takimi pogoji. Ako bi mogla dati Italija našemu ljudstvu na Goriškem dobro in zelo ugodno gospodarsko stanje, bi morda to kaj zaleglo in bi si jih nekako pridobila.

Dalekosežnosti potujčevalnega programa, da ponovimo še enkrat, ne moremo prav z gotovostjo premotriti, to bode mogoče po par letih. Izgovor, da so hoteli z italijansko osnovno in srednjo šolo samo dati enotnost šoli cele države, je prazen. To delo hočemo pridno zasledovati in motriti, da jim bomo mogli povedati pozneje, v koliko so se njihovi nepremišljeni načrti slabo sponesli.

V večjih krajih se ustanavljajo tudi otroški vrtci, da se otroci privadijo zgodaj italijanščine. Otvarja jih «Lega Nazionale», ki nam je znana iz predvojne dobe.

K problemu raznarodovanja je spadalo tudi urejevanje in izdajanje lista pisanega v slovenščini in urejevanega z italijansko dušo. Ta list je izhajal par let, posebno ob času volitev 1924, toda prodreti v širše plasti ni mogel in je žalostno preminil.

Oblasti delujejo s pritiskom na duhovnike, učitelje — te so si posebno privoščili, ker jim grozijo, da jim odjedo še tisti borni kos kruha, ki jim ga dajo, nedavno so razpustili »Zvezo slovenskih učiteljskih društev« — tudi odvetnikom namigavajo. Odvetniške zbornice so po vsej Italiji razpuščene in ustanovili se bodo fašistovski sindikati; ali bodo vsi sprejeti vanje in ali bodo hoteli odvetniki vstopiti, ostane odprto vprašanje.

Med italijansko inteligenco je mnogo takih, ki verujejo v uspeh raznarodovanja, toda šele v 50, — 100 letih. To so modri dalekovidneži, ki ne umejo, koliko se v taki dobi lahko spremeni položaj.

Slovenski poslanci si v teh težkih okoliščinah prizadevajo, da bi kaj dosegli; seveda najdejo gluha

ušesa; vendar je že to nekaj vredno, da jim smejo vse nepravilnosti razkrivati in očitati.

Vse, kar čuti slovensko, je v tilhem boju proti zlokobnim načrtom in ta krepki odpor ne bo imel premora; nadaljeval se bode, kakor se je nadaljeval in tudi z uspehom končal v minulih dobah. Uverjeni smo, da, ko vidijo neuspeh svojih načrtov, se premislijo italijanski oblastniki; spoznali bodo, da je treba s tem narodom začeti z drugačno politiko in da pride do tega, nam jamči polna samozavest in sila kulturnega življenja goriških Slovencev.

Fr. Skulj:

Dva najdena bisera.

Potopisne črtice iz leta 1924.

I.

Apaška kotlina.

Koliko se je pisalo pred vojno o naših izgubljenih pokrajinah na severni meji? Kdo se je zanimal za Apaško kotlino? Kje so oni, ki bi bili proučevali z narodnega stališča lepo slovensko pokrajino, bogato Prekmurje? Nikogar ni bilo, ki bi bil zanesel v javnost vsaj povest o dveh izgubljenih biserih tam na severu. Usoda je hotela, da sta vrnjena izgubljena bisera materi Sloveniji. Prijazne, bogate Slovenske gorice segajo s svojimi zadnjimi obronki v lahnem loku, vzbočenem proti jugu od Zgornje Radgone pa tja do Cmureka. V isti dolžini teče Mura tudi v lahnem, pa vzpetem loku proti severu. Loka obronkov Slovenskih goric in Mure oklepata v obliki ostro stisnjene elipse bogato ravnino Apaške

kotline, nosečo ime po največjem kraju Apače. Pokrajino so smatrali še pred vojno za nemško posest. To naziranje je pogrešno. Južna polovica je do malih izjem slovenska, severna je pomešana z naseljenimi Nemci. Za priseljevanje Nemcev ima največ zaslug Súdmarka in stara avstrijska vlada. O prist-

Fran Voglar.

nosti slovenskega življa pričajo krajevna imena. Potok, ki teče po kotlini, je plitev — zato Plitvica. Imena: Vratja vas, Podgorje, Lokavec, Žepovci, Črnci, Segavci, Lutverci, Drobtinci in druga niso nemškega izvora, kakor tudi Apače ne. Le ena vas

je, ki ima bolj nemško ime, Miethsdorf, pa tudi to utegne biti popačeno slovensko ime.

Največ Nemcev je v Apačah, toda domača imena, ki so ostala hišam, pričajo o pristnosti nekdanjih slovenskih lastnikov. Naselitev Nemcev v teh krajih se je vršila, kakor že rečeno, pod vplivom Südmarke. Naši ljudje so lahkomišelnost zapravljali svoje domove, katere so Nemci s pomočjo Südmarke kupovali. Nемеc zna. Te nesrečne reveže domačine so sprejeli nemški bogatini kot viničarje v svojih vinogradih po Slovenskih goricah. Tako so Nemci upropastili domačije Slovencev ter obenem zaslužnili njihove družine. V Apaški kotlini je tudi precejšnje število priseljencev iz Prekmurja. V času madžarskega nasilja so pobegnili s svoje rodne grude ter si ustanovili tu nove domove. — Med prebivalci Apaške kotline seveda ne moremo iskati narodne zavesti, ljudstvo je vzgojeno v nemškem duhu, ker so imeli nemške šole in stalen stik z Nemci. Schulverein in Südmarka sta vestno čuvala nad to zemljo. Tu je široko in hvaležno polje za one, ki si hočejo pridobiti zaslug za narodno obrambo in prosveto. V to delo mora poseči država, šola in cerkev, pa tudi narodna inteligenca. Na delo! Državni in narodni interes zahteva krepke meje, ne samo v stratežičnem oziru, temveč v samozavesti našega ljudstva tem bolj, ker teče naša prava meja dokaj kilometrov globoko v sosedovem ozemlju.

Na levi strani Mure so cele pokrajine, občine in vasi, kjer žive Slovenci še kompaktno in govore naš jezik, če tudi se ga sramujejo priznati. Žetinci, Dedonci, Cenkovci, Slov. gorica, Obrajna, Spodnja in Zgornja Purkla, Račje, Spodnje in Zgornje Račiše, Sv. Vid, Ernoš, Gomiljica, Lučane itd., kdo bi vse naštel — vse to bi moralo biti naše in še več.

V Apaški kotlini se narodno šolstvo lepo razvija. Zahvaliti se imamo vestnemu učitelstvu, ki dobro vrši svojo nalogo. Ker je ponehal strupeni vpliv Südmarke in Schulvereina, se je poleglo tudi

»hajlovstvo« in nacionalno sovraštvo. Izginila je nemška nadutost; ljudstvo je prišlo do spoznanja, da je bilo zapeljano. Če ne pridejo kake posebne ovire in neprilike, bo izgubljeni biser v doglednem času dobil oni sijaj, ki ga je imel pred tujčevim omažeževanjem.

II.

Prekmurje.

Za svetovne vojne sem se seznanil z nekim ogrskim stotnikom slovaške krvi. Čudom se je čudil, da govore ljudje v naših pokrajinah jezik, ki je podoben slovaškemu. »Mislil sem, da so tu Nemci, saj tako smo se učili po naših šolah,« je rekel, ko sem mu pojasnil, da prebivamo tu na jugu Slovinci. — Kadar čujem ime Prekmurje, se vselej spomnim tega stotnika in Vrdečica me oblije, če pomislim, kako površno so tudi nas učili. Nikoli nam ni nihče v šoli omenil naših bratov, potomcev panonskih Slovencev, še manj pa opisal pokrajino, ki jo še danes posedajo. Oggerska je bila po šolah pač Oggerska, kjer prebivajo sami Ogrji. Dasi smo Slovenci majhen narod, vendar smo bili Nemcem preveliki in nevarni, zato so vrgli Prekmurce v madžarsko malho, Štajerce in Korošce so obdržali v svoji pesti, Kranjce so postavili pod sekvester svoje nadute aristokracije, Primorce pa so izročili italijanski nasilnosti. Ta razdelitev je bila stalna ovira večjemu in globljemu kulturnemu razmahu našega naroda. V širokih plasteh ljudstva je polagoma, pa dosledno ginila narodna zavest in ponos. Ko bi iz naroda ne bilo izšlo toliko nadarjenih mož, ki so budili svoje rojake iz mrtvila, bi bil načrt naših neprijateljev v nekaj desetletjih vresničen. Slovencev bi ne bilo več, spominjala bi se jih le še morebiti zgodovina. Nemalo zaslug za probudo naroda ter okrepitev narodne zavesti ima vsekakor tudi Družba sv. Cirila in Metoda. Takoj po osvobojenju se je začelo

družbeno vodstvo zanimati za Prekmurje, ker se je zavedalo, da bo zlasti v prosvetnem oziru potrebovalo to ozemlje izdatne podpore.

Prekmurje je lepa, bogata pokrajina, ravna kakor miza, le severni in severovzhodni del prehaja v valovito brdje. Ko stojiš v sredini ter zreš krog sebe, ti vzkipi duša: »Oj to žitno polje, oj to žarko

Fran Presečnik.

solnce!« Nepregledna ravnina, nikjer konca in nebesni svod se izgublja v veličastnem krogu v širni ravnini. Prekmurje ima na zapadu prirodne meje: potok Kučnica teče ob nemškoavstrijski meji tja do Radgone, kjer se izliva v Muro. Ta dela dalje mejo med Prekmurjem, Štajersko in Hrvaško. — Ogerska

vlada je Prekmurce prav skrbno čuvala, da se ne bi pohujšali pri bratih Slovencih, zato ni bilo ne mostu, ne ceste, ne železnice čez Muro v Prlekijo. Jugoslavija pa je premostila deročo Muro, odprla ceste, zgradila železnico in sedaj se brata med seboj spoznavata in se čudita, da sta pila stoletja iz ene in iste reke, pa se nista poznala do današnjega dne.

Mednarodna komisija je prisodila naši državi le neznamen del zemlje, ki je bila last panonskih Slovencev. Vsekakor pa je velika krivica, da se ni odkazala Prekmurju na vzhodu naravna meja; to je reka Krka.

Širno prekmursko pokrajino pretaka lena reka Ledava z mnogimi pritoki, ki nosijo lepa slovenska imena kakor: Hrad, Spunika, Potok, Moravica, Breznovica, Begonica in dr. Severovzhodni del pripada porečju reke Krke. Na severni ter deloma na severovzhodni meji se dviga nizko hribovje — podobno valovom — porastlo z vinsko trto. Tu je ljudstvo prav gosto naseljeno, a revno. Splošno pa imajo domačini malo zemlje v svoji lasti, ker posedujejo razni velikaši in magnati veliko večino najboljših zemljišč. Povprečno vlada med ljudstvom veliko siromaštvo kljub bogastvu zemlje. Menda ni v celi naši kraljevini tolika potreba agrarne reforme kakor v Prekmurju. Pravica zahteva, da se porazdeli zemlja med ljudstvo, ki jo obdeluje že stoletja. Sedanji lastniki veleposestev so po večini madžarski plemiči. Ti prebivajo v inozemstvu in imajo v Prekmurju svoje oskrbnike, ki pošiljajo leto za letom svojim gospodarjem bogate zaklade, pridobljene na veleposestvih s pomočjo prekmurske raje. Radi par tujih velikašev trpi in strada na tisoče naših ljudi in išče dela in rešitve v izseljevanju. Kdaj posije žarek pravice po prekmurskih lozah, poljih, gozdih in vinogradih? Prekmurje nima večjih mest, ki bi vzbujala po svoji obsežnosti in zidavi posebno zanimanje. Mesta so podobna vasem in obratno vasi mestom. Po številu prebi-

valstva je največje mesto **Murska Sobota**, tip malih mest v ogrski nižini. Zidano je dokaj razsežno, ker so med hišami vrtovi. Stavbe so do malih izjem pritlične, le v sredini je nekaj večjih poslopij. Po treh cerkvah so zastopane tudi tri različne vere: katoliška, protestantska in židovska. Vse tri stavbe se odlikujejo po izrazitih slogih. Katoliška cerkev kaže značilen ogrski dekorativni tip, dočim je protestantska zidana v čisti gotiki; židovska sinagoga je za naš okus nekaj tujega, orientalsko skrivnostnega. Na severni strani mesta je zelo obsežen park, ki se ponaša z izredno velikimi hrasti. V parku stoji stara, lepa stavba — grad grofa Szaparija. K večjim in pomembnim stavbam se šteje še gimnazijsko poslopje, ki je umaknjeno nekoliko iz mesta — in pa velika tovarna klobas in klavnica, ki izvažajo neizmerne količine mesnih izdelkov v inozemstvo. Podjetje je last domačina.

Drugo večje mesto je **Dolenja Lendava** ob reki Ledavi. Mesto je zidano ob vznožju nizkega gričevja, porastlega z vinsko trto. Nad mestom je grad, ki je last grofa Esterházyja. Mestece Dolenja Lendava je snažno in ima celo tlakovano glavno ulico; poslopja so čedna, po večini enonadstropna. Nadpolovica prebivalcev je Madžarov in Židov. Podjetja, trgovine, obrt in industrija, celo gostilne so do malih izjem v židovskih rokah. Ni čuda, če se naši ljudje ne počutijo dobro v mestu, prepojenem z madžaronstvom in židovstvom in imajo vtis pregnanstva. V mestu prevladuje tuj duh, ki se ven in ven krepča po dotoku od bližnje madžarske meje. Lendava je važna obmejna točka in zasluži v vsakem oziru več pažnje, več smotrenega dela. Tuj živelj je le preveč gospodarsko močan in ima prav zato pogostokrat prevelik vpliv na socialno šibke naše ljudi. Šanpanjec, gostije in mnoge druge dobrote uničujejo, ali vsaj preprečujejo mnogo dobrih načrtov. Lendava ima tudi svoj madžarski listič, ki je zelo strupen in piše proti državi.

Tretji večji kraj so Beltinci, sedež prekmurščine. Trg je zelo obsežen in po zatrdilu domačinov precej čist Židov in Madžarov. Lepa grajska stavba grofa Zichyja bi utegnila biti porabna v marsikak dober namen.

Prekmurje je gosto naseljeno po severozapadnem ozemlju. Med domačine so se vrinili tu Nemci, dočim se je naselilo na vzhodnji strani mnogo Ma-

Ivan Velkavrh.

džarov. Po vsem Prekmurju pa naletiš na Cigane in Žide. Slednji so menda največja nadloga in če bi jih iztrebili, bi ne bilo v korist le Prekmurju, temveč vsi državi. Orientirani so vsi v madžarski smeri in krepe element, ki se ne more sprijazniti z novimi razmerami. Prekmurje šteje* kakih 92.125 prebivalcev, od katerih je pretežna večina (68.400) Slo-

* Po ljudskem štetju iz l. 1910.

vencev; Madžarov bo 14.055 in nekaj nad 8919 Nemcev, Ciganov in drugih je 751). Tudi v verskem oziru nudi Prekmurje pestro sliko; največ je katoličanov (nad 70.000), protestantov avgsburške konfesije vtegne biti kakih 20.000, krog tisoč kalvincev in do 1000 Židov. Prekmurec je izmed vseh Slovencev najmehkejše narave, nežne čudi, zaprt v se in nezaupljiv do skrajnosti. Tisočletni udarci madžarskega biča so mu zmehčali kosti, uničili odporost, upognili hrbtenico ter ga napravili sužnja. S svojimi čustvi se je obrnil v notranjost, zaklenil je vse duri, ki vodijo v njegovo dušo; v svoje srce je zaprl vse bridkosti in tuge, katerim ni mogel dati vnanjega izraza; postal je nezaupljiv in zakrknjen v svojem srcu. Kdo bi ga sodil in obsodil? Nihče se ne sme dotakniti s svojo obsodbo njegovih svetinj in tisočletnih ran, katere mu je zadala kruta oblast oholega tujca. Naša država je zavzela ta kos zemlje v stvarnem oziru; skrb njena bodi, da ga zavzame tudi v duhovnem smislu. Zgoditi se mora to čimprej. V ta namen je treba Prekmurje v vsakem oziru temeljito proučiti ter napraviti primerne načrte za to veliko in pomembno delo. Vpoštevati se mora zlasti gospodarsko, prosvetno in socialno polje. Vse to pa more izvršiti le dobra uprava, v kateri bodo delovali najboljši ljudje.

Na gospodarskem polju je treba ukreniti vse, da se naveže prebivalstvo kar mogoče tesno na naše zaledje. Ugodna rešitev agrarnega vprašanja je neodložljiva. Človek na lastni grudi postane ponosen in samozavesten, povrne se mu zaupanje, iz katerega izvira ljubezen do države, ki ga je dvignila nad zatiralce in ga osvobodila sužnosti. Vem, da se bo oglasil ta ali oni češ, da se z izvedbo agrarne reforme skrči množina pridelkov; toda to je nazor onih samogoltnih oportunistov, ki vidijo v bogastvu zemlje le svoj lastni dobiček; gospodarskega blagostanja, socialnih dobrot, moralnih in etičnih vrlin, ki so doma v samostojnih,

dobro situiranih družinah kmečkega prebivalstva, oportunisti koristi agrarne reforme ne vidijo, ali jih ne marajo priznati. Seveda ne bo rešeno z agrarno reformo gospodarsko vprašanje Prekmurja, če ne bo država napravila v varstvo kmetijstva dobrih zakonov. Največje zlo za prekmursko kmetijstvo je družinska dedna parcelacija, ki uniči lahko že v drugem rodu trdno kmetijo.

Na prosvetnem polju čaka v Prekmurju mnogo dela. Šolstvo je tam še v povoju. Po mnogih krajih je zelo pomanjkljivo in površno. Drugod se zopet dogajajo hibe, ki se bodo težko popravile. Vse preveč se ozira na priseljene Nemce in Madžare, zapostavlja pa se domači živelj. Šolske oblasti bi morale imeti vedno v mislih »vzgojo novega rodu.« Naša uprava je prevzela le preveliko učiteljstva iz predvojne dobe. So celo slučaji, da so se prevzeli na prekmurske šole madžaronski učitelji, katere so sosednji Hrvatje radi madžaronstva zapodili preko meje. Tak učitelj naj vzgaja slovensko mladino v nacionalnem in državnem duhu?! Mnogo šol je zlasti v dolnelendavskem srezu, kjer so nastavljeni taki učitelji. Naštel bi jih lahko imenomoma. Remedure v tem oziru — če se ni že popravilo tekom časa — je treba zlasti v tehle krajih: Dol. Lendava, Doga vas, Gor. Lakoš, Gabrje, Kapca, Kot, Gentarovci, Dobrovnik, Zamostje, Odranci, Črensovci, Radmožanci in še nekateri drugi. Vasi Benica, Pince in Dolina bi morale imeti lastne šole. Tudi Petišovci, kjer je naseljenih mnogo Primorcev, bi morali dobiti svojo šolo.

Mladi učitelji-(ice), zlasti začetniki-(ice) niso za te kraje. Sem bi bilo treba poslati izkušene šolnike, ki imajo voljo vršiti ne samo pouk v šoli, temveč se tudi poglobiti v kulturno delo med ljudstvom. Tu ni samo delo za kos kruha, Prekmurje je potrebno kulturnega prerojenja, od katerega je zavisna usoda prekmurskega prebivalstva. Posebnosti Prekmurja so tudi občinske in cerkvene šole.

Šolska oblast bi morala skrbeti, da se vse šolstvo zenači in združi vse svoje sile v enotno delo na prosvetnem polju.

Socijalno polje Prekmurja je skoraj nedotaknjena ledina, dedščina fevdalne gospode. Politično polje je prosto in dostopno špekulantom in ljudskim zavodnikom.

Prekmurje je med uradništvom na glasu kot pokrajina pregnanstva in pokore. Ta nazor ni pravi

Albina Kapusova.

in prav radi tega se je storilo mnogo pregreškov tako po oblastih, kakor po uradništvu, da prebivalstvo ne ceni posebno uprave, jo celo mrzi in godrnja. Največ škodujejo v tem slučaju ostanki ogrskih uradnikov, ki so nekak kvas vsemu slabemu v upravi. Taki ljudje se ogibajo vsake nacionalne in državne prireditve, skrivajo se in zbirajo pri bogato obloženih mizah raznih madžaronskih in ži-

dovskih veseljakov ter dajejo duška svojim protidržavnim srčnim čustvom. Bog ne daj, da bi mislil s tem na one poštene uradnike in učitelje, ki se v potu svojega obraza resno trudijo, da bi vse storili, kar bi bilo za narod in državo dobro. Pri osebnih vprašanjih bi morala odločevati: sposobnost, volja, vestnost in marljivost. Težko je tu delo in življenje je težavno, zato pa bi morale imeti vse državno uradništvo primerne lokalne doklade, da bi ga ne trle skrbi za vsakdanje življenje.

Prekmurje je razdeljeno v dva sreza: Murska Sobota in Dol. Lendava. Sedež spodnjega dela Dol. Lendava je pravo madžaronsko židovsko gnezdo, ki je komaj par km od Ogrske oddaljeno. Prav je, da je nastanjena tu vojaška posadka, toda za sedež glavarstva pa ta kraj ni primeren. Ljudstvo gorenjih krajev, — pristni Prekmurci — morajo po uradnih poslih v Lendavo. Tu ni ognja, ki bi ogrel in dvignil nacionalno in državno zavest, tu ni vzpodbude k dobremu in plemenitemu, ker je to gnezdo židovskomadžaronskih manij in takta. Z zahajanjem v Lendavo krepe le madžarski in židovski živelj na škodo domačega prebivalstva. Po tej poti ne pridemo še desetletja v boljše odnošaje. Iz nacionalnih, političnih, gospodarskih, državnih in moralnih vidikov bi se moralo prestaviti sresko poglavarstvo v Beltince, ki je središče prekmurskega nacionalnega pokreta. S tem bi domač živelj zlasti v gospodarskem oziru veliko pridobil, izpodrezavale bi se pa žile dovodnice vsem onim madžaronom in našim nasprotnikom, katerim je denar ubogih Prekmurcev dober, a so nasprotniki državi in njenim interesom. Za ta projekt govori poleg navedenega še mnogo drugih tehtnih vzrokov.

Prekmurci ljubijo svoj dialekt in to tem bolj, ker imajo celo svojo književnost. Veliko taktično napako zagreši oni, ki se iz dialekta norčuje ali ga celo pobija, ker z enim mahom drevo ne pade. Priprosto ljudstvo je celo uverjeno, da je

prekmurščina poseben jezik. Državljanska modrost ogrske vlade je dovolila Prekmurcem pouk v osnovnih šolah v materinskem jeziku, toda radi hitrejšega potujčevanja so se morali učiti tudi madžarščine. Radi enostavnosti boljšega napredka v madžarščini je uvedla ogrska vlada v prekmurščini svoj pravopis. Posledica tega je, da ne marajo vsi oni, ki so se šolali pred vojno, naših knjig in publikacij, ker jih težko čitajo radi pravopisja. Tu je treba časa in potrpljenja. Upajmo, da ni daleč doba, ko bo šola po mladi generaciji prodrla tudi v masi s slovensko knjigo. Najlepše uspehe bi v tem oziru dosegli učitelji in uradniki domačini.

Najbolj čudno se mi zdi to, da se dobe v Prekmurju inteligentni domačini, ki se krčevito branijo književne slovenščine in tišče v ljudstvo s svojo prekmurščino, ko leži na dlani, da je prekmurščina le dialekt, katerega govori nekoliko manj izrazito skoraj polovica Slovencev. Znani *ü*, ki pa ni nemški *u* in *e* v vseh varijantah nahajamo med Slovenci v velikem loku od Prekmurja preko Prelekije, dolnje Štajerske, Dolenjske čez Notranjsko tja do Adrije. Čas bi že bil, da se opusti smešen odpor proti književni slovenščini.

Prekmurje, ti naša najmlajša vejica, vzbrsti, ozeleni in rodi sad, da se razvesele tvoji otroci tvoje rodovitnosti in lepote. Povabi jih po tisočletnem robstvu in trpljenju na oddih v svoj svobodni gaj. Ti žarko solnce, posveti v globine njih src, preženi jim s svojim žarki tisočletni mrak in gnev iz njih duš, da se razvesele in porajajo ob prazniku svojega duševnega prerojenja.

A. B.:

Naši grobovi.

Tudi v minulem letu je posegla smrtna kosa v vrste naših odličnih rodoljubov in rodoljubkinj ter nam pokosila mnogo najboljših. Vseh takih žrtev tu ne moremo naštevati, posebno ne tistih, ki smo jih izgubili v ugrabljenem ozemlju. Le neka-

Dr. Karel Triller.

terim, splošno znanim pokojnikom bodi postavljen s temi vrsticami skromen spomenik, a tudi vsi drugi, ki so delovali in žrtvovali za narod in domovino, ostanejo potomstvu v trajnem, hvaležnem spominu.

Fran Voglar, ravnatelj drž. ženskega učiteljišča v Mariboru, je umrl nagloma dne 17. okt. 1925 v mariborski bolnici, star šele 48 let. Pokojnik si je pridobil z vsestransko marljivostjo nevenljivih zaslug za mariborske Slovence. Po prevratu je postal tajnik Narodnega sveta, bil poklican v višji šolski svet, pozneje tudi v začasno narodno predstavništvo. Član glavnega odbora CMD je bil izza leta 1918 do smrti.

Ruska Frankovičeva, moditska v Trbovljah, je umrla istotam, dne 6. dec. 1925. Pokojnica je bila verna sotrudnica nepozabne Dimnikove mame pri narodnem delu in 10 let neumorna blagajnica odotne CM podružnice.

Fortunat Kurnik, revident pri ravnateljstvu direkcije drž. železnic v Ljubljani, sin znanega samouka pesnika Vojteha Kurnika, je preminil pri Devici Mariji v Polju dne 2. jan. 1926 v starosti 61 let. Pokojnik se je v svoji marljivosti, nadarjenosti in vestnosti povzpел od vratarja do čina višjega uradnika. Kot navdušen pristaš jugoslovenske ideje je bil po izbruhu vojne na brezimno ovadbo aretiran in zaprt na ljubljanskem Gradu, nato pa v Gradcu. Tam si je nakopal kal smrtne bolezni. Z navdušenjem je sodeloval pri mnogih narodnih društvih; posebno pri srcu mu je bila naša šolska družba. Za družbeno 25letnico je založil očetovo pesnitev »Kralj Rastislav in sv. Ciril« ter celo naklado podaril Družbi. Od nje je prejela Družba v dar zaboj papirja in krasno zbirko mineralij.

Dr. Fran Žizek, mnogoletni predsednik izvenakademične CM podružnice v Gradcu in dvakratni pokrovitelj Družbe, je umrl kot polkovni zdravnik v p. v Gradcu dne 16. jan. 1926, star 82 let. Pokojnik je bil tudi mnogo let predsednik podpor. društva za visokošolce v Gradcu.

Fran Presečnik, notar in župan na Vranskem, nas je ostavil v najlepši moški dobi dne 16. febr. 1926. Pokojnik je bil v svojem okraju duša vsega

narodnega dela; že leta 1911 je bil tajnik ondotne CM podružnice.

Ivan Velkavrh, nadporočnik v p. in posestnik v Ljubljani, je umrl dne 5. marca star 82 let. Mnogo let je bil v odboru CM podružnice za šentpeterski

Vida dr. Horvatova.

okraj, dvakratni pokrovitelj. Zapustil je 50.000 Din za narodne in dobrodelne namene, od teh 4000 Din naši Družbi.

Blaž Tominc, nadučitelj v Globokem pri Brežicah, agilen narodni delavec, soustanovitelj ondotne CM podružnice, je umrl dne 15. marca 1926.

Ga. Jelisava Zdravčeva roj. **Srkuljeva**, soproga znanega narodnega dobrotvora Jakoba Zdravca v Središču, nas je zapustila istega dne, t. j. 15. marca.

Gabrijel Thaler, odbornik vseh narodnih društev v Železnikih, večletni odbornik ondotne CM podružnice in pokrovitelj, je preminil dne 21. marca 1926. leta.

Fran Šlibar, do svoje ohromelosti vodja vsega narodnega gibanja v Selški dolini, je odšel v večnost dne 31. marca 1926. Pokojnik je bil ustanovitelj CM podružnice v Selcih in njen delavni predsednik izza leta 1886. do bolezni.

Ga. Albina Kapusova. V Celju je umrla dne 8. aprila 1926 v visoki starosti 87 let. Rojena Celjanka iz znane Goriškove rodbine je bila pokojnica prva odločno narodno zavedna in neustrašena Slovenka v Celju. V 70. letih, ko se je začela v Celju zbuhati narodna zavest, je bila njena hiša (soproga je bil dokaj imovit trgovec) zbirališče narodnega dela. Pri nji se je osnovala Celjska čitalnica in so se pripravljali narodni tabori (Žalec, Ljutomer); v njeni hiši so se zbirali odlični buditelji in voditelji, kakor dr. Štef. Kočever, dr. Toman, Božidar Raič i. dr., ona je dajala pobudo za ustanavljanje raznih narodnih in kulturnih društev, med temi tudi za obe podružnici CMD v Celju in za mnoge v okolici.

Ga. Ivana Begova roj. Praprotnikova, mestna učiteljica v pokoju, hči prvaka slovenskih pedagogov pokojnega Andreja Praprotnika, je umrla v Ljubljani dne 15. aprila 1926. Pokojnica je bila mnogo let tajnica in odbornica šentjakobsko-trnovske ženske CM podružnice in tudi pokroviteljica Družbe.

Anton Slatnar, lastnik tiskarne in trgovine v Kamniku, je izdihnil istotam dne 16. maja 1926. Pokojnik je bil navdušen rodoljub, ki ga ni pogrešalo nobeno narodno društvo. Par let je bil podpredsed-

nik kamniške moške podružnice CMD, ob ustanovitvi JM pa je postal član njenega glavnega odbora.

Dr. Karel Triller. Dne 22. maja 1926 smo sprejeli iz Ljubljane v Škofjo Loko k večnemu počitku nenadoma preminulega odvetnika drja K. Trillerja,

Dr. Fran Jurtela.

široj domovini znanega, zaslužnega voditelja. Pokojnik je bil mnogo let član nadzorstva CMD, ljubljanski podžupan, deželni poslanec in odbornik, predsednik raznih gospodarskih in kulturnih zavodov. Družbi sv. CM je volil 10.000 Din.

Ga. Vida dr. Horvatova. Dne 2. junija 1926 je zatisnila v Ptujju za vedno oči ga. Vida dr. Horvatova, soproga tamošnjega odvetnika g. dr. Tome Horvata. Izza zgodovinskega leta 1908., ko so v Ptujju napadli domači in tuji podivjani nemškutarji Slovence ter je tekla po ulicah slovenska kri, je bila s kratkim presledkom predsednica ženske podružnice CMD do svoje prerane smrti. Ob njenem grobu je po naročilu CM podružnic govoril g. dr. Tone Gosak, odvetnik v Ptujju, rajniki gospe poslovilne besede: Zopet so nam grobovi vzeli odlično osebo iz vrst naših narodnih delavcev. Rajna gospa je umevala svoje poslanstvo, dano ji od narave in naroda. Kot hčerka znane Lapajneve rodbine v romantičnem Krškem je prejela vsestransko umsko in zlasti srčno izobrazbo. Obdarjena vrh tega z naravnimi darovi je bila izprva dika učiteljskega poklica. Ko je pozneje postala soproga, je osrečila s svojimi vrlinami soproga in deco. Bila je vzorna soproga in vzorna mati. Obzorje pokojnice, njena ljubav in skrb pa niso mogle ostati posvečene samo ožji rodbini, obsegale so tudi širjo rodbino, t. j. — narod. Na zunaj se je to kazalo v prvi vrsti v njenem delovanju za vzvišene smotre CMD. Skrb za vzgojo naše, potujčevanju izpostavljene dece je bila pokojnici resna življenska naloga. Poudarjam, da je bila pokojnica klibna sila, prava voditeljica in najodločnejša delavka v naših narodnih institucijah. V prvi vrsti je njena zasluga, da sta ptujski podružnici CMD s svojimi uspehi dosegli v celi naši Sloveniji drugo mesto med vsemi podružnicami, čeprav je njun delokrog po svojem prebivalstvu majhen in reven. Pokojnica je bila idealistka čistega kova, kakršno je mogla roditi in vzgojiti le vojna doba narodnega preporoda, v kateri se je razumništvo odlikovalo po poletu misli v pogledu na življenje in na njegova vprašanja. Bila je plemenitega značaja. Zaradi teh njenih lastnosti so jo oboževali prav tako naši kmetje in viničarji v divnih naših Halozah, kjer

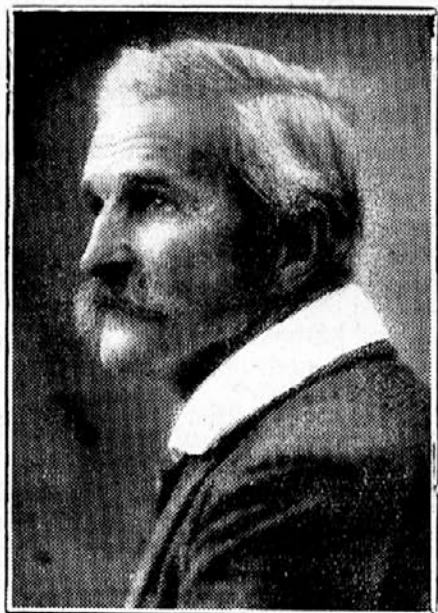
je mnogo gospodarila na domačem posestvu, kakor mi meščani, ki smo sodelovali z njo v naših društvih. A ni je več med nami. Vzeli so nam jo grobovi, vzeli že v 48. letu njenega življenja. Njeni materinski skrbi se je zahvaliti, da so bili revni otroci mestnih osnovnih in meščanskih šol vsako leto obdarovani. Tudi mestni ubožci so bili deležni njene dobrotljivosti. Radi tega so radi prispevali vsi sloji obeh narodnosti našega mesta. Gospa, prerano ste zapustili soproga, deco, nas Cirilmetodarje in narod. Najboljša izmed nas ste šli prva od nas. Škodo bodo trpeli vsi — zlasti pa potujčevanju izpostavljena deca. Ostanete nam vzor idealne rodoljubke, žene in matere. Spomin na Vas nas bode bodril, da bomo izvrševali naše narodne dolžnosti. V svojih delih boste živela med nami nadalje. Slava Vašemu spominu!«

Artur Lokar, notar v Ajdovščini, je umrl dne 16. junija 1926. Po vsi Vipavski dolini je vodil pokojnik narodno, kulturno in gospodarsko organizacijo. Ajdovski CM podružnici je predsedoval do izpraznitve Goriške.

Dr. Fran Jurtela je preminil na Vidov dan 1. 1926. Skoro vse svoje življenje je deloval v Ptuj, najprej kot koncipijent, potem kot odvetnik. Vedno je stal v prvih vrstah narodnih borcev. Po njegovem prizadevanju je prišel ptujski okrajni zastop iz nemških v slovenske roke. Svojemu narodu je marsikaj izposloval, ko je bil 23 let poslanec v graškem deželnem zboru in 15 let namestnik deželnega glavarja. Da bi gmotno podprl svoje rojake, je ustanovil v Ptuj Hranilno in posojilno društvo. Čitalnici in podružnici CM je načeloval dolgo vrsto let. Slovenskim dijakom je bil velik dobrotnik. Njegovo neumorno narodno delovanje je bilo nekoliko poplačano s tem, da je po prevratu postal prvi slovenski načelnik ptujkega mesta, dotedanjega nemčurskega gnezda.

Otmar Golob, notar v Kozjem, je odšel od nas dne 21. julija 1926 v najlepši moški dobi. Pokojnika smo dobili v odborih vseh društev, kjer je bilo treba delati in svetovati. Pri kozjanski CM podružnici je bil mnogo let tajnik, oziroma predsednik.

Ga. Mina Schellova, roj. **Pernatova**, soproga šolskega upravitelja, ozir. sreskega nadzornika, je

Fran Črnagoj.

umrla v Slov. Konjicah dne 7. julija 1926. Pokojnica je bila že v svoji mladosti navdušena Slovenka, kar je bila velika izjema v njenem rojstnem kraju, v popolnoma ponemčenem trgu Sv. Lovrenca na Pohorju. Kot dekle je ustanovila leta 1902. CM podružnico, ki jo je vodila kot tajnica do svoje omožitve 1911. Kot izborna pevka je ustanovila ženski

pevski zbor, ki je nastopal pri raznih prireditvah na korist naši šolski družbi.

Joško Otoničar, šef odseka poštne hranilnice v Ljubljani, je nagloma preminil dne 17. junija 1926. Kot poštar v Črnomlju je bil več let zelo delaven odbornik ondotne moške CM podružnice.

Gdčna. Brigita Souvanova, hči odlične ljubljanske meščanske rodbine, je umrla dne 13. septembra 1926. Pokojnica je celih 15 let (od 1895 do 1910) marljivo sodelovala v odboru šentjakobskotrnovske ženske CM podružnice v Ljubljani kot tajnica, oziroma podpredsednica.

Fran Črnagoj, bivši šolski upravitelj, naposled nadzornik šolskih vrtov, nas je zapustil dne 15. septembra 1926, star 61 let. Pokojnik je bil vzor marljivega in neustrašenega rodoljuba starega kova, zelo čislán vzgojitelj in pisatelj, izreden strokovnjak v sadjarstvu, vrtnarstvu in čebeloreji. V glavno vodstvo naše šolske družbe je bil kot zastopnik učiteljstva nepretrgoma voljen izza leta 1906. do 1923., torej celih 17 let. V vodstvenem odboru so se radi vpoštevali njegovi predlogi. Že v času, ko je bilo učiteljstvo sramotno plačano, si je pokojnik takorekoč od ust pritrgal 200 kron za pokroviteljino Družbe sv. Cirila in Metoda.

Flor. Rozman, učitelj v pok. in posestnik v Krškem, je umrl dne 21. septembra 1926, star 75 let. Pokojnik je bil navdušen rodoljub, ki je deloval pri raznih narodnih društvih. Krški moški CM podružnici je bil mnogo let marljiv blagajnik.

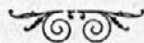
Anton Hafner, posestnik in trgovec v Železnikih, je umrl 11. oktobra 1926. Bil je mnogoletni predsednik ondotne CM podružnice in odbornik, oziroma član vseh tamošnjih narodnih in naprednih organizacij. Rojen 5. januarja 1847 v Škofji Loki se je v mladosti naselil v Železnikih, kjer je bil nad 40 let fužinski direktor bratov Globočnikov. Jako uspešno je vdejstvoval na narodnem, kulturnem in gospodarskem polju, deloval svojčas v občinskem odboru

in zlasti pospeševal razvoj in procvit hranilnice in posojilnice. Iz nič se je povzpел do uglednega veljaka — v vsem zgled pridnosti, vztrajnosti in neomahljive volje, točen kot ura v svojih opravilih,

Anton Hainer.

natančen v besedah, delaven kakor mravlja, varčen kakor hrček, živ zgled izvrstnega gospodarja. Ohranjen mu bodi čašten spomin! — **Dr. V. R.**

Vestnik

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

XLI.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna XXXVII. velika skupščina

v Rogaški Slatini, dne 19. septembra 1926.

Rogaška Slatina, biser Slovenije, odičena z državnimi in narodnimi zastavami, je sijajno sprejela letošnje skupščinarje v svoje cvetoče krilo. Tako številne vdeležbe tega vsakoletnega narodnega praznika ni bilo že od družbenega 25letnega jubileja leta 1910. Od blizu in daleč so prispeli ljubitelji naše ogrožene mladine, zastopniki podružnic, razsejanih po vsej Sloveniji. Večino vdeležencev je pripeljal zjutranji vlak. Na kolodvoru jih je pozdravila šolska mladina in številna množica. Z godbo je krenila pestra povorka pred Zdraviliški dom, kjer sta v imenu šolske mladine deček in deklica izročila s prisrčnim nagovorom družbenemu predsedniku in podpredsednici cvetna šopka.

V mali dvorani Zdraviliškega doma se je vršilo ob 10. dop. zaupno zborovanje, kmalu po 11. uri pa so se otvorili prostori velike dvorane, katere sijaj je povzdignila še okusna ozaljšava, in pričela se je 37. velika skupščina, ki jo je otvoril vladni svetnik g. Andrej Senekovič.

Predsednikov govor.

Velecenjene dame! VeleSpoštovani gospodje! Otvarjam 37. veliko skupščino naše šolske družbe, konstatiram njeno sklepčnost ter Vas vse srčno pozdravljam. V posebno čast si štejem, da morem v naši sredi pozdraviti gg.: ravnatelja drja Štera, ki je dal na razpolago lepe prostore za zborovanje, zastopnika ljubljanskega velikega župana drja Lončarja, zastopnika mariborskega velikega župana drja Poljanca, srezka poglavarja drja Hrašovca in drja Trstenjaka, brežiškega župana drja Dolška, konjiškega župana notarja Jereba, zastopnika slatinske občine drja Koltererja, starega Cirilmetodarja župnika Ivana Vrhovnika, zastopnike časopisja, narodno ženstvo, gospo Šentjurčevo iz Trbovelj, zastopnike podružnic; posebno one, ki so morali še včeraj na pot.

Velecenjeni! Meseca julija tega leta je preteklo 40 let, kar je CM družba v Ljubljani imela prvo glavno skupščino.

Letos praznujemo torej jubilej 40letnega narodno-obrambnega delovanja naše družbe na šolskem polju. Čemu je bila CM družba ustanovljena, Vam je gotovo znano. Nemci in Italijani so si bili ustanovili dve šolski družbi: »Deutscher Schulverein« in »Pro Patria«, sedaj »Lega Nazionale« z namenom, da po slovenskih pokrajinah ustanavljata nemške, oziroma laške šole, v katere se bodo vabili in lovili slovenski otroci z namenom, da se potujčijo svojemu narodu, da jih narede renegate svojemu rodu. Da bi tvorila neko protiutež tema društvoma in slovensko deo kolikor mogoče varovala potujčenja, je bila ustanovljena CM družba.

Na prvi skupščini, na kateri je bilo zastopanih že 25 podružnic, je bil izvoljen za prvomestnika monsignor T o m o Z u p a n, ki je potem navzlic brezštevilnim napadom na Družbo in njenega prvomestnika vodil Družbo celih 21 let ter si s svojim neumornim delovanjem za CM družbo in slovenski narod sploh stekel nevenljivih zaslug. Pričakovati je bilo, da bo CM družbo, ki se ne briga za politična dnevna vprašanja, marveč ima nalog, da po svojih zavodih in z raznimi podporami rešuje slovenskomladino pred potujčevanjem, podpirali in za njo delovali vsi Slovenci ne glede na politično pripadnost posameznikov. Zalibože je to delovanje trajalo le malo časa, niti celi dve leti ne. Takozvana katoliška stranka je kar naenkrat začela trditi, da se CM družba briga pač za narodnost, da pa pušča vero v nemar. Že leta 1888. je v »Zgodnji Danici« izšel »Rahel migljaj za Ciril Metodovo družbo«, kjer pisatelj doslovno pravi: »Kar se sv. vere tiče, nismo brali, da bi se na shodih povdarjala; kakor da bi bila narodnost gospa in mati, vera pa bolj pasterka ali dekla«. Taki napadi, da CM družba vero zamarja, so se odslej ponavljali zdaj tu, zdaj tam. Najhujši napadi pa so se začeli, ko je dr. Anton Mahnič v Gorici začel izdajati »Rimskega katolika«, v katerem je narodnost proglasil za nekaj poganskega ter izjavil, da je vera edino in prvo, za kar bi morala CM družba delovati. V »Rimskem katoliku« je leta 1892. dr. Pavlica celo zahteval, da bi se škofu po zgledu katoliškega Schulvereina morala priznati tudi oblast o družbeni imovini v slučaju razpada Družbe. Katoliška stranka je na prvem katoliškem shodu leta 1892. izrecno zahtevala, da CM družba opusti svoj prvotni namen pomagati ogroženim rojakom na mejah z ustanavljanjem slovenskih šol, in da namesto teh v Ljubljani potrosi svoje skromne novce za učiteljsko katoliško semenišče, potem za pripravnico in naposled za katoliško gimnazijo. Na tem shodu je bil sprejet tudi predlog, da naj Slovenci brezpogojno podpirajo nemško katoliško vseučilišče v Selnogradu.

Na napade katoliške stranke (na napade v nemških in laških listih vodstvo v obče ni reagiralo) je družbeno vodstvo po listih odgovarjalo, da je CM družba ustanovljena zato, da v

narodno ogroženih krajih varuje slovensko deco potujčevanja, da CM družba po svojih pravilih ni nikaka verska bratovščina, da pa doslej ni storila ničesar, kar bi bilo proti katoliški veri. Pa vsi ti protidokazi niso ničesar zalegli, kakor tudi ne dejstvo, da se je družbeno vodstvo škofom šlo osebno poklonit. V očeh katoliške, zdaj Slovenske ljudske stranke je CM družba brezverska, ter se je nji napovedal neizprosčen boj.

Do popolnega preloma med Slovensko ljudsko stranko in CM družbo je prišlo na družbeni veliki skupščini v Bohinjski Bistrici leta 1907., na kateri sem bil jaz v svoji odsotnosti in proti svoji volji z 247 glasovi od 260 oddanih (med njimi so bili 4 neveljavni), izvoljen za družbenega prvomestnika.

Kaj je storila na to slovenska javnost? Vse kar je imelo v sebi kaj narodnega čuta in tudi le nekoliko poznalo delovanje napadalnih šolskih društev, v prvi vrsti nemškega Schulvereina, ki je celo v Ljubljani vzdrževal otroški vrtec in štiri-razredno deško ljudsko šolo, se je začelo zanimati za našo CM družbo. Število podružnic je naraščalo od leta do leta in prav tako so naraščali tudi družbeni dohodki. Posebno važno je bilo dejstvo, da se je začela akademska mladina brigati za Družbo ter je s svojo agitacijo med ljudstvom veliko pripomogla k njenemu razvoju. Ko je družbeni odbor leta 1908. nastavil še dva potovalna učitelja, je število podružnic od leta 1907. do leta 1910. naraslo od 115 na 211 in potem polagoma celo na 280.

Ko je Slovenska ljudska stranka zapazila, da se CM podružnice ustanavljajo po raznih krajih na deželi, je objavila v »Slovenec« dne 7. febr. 1910 članek z naslovom »Ciril-Metodarija«, ki ga moramo označiti kot najgrši in najzlobnejši napad, ki se je doslej izvršil na kako slovensko društvo. V tem članku se pozivljajo vse katoliške organizacije na brezobziren boj zoper liberalno »Ciril-Metodarijo«; vse naj se zedini zoper Družbo sv. C. in M., ki je protinarodna in strup za narodno idejo. Tudi ljubljanski škof dr. Jeglič je na shodu dekanov dne 30. marca 1910. svojo duhovščino prav resno svaril pred CM družbo, češ, da je prišla v roke verskih in cerkvenih nasprotnikov, ki hočejo Družbo porabiti v politične namene. Pa ravzlic tem v resnici neutemeljenim napadom se je Družba krepko razvijala in njeni dohodki so se množili od leta do leta. Družbeno vodstvo pa je svesto si svojega smotra, predpisanega mu po pravilih, ustanavljalo nove otroške vrtce in osnovne šole ter jih po možnosti razširjalo v popolnem prepričanju, da se pri tem poslu ni v ničemer pregrešilo zoper krščansko vero in v prepričanju, da s svojim delovanjem izvršuje le svojo narodno dolžnost. Kakor doslej bo družbeno vodstvo v smislu svojih pravil vsestransko podpiralo in pospeševalo slovensko šolstvo in prosveto.

Danes ob 40letnem jubileju si dovoljujem častite skupščinarje opozoriti na en vir dohodkov, s katerim se CM družba odlikuje med vsemi slovenskimi društvi. To so dohodki volil gosameznih prijateljev Družbe.

Kot prvi je leta 1886. umrli ljubljanski meščan in posestnik Josip Rozman Družbi volil 200 K. Polkovni zdravnik v pokoju dr. Lovro Čuček, ki je umrl leta 1890., je Družbo imenoval glavnim dedičem vse svoje imovine, hiše s kletjo in vinogradom ter je Družba dobila izplačanih nekaj čez 8000 K. Leta 1892. v Škofji loki umrli sodnik dr. Fr. Škofic je Družbo imenoval svojim dedičem. Po odštetih volilih je dobila 1937'94 K. Jurij Vrečko, hišni posestnik in trgovec v Gradcu, je v svoji oporoki dne 24. nov. 1896 volil Družbi svojo hišo v Gradcu, za katero je Družba po odbitku pristojbin in drugih izplačil prejela 55.810 K. To je največje volilo, ki ga je Družba do tega časa dobila. Leta 1897. v Preski umrli župnik Martin Derčar je Družbi volil 4411'50 K. Slovenski pesnik dekan Ivan Vesel, ki je umrl meseca dec. 1900, je CM družbo postavil za glavno dedinjo in je Družba prejela poleg gotovine 3859'31 K vso njegovo knjižnico. Luka Kenda, posestnik v Kropi in Zapužah, je volil Družbi 40% svojega premoženja, kar je dalo 1996'92 K. Poleg imenovanih je še Družbi v dobi od ustanovitve do leta 1901. volilo 6 gospodov po 1000 K. Vsa doslej navedena volila znašajo 81.705'44 Din.

Mnogo izdatnejša pa so volila, ki jih je CM družba prejela od leta 1908. dalje, to je od tistega časa, ko je Slovenska ljudska stranka Družbo začela bojkotirati. In sicer je družba kot dedinja prejela: Leta 1910. in 1911.: po Viljem Polaku 44.478'74 Din; leta 1910. in 1911.: po Karolu Kotniku 161.665'08 Din; leta 1911.: po Mariji Vilharjevi 27.100 Din; leta 1912.: po Ivanu Fabjančiču 9940'31 Din; leta 1913.: po Francu Babiču 2000 Din in hišo vredno 200.000 Din; leta 1914.: po Franu Škerjancu 413'44 Din; in hišo vredno 8000 Din; leta 1916.: po Antonu Poljšaku 2553'94 Din; leta 1923—1924 po dr. Josipu Georgu 264.111.74 Din. Skupaj 512.263.25 Din in 2 hiši vredni 208.000 Din. Raznih manjših volil pa je Družba v dobi izza leta 1907. do vštetega 1925. prejela v znesku 46.341'21 Din. Dne 8. junija 1924 umrli dr. Jakob Pirnat, graščak v Lazih pri Velenju, je CM družbo imenoval svojim glavnim dedičem. Koliko njegove imovine bo ostalo Družbi, se ne ve, ker precej zamotana zapuščinska razprava doslej ni končana.

Od lanske velike skupščine sem je zopet nekoliko prijateljev družbe umrlo, ki so se je spomnili s posebnimi volili. Ti so: dr. Josip Sernec v Celju s 1000 Din, Avgust Tomažič, posestnik in trgovec v Ljubljani, s 1000 Din, Ivan Ambrož, superior vojne mornarice, s 500 Din, Ivan Elsbacher, posestnik v Laškem, z 250 Din, gospa Josipina Arkova v Zagrebu z 2500 Din, dr. Karol Triller, odvetnik v Ljubljani, z 10.000 Din in

Ivan Velkavrh, nadporočnik v pok. v Ljubljani, kojega volilo še ni določeno; dr. Rihard Bergman v Žalcu, ki je postavil našo Družbo za nadomestnega dediča in sicer na polovico. Te dni je umrl nadzornik šolskih vrtov Fran Črnagoj, ki je bil mnogo let marljiv družbeni odbornik. Pa tudi drugih prijateljev, sotrudnikov in dobrotnikov CM družbe je bilo večje število tekom zadnjega leta poklicanih s tega sveta, katerih imena pa mi niso vsa znana. Vsem ohranimo hvaležen spomin!

Velecenjeni skupščinarji! Vas pa vljudno vabim, da v počaščenje vseh doslej umrlih dobrotnikov in podpornikov Družbe, posebno onih, ki so se je spominjali z volili, blagovolite vstati s svojih sedežev ter jim trikrat zaklicati: Slava, slava, slava!

Sedaj pa prestopimo k reševanju dnevnega reda. Velecenjeni skupščinarji blagovolite iz poročil družbenih funkcionarjev razvideti, da CM družba še vedno deluje v smislu svojih prvotnih pravil. Obenem pa Vas prosim, da odkrito javite, ako v enem ali drugem oziru ne soglašate z delovanjem vodstva in da stavite svoje predloge, kako bi se dalo družbeno delovanje pospešiti.

Pozdravi.

Po predsednikovem govoru, ki so mu zborovalci navdušeno pritrjevali, je pozdravil skupščino v imenu zdraviliške uprave in slatinske CM podružnice g. ravnatelj dr. Š t e r. Nato je povzel besedo načelnik prosvetnega oddelka v Ljubljani g. dr. L o n č a r, pozdravil zborovanje v imenu ljubljanskega velikega župana in naglašal, da je CM družba izmed najstarejših in najpomembnejših društev, ki si jih je slovenski narod ustvaril v borbi za svoj obstanek. Kakor je prva tisočletnica blagovestnikov sv. C. in M. vzbudila leta 1863. Slovensko Matico, tako nam je Metodov smrtni jubilej leta 1885. dal Družbo sv. C. in M. Ta družba dela v imenu kulture in miru in ne v imenu nasilja. Dve poti sta, po katerih se narodi lahko uveljavijo: ena je pot rasilja, druga pa je pot kulturnega dela in kulturnega sožitja. Družba CM si je izbrala drugo pot, ker se je zavedala, da nasilje ne rodi trajnih uspehov. To je tudi prvi vzrok, zakaj moramo iti mi Slovenci po tej poti. Drugi vzrok pa je tudi v tem, da smo Slovenci maloštevilni in bi ne mogli z nasiljem mnogo opraviti. Znameniti govor je sklenil z vzklikom: Ta družba, ki ljubi svoje in spoštuje tuje, naj živi! — Prav tako krasni so bili pozdravni govori gg.: prosvetnega nadzornika drja P o l j a n c a v imenu mariborskega velikega župana, sreskega poglavarja iz Šmarja pri Jelšah drja H r a š o v c a in drja K o l t e r e r j a v imenu slatinske občine, Sokola in Čitalnice.

Nato je poročal družbeni tajnik g. ing. J a n k o M a č k o v š e k.

Tajnikovo poročilo

je uvodoma naslikalo krasen razvoj Družbe, ki je dosegla svoj višek pred izbruhom svetovne vojne tako glede na vzdrževane šole in vrtnice, kakor tudi glede na požrtvovalnost članstva. Opozarjal je na to, da Družba ni stremela samo za nabiranjem denarja, marveč je vršila svojo nalogo v vzgojnem smislu med vsem svojim članstvom. Izpostavljena je bila često srditim napadom ne le od strani naših narodnih nasprotnikov, temveč celo od strani slovenskih strank. Lahko pa rečemo, da je bilo usodno pobijati idejo, ki jo je zastopala naša družba in lahko trdimo, da je bil koroški plebiscit le posledica teze, da je narodnost poganstvo ter da je stranka katoliških shodov s pobijanjem Družbenih idej in ciljev napravila našemu Korotanu že pred desetletji neprecenljivo škodo.

Kakšno je stanje naših bratov onstran granic?

Onstran Karavank je stanje ostalo isto brez vsakih izprememb, kot smo ga očrtali na zadnjih glavnih skupščinah

Od 85 šol, ki se nahajajo na slovenskem ozemlju Koroške, ima faktično velika večina popolnoma nemški pouk in na ostalih je slovenščina za dekoracijo in to vključ raznim proklamacijam, da so te šole utrakvistične. Po teh šolah uče ljudje, ki slovenski sploh ne znajo; one učitelje, ki so služili na Koroškem pod jugoslovensko upravo, pa se koroška deželna vlada brani vzeti v službovanje. V koroških šolah slovenskega otroka še vedno ubijajo in mu skušajo materinščino pristuditi. Slovenski otroci se na koroških šolah ne naučijo niti slovensko čitati, niti pisati. Devetdesettisočem koroških Slovencev hočejo vzeti možnost čitanja slovenskih knjig in časopisov in to je glavni smoter avstrijske šolske uprave. Ali je treba za tako ugotovitev posebne šolske komisije, ki jo je izvolil pred kratkim deželni zbor koroški? Take komisije so že bile in niso prinesle nikdar nič pozitivnega. Mi bi želeli le en odgovor, na katerega naj prej omenjena komisija odgovori: Ali se na 85 šolah, ki se nahajajo na južnem Koroškem in kiležijo na ozemlju koroških Slovencev, otroci naučijo popolnoma slovensko čitati in pisati ter se izobrazujejo v svojem materinskem jeziku v enaki meri, kot v nemščini? Samo odgovor na to priprosto vprašanje pričakujemo, ki naj ga šolska komisija koroškega deželnega zbora izda. Do takega priproste vprašanja ter povoljne rešitve nanj nima pač nikdo večje pravice, kot prav mi, Jugosloveni, kajti ravno Jugoslavija je šolstvo svojih državljanov nemške narodnosti rešila z vso pravičnostjo: v Sloveniji pride na Nemce relativno večje število šol, kot na Slovence, v Vojvodini pa je nemško šolstvo nastalo šele po prevratu v naši lastni državi in z našimi državnimi sredstvi.

Onstran Snežnika, do katerega so prišli z belimi zastavami, se vršijo nad našim narodom nečuvena nasilja. Z belimi zastavami in z lepim proglasom na Slovence so prispeli. Ta proglas so razpečavali po vsej zemlji, ga nabijali na stene in so ga morali ponekje celo v cerkvi s prižnice oznanjati: »Slovinci! Italija, velika država svobode, Vam da iste državljanske pravice, kakor vsem drugim svojim državljanom, Vam da šole v Vašem jeziku, več, kot Vam jih je dala Avstrija. Italijansko kraljestvo, veliki italijanski narod, ki je sam uničil gospodarstvo Avstrije, Vas bo ščitil z vsemi svojimi močmi. Italija se ni vojskovala in ni zmagala samo za svobodo svojega naroda, marveč za svobodo vseh od Avstrije tlačениh narodov... Slovenci, bodite uverjeni, da mogočna in zmagovita Italija skrbi za svoje državljane kateresibodi narodnosti...« Razen takih razglasov so se čule v enakem smislu izrečene izjave resnih odgovornih italijanskih državljanov. Tako je dne 27. sept. 1919 tedanji zunanji minister in sedanji predsednik italijanskega senata Tittoni slovesno v senatu izjavil: »Z nami združena ljudstva druge narodnosti naj vedo, da mi z zgražanjem odklanjamo sleherno misel tlačenja ali raznarodovanja in naj vedo, da bodo njihov jezik in njihove kulturne institucije spoštovane...«

In kaj se je zgodilo? Komaj so bile bele zastave zvite, že je bilo zatvorjenih vseh 40 zasebnih ljudskih šol, ki sta jih ljubljanska in istrska Družbi sv. C. in M. ustanovili izključno za naš rod v Primorju, kateremu avstrijske vlade in deželne oblasti v pre mnogih krajih niso pripoznale pravice do osnovnih šol. Ni še bil proglas, ki je obetal več šol v našem jeziku, kot jih je dala Avstrija, dodobra razglašen, že so poitalijančili vsepolno naših osnovnih šol, posebno v Istri; vrh tega so jih celo vrsto zatvorili odtodno pustili brez pouka. Ko je Tittoni v italijanskem senatu svečano označil svobode drugim narodnostim ter preklinjal sleherno misel tlačenja in raznarodovanja, je že kalilo nesrečno in sramotepolno seme najhujšega tiranstva na našem narodom onstran Snežnika.

Kraljevi dekret z dne 1. okt. 1923., ki je poznan pod imenom Gentilijeve šolske reforme, je sad nerazumljivega šovinizma. Ta reforma, ki pač tega imena ne zasluži, je uvedla z letom 1923/4 po vseh prvih razredih laščino kot učni jezik ter nato postopoma vsako naslednje leto v naslednjih višjih razredih, tako da v preteklem šolskem letu ni bilo več slovenskih tretjih razredov, letos pa so tudi četrti razredi že povsem italijanski. Ker pa ima malokateri kraj štiri-razrednico, je s tem italizacija vsega ljudskega šolstva onstran Snežnika izvršena. Razen 40 privatnih naših šol, ki so bile zatvorjene takoj ob zasedbi in od katerih sta bili pozneje samo dve otvorjeni, so naši bratje izgubili z Gentilijevo reformo

zadnje ostanke svojega narodnega šolstva; to se pravi, da so naš jezik pognali iz 188 naših šol na Goriškem, iz 15 naših šol na Tržaškem, iz 222 naših šol v Istri in iz 65 naših šol na Notranjskem, skupaj torej 490 iz naših osnovnih šol, kjer se je ob pričetku svetovne vojne poučevala naša deca v našem jeziku in katero število šol še ni bilo zadostno visoko z ozirom na naše potrebe in kulturne težnje.

Vpričo teh strašnih dejstev in pretresljivih števil so težko razumljivi še naslednji čini. Ko so bili po Gentilijevi šolski reformi poitalijančeni vsi prvi razredi, niso mogli ostali razredi rabiti slovenskih šolskih knjig, kajti šolska oblast je aprobirala leto za letom knjige za oni razred, ki je bil po kraljevem dekretu pravkar odpravljen. Lani je bila odobrena čitanke do vsetetega 3. razreda, ali teh razredov več ni bilo. Za letos pa, ko je odpravljen 4. slovenski razred, lahko v kratkem pričakujemo aprobiranje čitanke tudi za ta razred.

Ker je bil naš jezik docela izgnan iz javne šole, so skušale družine same nadomestiti ta pouk. Tudi proti takemu pouku so oblasti nastopile. Na Tolminskem in Vipavskem so aretirali in ovadili sodišču mlada dekleta in fante, ki so zbirali okoli sebe po pet ali celo manj šolskih otrok in so z njimi čitali slovensko besedo. Napad je bil naperjen tudi prilogi »Za našo deca«, ki sta jo prinašali »Edinost« in »Novice«. Najbolj jasno pa govori okrožnica, ki jo je razposlala italijanska šolska oblast in ki med drugim pravi: »Ker se je v zadnjem času ugotovil v nekaterih krajih obstoj dveh tajnih šol, Vam naznanjam v Vaše ravnanje in strogo pažnjo, da v nobenem kraju, ki spada pod Vaše didaktično vodstvo, ne nastane nobena tajna šola, ki se največkrat skriva pod krinko zasebne šole in ki skuša z vsemi sredstvi in na vse načine onemogočiti odredbe, ki odpravljajo slovenski jezik iz šol v novih pokrajinah.«

In tako se je izvršilo in se še vedno ponavlja tu v sredini Evrope eno najogabnejših kulturnih nasilij. Toda prešerni oblastniki naj vedo, da narodi ne poginjajo vsled naredb in dekretov; njih že davno več ne bo, izginil bo celo gnev in spomin na njihova nasilstva, ostal pa bo na svoji zemlji narod naš, vkoreninjen na več kot tisočletnih svojih bivališčih in v svoji ljubavi do rodne grude nepremagljiv. — Tajnikovo poročilo je bilo brez debate v splošnem soglasju odobreno.

Tajnik je prečital došle brzojavke. Žičnim potom so pozdravili skupščino: CM podružnica v Krškem, Jugoslovenska Matica v Ljubljani in Manjšinski presbiri v Zagrebu.

Družbeni blagajnik, predsednik notarski zbornici g. Aleksander Hudovernik je podal potem

blagajnikovo poročilo.

Častita skupščina! Denarni uspeh leta 1925. ni bil nič kaj povoljen. Družbeni dohodki so znašali v preteklem letu 878.632 Din in so se torej proti letu 1924. zmanjšali za 75.176 Din, izdatki pa 992.284 Din, torej za 110.177 Din več nego leta 1924. Izdatki prekašajo tedaj dohodke za 113.652 Din. Tudi dohodki podružnic so padli. Leta 1924. so le-ti znašali 171.269 Din, preteklo leto pa le 157.369 Din, so se torej zmanjšali za 13.900 Din. Prvenstvo med podružnicami pristoja tudi v preteklem letu Šentpeterski ž. podružnici v Ljubljani, ki je prispevala Družbi 36.645 Din — največja vsota, katero je kdaj dosegla kaka podružnica — za njo prednjači mestna ž. podružnica v Ljubljani s prispevkom 33.524 Din. Nadalje so prispevale podružnice: šentpeterska m. v Ljubljani 8661 Din, Brežice 8608 Din, m. podružnica Maribor 8300 Din, podružnica Grobelno, Slivnica in Šent Vid 7660 Din, Šentjakobska m. podružnica v Ljubljani 7592 Din, m. Ptuj 6660 Din, Sava, Javornik in Koroska Bela 6519 Din, ž. v Ptuju 6500 Din, Šentjakobska ž. v Ljubljani 4327 Din, m. v Šiški 5200 Din, Celje ž. 4000 Din, ž. v Novem mestu 2965 Din. Čez 2000 Din je prispevalo 5 podružnic, čez 1000 Din 16 podružnic, vse druge pa pod 1000 Din. Kaj dosežejo podružnice z intenzivnim delom, sta nam pokazali ž. podružnica Šentpeterska in ž. mestna podružnica v Ljubljani, ki bodita vzor vsem drugim podružnicam. Vsem podružnicam se iskreno zahvaljujem ter jih naprošam, da naj tudi v bodoče krepko podpirajo društveno blagajno.

Padli so dohodki, katere redno dobivamo iz družbenih nabiralnikov, iz prodaje družbenih razglednic in računskih listkov. Podpore občin in denarnih zavodov so padle za 6695 Din, prav tako razni darovi za 79.147 dinarjev. Obračam se na občinske zastope in osobito na denarne zavode, da upoštevajo družbeno delovanje ter nam naklonijo čim večje podpore.

Dohodek iz družbenih užigalic je bil ugoden, ker je znašal 21.900 Din, torej za 2720 Din več nego leta 1924. Tudi za narodni kolek ni pravega zanimanja; prodaja njegova nam je donesla le 712 Din.

Sedaj, ko imamo kovan denar, bi morali družbeni nabiralniki veliko več nesti. Zato naprošamo naše podružnice, da jih zopet mnogobrojno uvedejo v vseh javnih prostorih in gostilnah, kjer se zbirajo prijatelji Družbe. Razveseljivo je dejstvo, da so se nas čez dolgo časa zopet spomnili ameriški Slovenci. Prispevek 925 Din je sicer skromen; opozoriti pa moramo naše brate v Ameriki na naše delovanje in bomo na ta način gotovo kaj več dosegli.

Za osnovne šole in otroške vrtnice je Družba izdala 520.137 Din. Iz te okolnosti pa morete sklepati, da se je Družba zavedala svoje dolžnosti. Končni uspeh pa je, da je čista družbena imovina koncem leta 1925. znašala 1.306.544 Din

in se je torej pomnožila za 134.742 Din. Ta uspeh se je s tem dosegel, da ima Družba svoje sklade dobro naložene.

Dasi nerad, smatram vendar za potrebno, da reagiram s tega mesta na razne debate, ki so se vršile na shodih Jugoslovenske Matice glede na našo Družbo. Na lanskem zborovanju ljubljanske podružnice Jugoslovenske Matice v Ptujju je pripomnil njen predsednik, da z našo Družbo ni moglo priti do združenja, ker za to še ni prišel psihološki moment. Jaz sem že na skupščini v Celju leta 1924. v soglasju z družbenim odborom označil stališče, katero v tem oziru zavzemamo in so skupščinarji soglasno odklonili vsako nameravano združitev. O tem se je razpravljalo tudi na občnem zboru podružnice Jugoslovenske Matice v Mariboru dne 31. marca leta 1924. Ob tej priliki se je poudarjalo, da Matica v drugih pokrajinah ne deluje, da se zlasti iz mrtvila ne more dvigniti centrala v Beogradu. To nam pove vse. Kakor smo domnevali, ni ne med Srbi, ne med Hrvati nobenega zanimanja za naše specifično slovenske težnje, za katere deluje naša Družba od svojega postanka. Srbom in Hrvatom se ni bilo nikoli boriti za narodne šole, kakor nam, kajti niso bili v svoji narodnosti nikoli ogroženi. Mi pa smo se morali boriti za svoj narodni obstanek in ustanavljati slovenske šole, katere nam je stara Avstrija dosledno odrekala, da smo s tem po možnosti varovali našo dečo potujčenja. In baš to naše obrambno delo nam je naklonilo mnogo prijateljev, podpornikov in dobrotnikov. Združitev naše Družbe s podružnico Jugoslovenske Matice v Ljubljani se nam ne zdi zato ne potrebna, ne umestna. Družba ima svojo po pravilih načrtano pot, po kateri je vedno hodila in bo vedno hodila in bo svoja sredstva, katera so ji blagi dobrotniki naklonili, upravljala tudi v bodoče v dosego svojih vzvišenih smotrov. Mi ne delamo nobenemu obrambnemu društvu konkurence, smo najstarejše obrambno društvo, mi pa tudi ne bomo trpeli, da se katero drugo društvo vtika v naše obrambno delo. Dovolj je dela za vsa obrambna društva in mi ne bomo nikoli odrekli, kakor dosedaj ne, če nas bodo pozvala druga obrambna društva h kaki skupni akciji, ter želimo, da se vsako obrambno društvo krepko razvija in krepko deluje. Združitev naše Družbe s podružnico Jugoslovenske Matice v Ljubljani je pa končno tudi za nas zato izključena, ker je, kakor vsaka podružnica, od glavne Družbe, tako tudi ljubljanska podružnica kot glavna podružnica Jugoslovenske Matice odvisna od svoje centrale v Beogradu. Pribiti je treba nadalje, da sme pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice po svojih pravilih upravljati le polovico dohodkov podružnic, glede ostalih društvenih razpoložljivih sredstev pa odločuje le v toliko v kolikor ga v to poblešča centrala v Beogradu. Mi pa hočemo svoja sredstva upravljati pod nadzorstvom celokupnega slovenskega naroda, kateremu dajemo vsako leto obračun o svojem delovanju, ter jih uporabljati v smislu Družbenih pravil v dosego

naših smotrov. V tem obziru nam ni treba, da prodamo svojo samostalnost in postanemo odvisni od kateregakoli. Združitev s podružnico, ki je odvisna od svoje centrale, je tudi juridično neizvršljiva in nesmiselna, s centralo, ki nima nobenega zanimanja za naše težnje, ker so, kakor rečeno, specifično slovenske — in pomanjkanje takega zanimanja je popolnoma umevno — pa celo izključena. Družba bi bila po takem združenju ogrožena v svojem delovanju in obsojena na smrt, ker bi se, kakor rečeno, za njeno delovanje, in to po vsej pravici, ne zanimali ne Srbi, ne Hrvati. Upam, da je po teh pojasnilih ta zadeva enkrat za vselej za nas, ki hočemo delati v prilog našemu narodu, definitivno končana.

Letos praznuje naša šolska Družba štiridesetletnico svojega blagoslovljenega delovanja. V skromnih razmerah rojena se je razvila v mogočno drevo, ki je razprostrlo svoje veje čez vse slovensko ozemlje. Slovenski narod je umeval njeno delovanje, zato je zanimanje za Družbo rastlo od dne do dne. Družba se je morala boriti zoper tri sovražnike — nemški Schulverein, Südmarko in italijansko Legio. Če drugega ni dosegla, je vsaj zajezila in omejila pogubonosno delovanje teh društev ter odbijala nemški naval. V dveh etapah sta korakala Schulverein in Südmarka proti nam: iz Gradca proti Mariboru in Dravski dolini na Spodnje Štajersko — na drugi strani iz Celovca čez Jesenice na bivšo Kranjsko. Nemški Schulverein je hotel pred vsem pomenčiti Spodnji Štajerskem, da je ustanavljal nemške šole, v katere so lovili slovenskih roditeljev otroke, ter jih skušali omamiti in potujčiti z raznimi udobnostmi, katerih jim mi skromni Slovenci nismo mogli nuditi. Pred polomom so bile na Spodnjem Štajerskem nastopne šole nemške: 39 javnih osnovnih šol, 8 zasebnih osnovnih šol, 5 javnih meščanskih šol, ena dvorazredna trgovska šola, 4 trgovske izobraževalne šole, dve izobraževalni šoli za dekleta, devet obrtnih izobraževalnih šol, ena kuharska in vzgojevalna šola, zavod za hčere, dekliški zavod, 20 otroških vrtec, en dečji zavod, eno otroško zavetišče s skupaj 265 razredi in 13.005 učenci, oziroma učenkami. Kot stališča teh šol in zavodov so prišli v poštev nastopni kraji: Studenci pri Mariboru, Sentilj v Slovenskih Goricah, Leitersberg-Krčevina, Pekre, Pobrežje, Razvanje, Radvanje, Tezno, Čeršak, Vojnik, Štore, Ormož, Konjice, Vitanje, Sentlenart v Slov. Goricah, Sevnica, Ljutomer, Sentjernež nad Muto, Marenberg, Vuzenica, Vrate, Brežice, Rogatec, Rogaška Slatina, Šoštanj, Velenje, Hrastnik, Laško, Peklo, Pragersko, Slov. Bistrica, Slovenjgradec in zlasti mesta Maribor, Ptuj in Celje. V Rogaški Slatini je ustanovil nemški Schulverein leta 1898. dvorazredno zasebno osnovno šolo, katero je prevzela leta 1908. Štajerska dežela v svojo oskrbo, in otroški vrtec. To so smatrali Nemci za kulturno delo. Nemški Schulverein je osobito zato skrbel,

da so v mestih in trgih, kjer so se nahajale utrakvistične šole, ustanovile popolnoma nemške osnovne šole. Prvo nemško šolo je ustanovil nemški Schulverein leta 1886. v Sladki gori v Slov. Goricah, katero je leta 1907. razširil v dvorazredno javno osnovno šolo. Ustanovitev te šole je, kakor trdi dr. Fran Baum v svojem episu »Die Kulturarbeit des deutschen Schulvereins im steirischen Unterlande« v knjigi: Südsteiermark, napravila na severu jez proti prodiranju Slovencev. Da napravi zvezo s Šentiljem, je ustanovil leta 1910. javno zasebno šolo v Ceršaku. Leta 1889. je kupil posestvo v Šentilju in je tam ustanovil zasebno šolo, katero je prevzela deželna uprava leta 1901. z dvema razredoma v svojo oskrbo. Ker je bil Šentilj za prodiranje nemštva in germanizacijo jako važna postojanka, je to šolo s sredstvi Roseggerjevega sklada leta 1913. razširil v trirazredno. Glavno pozornost pa je obrnil Mariboru in okolici. Z izdatnimi prispevki je omogočil zgradbo šol v Leitersberg-Krčevini, v Razvanju, Radvanju, Pobrežju in Tezni. Za najbolj ogroženi kraj je smartral Studence pri Mariboru. Z njegovo pripomočjo se je ustanovil leta 1906. nemški otroški vrtec in telovadnica, leta 1911. pa šestrazredna dekliška šola. Pol ure od Studencev v Pekrah je ustanovil leta 1882. enorazredno nemško šolo, katera je leta 1898. prešla v javno upravo. Omogočil je nadalje nemško šolo in otroški vrtec v Marenbergu in na Muti. V Vuzenici je poslovala do leta 1910. utrakvistična šola. Tu je ustanovil in vzdrževal nemško zasebno šolo. Podprl je šolske stavbe v Svečini, Kapli in Gornji Konigondi. Hotel je ustanoviti tudi nemško šolo v Pesnici, katera naj bi nosila ime Otokarja Kernstocka, a jo je preprečil polom leta 1918. Omogočil je stavbo javne nemške šole na Bregu pri Ptujju in javno nemško šolo in otroški vrtec v Ormožu. V Ljutomeru je zgradil javno nemško šolo in otroški vrtec, katerega je vzdrževal, v Šentlenartu v Slov. Goricah pa je ustanovil ter vzdrževal trirazrednico, katera se je slovesno otvorila leta 1909. Utrakvistična šola v Slovenski Bistrici Schulvereinu ni ugajala, zato je skrbel, da je padla ta edina utrakvistična šola v štajerskem mestu, kjer je ustanovil leta 1907. popolnoma nemško šolo. Na Pragerskem je zgradil leta 1912. šolsko stavbo večinoma za otroke železničarjev. V Peklu je ustanovil leta 1911. prvo Roseggerjevo šolo, v Gaberju pri Celju za delavske otroke leta 1906. desetrazredno javno šolo in otroški vrtec. Ta stavba je stala več nego 100.000 K. Podpiral je nemško šolo v Štorah, ustanovil otroški vrtec v Vojniku, zgradil štirirazredno nemško šolo na Laškem, trirazredno nemško šolo v Sevnici, leta 1907. trirazredno nemško šolo in otroški vrtec v Hrastniku, z izdatnimi sredstvi podprl zgradbo nemške šole v Brežicah, ustanovil leta 1903. trirazredno nemško šolo v Šoštanju in leta 1907. zasebno šolo v Velenju. Na Spodnjem Štajerskem je zgradil

17 svojih šol, za 26 šol pa dal izdatne stavbne podpore; sam je vzdrževal 13 nemških šol in 6 otroških vrtcev, za več nego 100 šol pa dajal redne izdatne podpore. Da pospeši germanizacijo je začel naseljevati po Spodnjem Štajerskem leta 1911. nemške otroke iz avstrijskih nemških mest in sicer, kakor trdi dr. Baum v svojem že navedenem spisu, kot dragocen naraščaj kmečkega in obrtniškega stanu. V Šentilju in Čeršaku so leta 1911. naselili prve nemške otroke, skupno pa v 24 krajih Spodnje-ga Štajerja. Ti naseljenci so se tako privadili slovenskega kruha, da so po polomu Avstrije, ko so bili iztirani z našega ozemlja, je noči in v megli prekoračili mejo, da pridejo zopet k svojim rednikom. Za to ponemčevalno delo je uporabil nemški Schulverein samo iz Roseggerjevega sklada 1½ milijona kron, ko liko pa iz svojih tekočih sredstev, tega ne vemo. In še danes, ko smo se otresli nemškega varuštva in smo postali svobodni državljani v svobodni državi, uporablja ta nemški Schulverein in Südmarka 80% svojih ogromnih dohodkov, ki znašajo več tisoč avstrijskih kron na leto, za germanizacijo naših mej.

Roko v roki s Schulvereinom je korakala leta 1889. ustanovljena S ü d m a r k a. Njen namen je bil na slovenski zemlji naseljevati pristne Nemce iz rajha in tako, kakor pravi dr. Pock v svojem spisu »Kuturarbeit der Südmärk im Steirischen Unterlande« v znameniti knjigi: Südsteiermark — prepojiti vse med Dravo in čistim nemškim zaledjem ležeče, po jeziku mešovito ozemlje z nemškimi naseljenci. V prvi vrsti so hoteli zgraditi mostič od Maribora čez Šentilj in Slov. Gorice do izključno jezikovno nemškega ozemlja od Špilja naprej. Prvo naselitev Nemcev je izvršila Südmarka leta 1906. v Šentilju, kjer je nakupila 200 oralov zemlje. Do konca leta 1913. je naselila v Slov. Goricah 64 švabskih družin s 368 pripadniki, katerim je odkazala v 17 občinah 1527 oralov slovenske zemlje. Leta 1908. je naselila v marenberški okolici v petih občinah 9 nemškoogrskih družin s 54 družinskimi pripadniki, katerim je odmerila 193 oralov zemlje. Posledica tega naseljevanja se je kmalu pokazala. Leta 1913. je prišel ves občinski zastop občine Cirknice pri Šentilju v nemške roke, leta 1910. pa se je dognala pri ljudskem štetju prvič nemška večina v občinah v Slatinskem dolu, Ranzenbergu in Leitersbergu. Mimo tega je vzdrževala Südmarka v krajih, kateri so nam pripadli po mirovni pogodbi, 23 knjižnic s 23.373 knjigami. Nemške hiše so rastle iz slovenske zemlje in opravičeno pravi Bartsch v svoji knjigi: »Das deutsche Leid«; »Überall, wo der Himmel die steirische Erde besonders zu lieben scheint, sind trauliche Anwesen aus der wendischen Erde gewachsen«. Ni čuda, da se je Nemcem zahotelo po tem lepem slovenskem štajerskem ozemlju, na katerega so se vrgli z vso silo, da ga nam odtrgajo in ponemčijo. Kovali so ta lepi del slovenske zemlje v

nebesa, saj vzklika Bartsch: »die südsteirische Welt ist das segnende Ausbreiten der Arme des Vaters«, »die südsteirische Erde ist ein Accord, eine Harmonie des Weltwesens.« In vendar tega spodnještajerskega ozemlja ne morejo pozabiti in še vedno upajo, da ga nam bodo ugrabili o prvi priliki. Izpolnile pa se ne bodo nikdar besede, ki jih je napisal Robert Baravalle v knjigi: Südsteiermark: »Die deutsche Seele blutete nach diesem selbstgeschaffenen Eden und die deutsche Tatkraft wird diese Heimat wieder erobern zu Nutz und Frommen der Welt.«

Zoper take sovraige se je borila naša šolska družba v 40 letih svojega obstanka po geslu: Ne pedi naše zemlje oholemu tujcu, ki je raztegnil mrežo čez našo zemljo. Danes hvala Bcgu ni več ogrožena naša zemlja, vendar pa naša družba ne sme držati križem rok. Stremiti mora po tem, da zaceli rane, katere je osobito naši mladini vsekalo nasilje naših sovragov in iztrebiti iz njenih duš nemško mišljenje. Vtrditi mora zlasti naše jezikovne meje, one pa, ki so se odtujili našemu jeziku, vzgojiti zopet za dobre Slovence. Ali bo to dosegla? Gotovo, če jo boste vsi gmotno podpirali. Okleniti se moramo naše družbe, ki zasleduje tako plemenite in idealne smotre, vsi, ki ljubimo svojo zemljo. Potrebno pa je, da jo v obrambnem delu podpira pred vsem akademska mladina, ki se žalibog ne zanima zanjo.

Naš stari sovrag nas še vedno zasleduje in s paznim očesom motri naše delovanje. Zato na delo vsi, ki smo dobre volje. Podpirajmo našo družbo kar najizdatneje, dokler ne združimo vse dele našega telesa pod eno streho.

Skupščina je s poskanjem in vsestranskim odobravanjem vzela poročilo brez debate na znanje.

Poročilo nadzorništva.

Za nadzorništvo je poročal g. dr. Ravničar, da so on in drugi nadzorniki vse blagajniške knjige natančno pregledali ter našli v najlepšem redu. Zato predlaga, da se blagajniku da absolutorij (soglasno sprejeto).

Volitve.

Pri volitvah so bili z vzklikom izvoljeni vsi dosedanji odborniki, namreč gg.: Aleksander Hudovernik, Fran Jamšek, Avgust Ludvik in Viktor Rohrman — le namesto odstopivše gespe Šegove je bil izvoljen ravnatelj g. dr. Janko Keršnik, v nadzorstveni svet pa namesto njega g. prof. Albert Sič. Namesto umrlega dr. K. Trillerja je bil izvoljen v razsodišče g. dr. Janko Žirovnik.

Proračun.

Ob tej točki je ob kratkem pripomnil poročevalec g. blagajnik, da je v najvišji meri odvisna od darežljivosti slovenskega občinstva. Kakih vsaj približno točnih številk ni mogoče podati; želi, da bi narasla slovenska požrtvovalnost tako, da bi daleč presegala družbene izdatke v prihodnjem letu.

Slučajnosti.

G. predsednik je na podlagi sklepa družbenega glavnega odbora predlagal, da naj se družbeni blagajnik g. Aleksander Hudovernik v priznanje njegovega 20letnega požrtvovalnega delovanja v tem činu izvoli častnim članom Družbe sv. C. in M. Povdarjal je, koliko troškov je bilo izza njegovega brezplačnega poslovanja pri obravnava po znanih družbenih dobrotnikih prihranjeno Družbi. Njegova zasluga sta Obrambni in dr. Tavčarjev sklad. Skupščina je predsednikov predlog sprejela z izrednim navdušenjem.

Nato je g. predsednik zaključil krasno uspelo zborovanje. Obžaloval je, da se mladina premalo zanima za Družbo sv. C. in M., jako častno pa deluje za njo narodno ženstvo.

Po skupščini je bil v Zdraviliškem domu skupni obed. G. notar Hudovernik je nazdravil s toplimi besedami župniku v p. Ivanu Vrhovniku, ki je z zahvalo združil željo, da naj bi se kmalu umaknila iz naših cerkva latinščina in bi zagospodovala slovenščina. G. dr. Ravnihar je v svoji napitnici poveljeval optimizem in idealizem Družbe sv. C. in M. Predsednik g. Senekovič je napil požrtvovalnosti članic DCM z gospo dr. Tavčarjevo na čelu. Ravnatelj g. dr. Šter je nazdravil vodstvu in odboru Družbe sv. C. in M.

Darovi.

O veliki skupščini je prejela Družba naslednje darove: G. Ciril Petrovec, mestni učitelj, s soprogo 7% drž. pos. za 100 Din; g. Matko Kante, šolski nadzornik, povodom svoje 70letnice 100 Din; ga. Šentjurčeva, predsednica ž. podružnice v Trbovljah, dar pok. gđne Ruške Frankovičeve 200 Din; g. Anton Potočnik, sodni oficijal v p. v Ljubljani, 25 Din; g. Ivan Ušlakar, notar v Sevnici, in soproga 6 kamnov zase in za svoje otroke 600 Din; podružnica v Rogaški Slatini nabrala o veliki skupščini 4520 Din; skupaj 5545 Din.

Zahvala.

Letošnja 37. velika skuščina v Rogaški Slatini je nad vse pričakovanje veličastno uspela. Mnogoštevilna udeležba

skupščinarjev, izredno prisrčen sprejem na kolodvoru, godba, topla došlica g. zdraviliškega ravnatelja dr. Šteera, pozdravni govori visokih zastopnikov pokrajinskih vlad, kakor prosv. šefa g. dr. Lončarja za ljublj. oblast, g. prosvetn. inspektorja dr. Poljanca za mariborsko oblast, srezkega poglavarja iz Šmarja pri Jelšah g. dr. Hraševca, g. dr. Koltererja in dr. je dalo skupščini poseben pomen in sijaj, zato bodi vsem kar najiskrenejša zahvala.

Prav posebno se zahvaljujemo cenjeni CM podružnici v Rogaški Slatini za vse njeno delo, skrb in trud, za priprave in izvedbo dobro uspelega srečolova in za lep sprejem. Iskreno se zahvaljujemo gospe Ani Podkrajškovi in gospe Glinškovi, g. šolskemu upravitelju, katerih ramena so bila obremenjena s pripravami za veliko skupščino. Prav toplo se zahvaljujemo tudi g. dr. Fr. Šteru, zdraviliškemu ravnatelju, za velikodušno brezplačno prepustitev zborovalnih dvoraa. Končno se zahvaljujemo vsem čl. skupščinarjem, vrlim narodnim damam, cenjenim delegatom podružnic, zastopnikom pokroviteljstev, ko se niso zbal gmotnih žrtev daljnega potovanja, in sploh vsem, ki so s svojo navzočnostjo počastili veliko skupščino.

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

Rogaška Slatina, dne 19. septembra 1926.

Slovinci! Spominjajte se

Družbe sv. Cirila in Metoda

z darovi o veselih in žalostnih rodbinskih dogodkih!

Njeni **nabiralniki** naj ne praznujejo!

Rabite družbene **kolke** in družbene **vžigalice!**

Bilanca

Družbe sv. Ćirila in Metoda v Ljubljani za leto 1925.

Prejemki.

Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1924. l. . . 201.915 Din 65 p

Dohodki leta 1925.

1. Podružnice i. s. članarine, pokroviteljnine, darovi, veselice i. t. d.	157.369	Din 70 p
2. Podpore občin, denarnih zavodov	2.030	" — "
3. Razni darovi	219.824	" 90 "
4. Darovi Amerikancev	925	" — "
5. Družbeni nabiralniki	970	" 85 "
6. Zbirke časnikov	1.302	" 50 "
7. Družbene vžigalice	21.900	" — "
8. Družbena kava	500	" — "
9. Družbeni cilindri za sve- tilke	2.000	" — "
10. Družbeni čaj	1.000	" — "
11. Narodni kolek	712	" — "
12. Družbene razglednice	11.455	" 60 "
13. Družbeni rač. listki	4.042	" 50 "
14. Družbene knjige	115	" — "
15. Družbeni koledar	30.347	" 85 "
16. Obresti od nalož. denarja	30.513	" 91 "
17. Družbena posestva	12.896	" 83 "
18. Družb. koledarček „Kra- ljevič Marko“	13.866	" 25 "
19. Obrambni sklad	4.800	" — "
20. Dr. Ivana Tavčarja sklad	320	" — "
21. Ivana Vrhovnika sklad	32.794	" 65 "
22. Volila	1.500	" — "

Odnos . . . 551.187 Din 54 p

Odnos . . . 201.915 Din 65 p

	Prenos	201.915	Din 65 p
	Prenos	551.187	Din 54 p
23. Razni prejemki	<u>327.444</u>	<u>91</u>	
Dohodki znašajo torej leta 1925 skupaj	878.632	„ 45 „	
Prehodni prejemki	59.239	„ 50 „	
Dvigneni zneski i. s.			
a) iz družbene glavnice	8.400	Din — p	
b) iz pokojn. sklada	12.000	„ — „	
c) iz Karl Kotnikovega sklada	20	„ — „	20.420 „ — „
	<u>Skupaj . . . . .</u>	<u>1.160.207</u>	<u>Din 60 p</u>

Izdatki.

1. Za ljudske šole in otroške vrtnice	520.137	Din 30 p
2. Družbenā posestva	41.615	„ 10 „
3. Brezobrestno posojilo	20.000	„ — „
4. Manjšinski inštitut	11.000	„ — „
5. Podpore raznim šolam	39.614	„ 35 „
6. Povrnjena posojila	97.506	„ 30 „
7. Obresti od posojil	79.269	„ — „
8. Družbeni koledar	32.531	„ — „
9. Narodni koledar	382	„ — „
10. Družbene razglednice	8.327	„ — „
11. Pokojninski sklad i. s.		
a) Prispevek družbe	32.000	Din — p
b) Izplačana pokojnina	12.000	„ — „
	<u>44.000</u>	„ — „
12. Družbena pisarna i. s.		
a) Plače uradnikom	33.200	Din — p
b) Plača strežnici, najem- nina, kurjava in raz- svetljava	4.527	„ 30 „
c) Potni stroški raznim funkcionarjem	5.756	„ — „
d) Tiskovine, poštnina in drugo	4.436	„ 86 „
	<u>47.920</u>	„ 16 „
	Odnos	942.302 Din 21 p

	Prenos	942.302	Din 21 p
13. Koledarček „Kraljevič Marko“		26.125	„ — „
14. Razni stroški		23.857	„ 54 „
		<u>992.284</u>	Din 75 p
Izdatki znašajo torej leta 1925 skupaj		59.239	„ 50 „
Prehodni stroški			
Plodonosno naloženi zneski i. s.			
a) na glavnico	15.900	Din — p	
b) na obrambni sklad	4.800	„ — „	
c) na dr. Ivan Tavčarja sklad	320	„ — „	
d) na Ivana Vrhovnika sklad	32.794	„ 65 „	53.814 „ 65 „
Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1925 leta		54.868	„ 70 „
Skupaj		<u>1.160.207</u>	Din 60 p

Račun družbene glavnice.

Stanje dne 31. grudna 1924. l.	147.895	Din 48 p
Prirastek leta 1925	<u>21.648</u>	„ 63 „
Skupaj	169.544	Din 11 p
Odpadek leta 1925	<u>13.653</u>	„ — „
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	155.891	Din 11 p

Račun pokojninskega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1924. l.	122.087	Din 50 p
Prirastek leta 1925	<u>41.786</u>	„ 28 „
Skupaj	163.873	Din 78 p
Odpadek leta 1925	<u>19.250</u>	„ — „
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	144.623	Din 78 p

Račun obrambnega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1924. l.	130.235	Din 73 p
Prirastek leta 1925	<u>13.196</u>	„ 77 „
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	143.432	Din 50 p

Račun dr. Ivana Tavčarja sklada.

Stanje dne 31. grudna 1924. l.	53.424 Din 53 p
Prirastek leta 1925	<u>6.742 „ 47 „</u>
Skupaj	60.167 Din — p
Odpadek leta 1925	<u>1.000 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	59.167 Din — p

Zapuščinski sklad Karola Kotnika.

Stanje dne 31. grudna 1924. l.	103 Din 60 p
Odpadek leta 1925	<u>83 „ 60 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	20 Din — p

Zapuščinski sklad Viljema Polaka.

Stanje dne 31. grudna 1925. l.	43.494 Din 84 p
Prirastek leta 1925	<u>403 Din 91 p</u>
Skupaj	43.898 „ 75 „
Odpadek leta 1925	<u>636 „ 84 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	43.261 Din 91 p

Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.

Stanje dne 31. grudna 1924. l.	264.111 Din 94 p
Prirastek leta 1925	<u>2.825 „ — „</u>
Skupaj	266.936 Din 94 p
Odpadek leta 1925	<u>2.825 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	264.111 Din 94 p

Račun Ivana Vrhovnika sklada.

a) Prejeti znesek od I. mestne ženske podružnice v Ljubljani	32.794 Din 65 p
b) Kapitalizirane obresti	<u>2.155 „ 35 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1925. l.	34.950 Din — p

Družbena imovina

dne 31. grudna 1925. l.

A. Aktivna imovina.

I. Posestva.

a) Posestvo v Trstu . . .	300.000	Din	—	p
b) Posestvo v Velikovcu .	25.000	"	—	"
c) Posestvo v Velikovcu .	5.000	"	—	"
d) Posestvo na Savi . . .	50.000	"	—	"
e) Posestvo v Studencih .	30.000	"	—	"
f) Posestvo pri Sv. Mariji Magdalenl v Trstu . . .	10.000	"	—	"
g) Posestvo v Škednju, Trst	10 000	"	—	"
h) Posestvo v Rožnem dolu pri Črnomlju	2.500	"	—	"
i) Posestvo v Ljubljani . .	200.000	"	—	"
j) Posestvo v Ljubljani . .	200	"	—	"
k) Posestvo v Ljubljani . .	30.000	"	—	"
	Skupaj . . .	662.700	Din	— p
II. Šolski inventar in učila	2.568	"	—	"
III. Inventar družbene pisarne	82	"	40	"
IV. Zaloga družbenih knjig	106	"	40	"
V. Terjatve (gotove)	14.632	"	80	"
VI. Brezobrestna posojila	26.150	"	—	"
VII. Družbena glavnica.				
a) Vložna knjiž. posojilnice v Mariboru, št. 2386 pr.	50	Din	—	p
b) Vložna knjiž. posojilnice v Mariboru, št. 10.492 pr.	25	"	—	"
c) Delnica ljubljanske kred. banke, št. 1422 pr. . .	150	"	—	"
d) Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	5.232	"	50	"
Odnos . . .	5.457	Din	50	p
Odnos . . .	706.239	Din	60	p

	Prenos . . .	706.239 Din 60 p
	Prenos . . .	5.457 Din 50 p
e)	Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	6.250 „ — „
f)	Zadružna knjižica posojilnice in hranilnice v Trstu, št. 6022 pr. . . .	15 „ — „
g)	25 kom. 4½% zadolžnic melioracijskega posojila vojvodine Kranjske po 2000 K, skupaj 50.000 K s kuponi od 1. 5. 1924. l.	12.500 „ — p
h)	Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, št. 30.890 pr.	70.418 „ 61 „
i)	Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru, št. 18.817 pr.	61.250 „ — „
j)	3 kom. ogrskih Josziv srečk à 4 K	— „ — „
k)	VI. avstr. vojno posojilo	— „ — „
l)	2 kom. 4½% zastavnih listin občinske hranilnice v Gradcu à 10.000 K — skupaj 20.000 Ka . . .	— „ — „
	<hr/>	
	Skupaj . . .	155.891 „ 11 „

VIII. Pokojninski sklad.

a)	Vink. 4% avstr. kronska renta pr.	5.425 Din — p
b)	Vink. 4·20% avstr. srebrna renta pr.	11.250 „ — „
c)	Vink. 4·20% avstr. papirna renta pr.	2.000 „ — „
d)	Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, štev. 19.842 pr.	125.948 „ 78 „
	Odnos. . .	144.623 Din 78 p
	<hr/>	
	Odnos . . .	862.130 Din 71 p

	Prenos . . .	862.130 Din 71 p
	Prenos . . .	144.623 Din 78 p
e)	Vink. III. avstr. vojno posojilo za 20.000 K . .	— „ — „
f)	Vink. IV. avstr. vojno posojilo za 5.000 K . .	— „ — „
g)	Vink. V. avstr. vojno posojilo za 4.000 K . .	— „ — „
	<u>Skupaj . . .</u>	<u>144.623 „ 78 „</u>
IX. Ciril-Metodov obrambni sklad.		
a)	Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani št. 120 pr.	94 710 Din 07 p
b)	Vložna knjižica Ljudske posoj. v Gorici št. 4105 pr.	500 „ — „
c)	Vlož. knjižica posojilnice v Celju št. 16.098 pr. .	350 „ — „
d)	Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru št. 10579 pr.	250 „ — „
e)	Vlož. knjižica Jadransko-Podunavske banke, popodruž. v Kranju, št. 1710	150 „ — „
f)	Vložna knjižica zadruge Lastni dom, Celje, št. 859 pr.	250 „ — „
g)	7 ⁰ / ₀ državno posojilo . .	5.500 „ — „
h)	Intab. terjatev pri Mestni občini ljubljanski . . .	41.722 „ 43 „
	<u>Skupaj . . .</u>	<u>143.432 „ 50 „</u>
X. Zapuščinski sklad Viljema Polaka.		
a)	Vložna knjiž. ljubljanske mestne hran. št. 958 pr.	26.500 Din — p
b)	Vložna knjižica posojilnice v Radovljici, št. 6221 pr.	2.125 „ 41 „
c)	Vložna knjižica Kmetске pos. v Ljubljani št. 9146 pr.	2.273 „ 50 „
	<u>Odnos . . .</u>	<u>30.898 Din 91 p</u>
	<u>Odnos . . .</u>	<u>1,150.186 Din 99 p</u>

Prenos . . . 1,150.186 Din 99 p

Prenos . . . 30.898 Din 91 p

d) 15 kom. 4 ^{1/2} / ₀ obveznic bosensko-herceg. železn. posojila v nom. vrednosti s kuponi od 1. aprila 1919	5.000	„	—	„
e) Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	7.267	„	50	„
f) 1 Turška srečka št. 385.276 pr. 100 frankov po prvotni kronski vrednosti 382 K	95	„	50	„
g) 2 zadolžnici priv. avstr. zavoda za zemljiški kredit à 200 K nom. vrednosti, skupaj 400 K	—	„	—	„
h) 2 zadolžnici posojila za regulovanje Tise à 200 K nom. vrednosti, skupaj 400 K	—	„	—	„
i) 1/3 vrednosti od 2 kreditnih srečk v nom. vrednosti 400 K — 133.33	—	„	—	„
	<hr/>			
Skupaj . . .	43.261	„	91	„

XI. Zapuščinski sklad Karola Kotnika.

a) 2 kom. srečk ljublj. mesta à 10 Din nom. vrednosti skupaj	20	Din	—	p
b) 1 bilet II. ruskega notr. posojila iz leta 1866, pr. 100 rublj.	—	„	—	„
	<hr/>			
Skupaj . . .	20	„	—	„

XII. Dr. Ivana Tavčarja sklad.

Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, št. 539 pr.	59.167	„	—	„
	<hr/>			
Odnos . . .	1.252.635	Din	90	p

Prenos . . . 1,252.635 Din 90 p

XIII. Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.

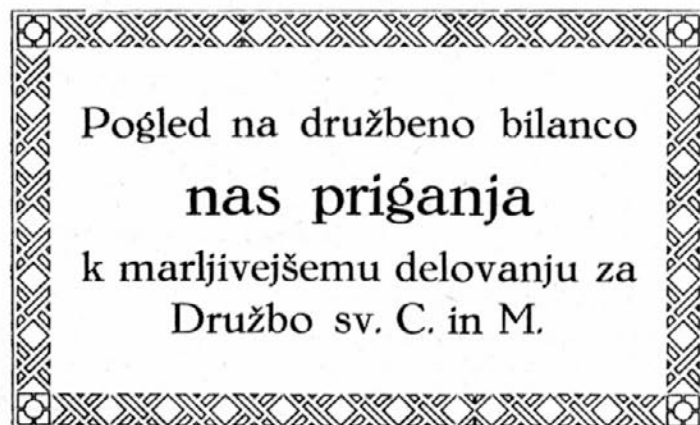
a) 144 kom. delnic Ljublj. kreditne banke po 150 Din v nom. vrednosti sku- paj	21.600 Din — p
b) Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani št. 28.625	202.561 „ 74 „
c) Vlož. knjižica posojilnice v Celju, št. 20.621 pr.	35.000 „ — „
d) Terjatev do M. Č.	2.175 „ — „
e) Dragocenosti v vrednosti	2.775 „ — „
	<u>Skupaj . . . 264.111 „ 74 „</u>

XIV. Ivana Vrhovnika sklad.

Vlož. knjižica ljubljanske kreditne banke, št. 714	34.950 „ — „
---	--------------

XV. Blagajniški ostanek . . . . . 54.868 „ 70 „

Skupaj . . . 1,606.566 Din 34 p

B. Pasivna imovina.

1. Posojila in dolgovi pri denarnih zavodih . . .	152.998	Din 83 p
2. Razni neporavnani računi	2.399	„ 70 „
3. Pokojninski sklad	144.623	„ 78 „
Skupaj . . .	300.022	Din 31 p

C.

Ako od aktivne imovine	1,606.566	Din 34 p
odštejemo pasivno imovino	300.022	„ 31 „
dobimo čisto imovino dne 31. grudna 1925. l.	1,306.544	Din 03 p
Ako primerjamo čisto imovino z dne 31. grudna		
1924. l.	1,171.801	„ 88 „
s čisto imovino z dne 31. grudna 1925. l. . .	1,306.544	„ 03 „
vidimo, da se je čista imovina v letu 1925		
pomnožila za	134.742	Din 15 p

Družba je imela dne 31. grudna 1924.

a) lastne imovine	1,171.801	Din 88 p
b) imovine za pokojninski		
sklad	122.087	„ 50 „

Skupaj . . . 1,293.889 Din 38 p

Dne 31. grudna 1925.

a) lastne imovine	1,306.544	Din 03 p
b) imovine za pokojninski		
sklad	144.623	„ 78 „

Skupaj . . . 1,451.167 „ 81 „

Skupna imovina (t. j. lastna imovina
in imovina za pokojninski sklad)

se je pomnožila v letu 1925 za . . . 157.277 Din 43 p

Vodstvo:

Andrej Senekovič l. r.,
prvomestnik.

Aleksander Hudovernik l. r.,
blagajnik.

Za nadzorstvo:

Dr. Vladimir Ravnihar l. r.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani pokrovitelji:

A.

ki so izza dne 30. sept. 1925. do 30. sept. 1926. po § 4. družb. pravil
plačali po 50 Din oziroma 100 Din.

935. Marija Reggijeva, žel. urad. sopr. v Ljubljani; 936. Josip Zupančič, Ljubljana; 937. Aleksandra Zabredova, Ljubljana; 938. Neimenovana članica ž. šentpeterske podruž., Ljubljana; 939. Ana Osanova, Sv. Miklavž pri Hočah; 940. dr. Jakob Borko, ravnatelj drž. žel., Ljubljana; 941. Josip Olup, trgovec, Ljubljana; 942. J. Mikuš, trgovec, Ljubljana; 943. Anton Kobi, lesni trgovec, Ljubljana; 944. Anton Kajfež, veleposestnik, Ljubljana; 945. Josip Rebek, ključav. mojster in soproga Helena, Ljubljana; 946. Tvrška Ambrožič in drug, Ljubljana; 947. Ivan Jelačin ml., trgovec, Ljubljana; 948. I. Derenda, trgovec, Ljubljana, 949. dr. Viktor Breskvar in soproga Fanika, Ljubljana; 950. Terezija Jamnikova, Otiški vrh pri Slovenjgradu; 951. Ana Barthova, Št. Janž pri Slovenjgradu; 952. Fran Rotovnik, Pameče pri Slovenjgradu; 953. Fran Gnamuš, Št. Janž pri Slovenjgradu; 954. Ivan Vrhnjak, Pameče pri Slovenjgradu; 955. Ivan Pušnik, Smartin pri Slovenjgradu; 956. Ivan Rojnik, Slovenjgradec; 957. dr. Rasto Kunc, Slovenjgradec; 958. dr. Ferdo Pirnat, Slovenjgradec; 959. Andrej Šarabon, veletržec, Ljubljana, 960.—961. Jospina Blumauerjeva, Ljubljana; 962. dr. Fran Kropivnik, Ljubljana; 963.—972. Fran Medič, tovarnar, Ljubljana; 973. Viktor Rohrmann, veletržec, Ljubljana; 974.—975. Albin Turk, trgovec, Ljubljana; 976. Telov. društvo »Sokol I.«, Ljubljana; 977. Ivana Perdana nasl., Ljubljana; 978. Lina Koprivšekova, prof. vdova, Maribor; 979. Minka Jelačinova, veletržca sopr., Ljubljana; 980. Josip Kobe, trgovec, Novo mesto; 981. Marija Rozmanova, sopr. pošl. tajnika, Ljubljana; 982. dr. Ivan Vasič, odvetnik, Novo mesto; 984. dr. Franjo Ivanetič, odvetnik, Novo mesto; 985. Matija Marinček, notar, Novo mesto.

B.

ki so plačali izza dne 30. sept. 1925 do 30. dne sept. 1926 za Ciril Metodov
obrambni sklad po 50 Din oziroma 100 Din.

2299.—2300. Ema Pleiweisova, sopr. notarja, Ljubljana; 2301.—2306. Narodne dame v Slov. Konjicah v spomin pok. ge. Mine Schellove, soproge šol. uprav.; 2307. Ivan Šesek, mag. ravnatelj v pok., Ljubljana, o 50 letnici mature; 2308.—2327. ž. C. M. šentpeterska podružnica, Ljubljana, viš. nadzorniku in postajenačelniku g. Avg. Ludviku za god (20 kamnov); 2328. Ivan Ušlakar, notar, Sevnica; 2329. Marica Ušlakarjeva, sopr. notarja, Sevnica; 2330. Majda Ušlakarjeva, Sevnica; 2331. Božena Ušlakarjeva, Sevnica; 2332. Breda Ušlakarjeva, Sevnica; 2333. Dušan Ušlakar, Sevnica; 2334. Matko Kante, šol. nadzor. v p., Ljubljana, o 70letnici; 2335. Ciril Petrovec, učit. in sopr. Nežika, Ljubljana.

Doneski podružnic leta 1925.

Št. št.	Ime podružnice	Članarina, pokrovitelj- nine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabi- ralniki		Obrambni sklad		Dr. Ivana Tavčarja sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
1.	Ljubljana: šentpeterska ženska . . .	35.644	65	—	—	1.000	—	—	—	—	—	36.644	65
2.	Ljubljana: mestna ženska . . .	730	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33.524	65
3.	Ljubljana: šentpeterska moška . . .	6.111	75	—	—	2.550	—	—	—	32.794	65	8.661	75
4.	Brežice	8.608	75	—	—	—	—	—	—	—	—	8.608	75
5.	Maribor: m.	8.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8.300	—
6.	Grobelno: za Slivnico in Št. Vid . .	7.632	50	28	—	—	—	—	—	—	—	7.660	50
7.	Ljubljana: šentjakobska-Irnovska m.	7.051	93	540	80	—	—	—	—	—	—	7.592	73
8.	Ptuj: m.	6.610	25	—	—	50	—	—	—	—	—	6.660	25
9.	Sava, Javornik in Koroska Bela . .	6.519	25	—	—	—	—	—	—	—	—	6.519	25
10.	Ptuj: ž.	6.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.500	—
11.	Ljubljana: Šiška, m.	5.200	75	—	—	—	—	—	—	—	—	5.200	75
12.	Ljubljana: šentjakobsko-trnovska ž.	4.327	93	—	—	—	—	—	—	—	—	4.327	93
13.	Celje: ž.	4.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.000	—
14.	Novo mesto: ž.	2.765	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.765	—
15.	Gornji grad	2.600	—	—	—	200	—	—	—	—	—	2.965	—
16.	Celje: m.	2.350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.600	—
17.	Cerknica in okolica	2.284	25	—	—	—	—	—	—	—	—	2.350	—
18.	Maribor: ž.	1.928	—	—	—	300	—	—	—	—	—	2.284	25
		119.165	01	568	80	4.100	—	—	—	32.794	65	156.628	46
<i>Odnos . . . . .</i>													

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Dr. Ivana Tavčarja sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos . . .</i>	119.165	01	568	80	4.100	—	—	—	32.794	65	156.628	46
19.	Velike Lašče	1.949	50	107	15	—	—	—	—	—	—	2.056	65
20.	Trebnje in okolica	1.945	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.945	—
21.	Rbnica na Pohorju	1.842	75	44	75	—	—	—	—	—	—	1.887	50
22.	Ljubljana: Šiška, ž.	1.799	75	—	—	—	—	—	—	—	—	1.799	75
23.	Litija	1.751	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.751	—
24.	St. Pavel pri Preboldu, ž.	1.719	25	—	—	—	—	—	—	—	—	1.719	25
25.	Trbovlje: ž.	1.704	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.704	—
26.	Kranj: ž.	1.570	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.570	—
27.	Ljubljana: I. ljublj. m.	1.471	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.471	—
28.	Krško: m.	1.425	75	18	15	—	—	—	—	—	—	1.443	90
29.	Krško in okolica, ž.	1.371	75	—	—	—	—	—	—	—	—	1.371	75
30.	Konjice	1.228	09	—	—	—	—	—	—	—	—	1.228	09
31.	Radeče in okolica	1.195	75	18	25	—	—	—	—	—	—	1.214	—
32.	Novo mesto: m.	1.147	70	—	—	—	—	—	—	—	—	1.147	70
33.	Trbovlje n okolica, m.	1.125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.125	—
34.	Jesenice: ž.	1.017	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.017	—
35.	Slovenjgradec in okolica: m.	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—
36.	Slovenjgradec: ž.	906	—	—	—	—	—	—	—	—	—	906	—
37.	Hrastnik: m.	766	—	—	—	—	—	—	—	—	—	766	—
38.	Hoče, Siltvnica in okolica	761	—	—	—	—	—	—	—	—	—	761	—
	<i>Oznos . . . . .</i>	146.861	30	757	10	4.100	—	—	—	32.794	65	184.513	05

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Dr. Ivana Tavčarja sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos . . . . .</i>	146 861	30	757 10	4 100	—	—	—	—	32.794	65	184.513	05
39.	Stari trg in Lož	691	25	—	—	—	—	—	—	—	—	691	25
40.	Bed	650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	650	—
41.	Ribnica in okolica : ž. (Dolenj.)	649	50	—	—	—	—	—	—	—	—	649	50
42.	Sv. Jurij ob j. žel.	647	—	—	—	—	—	—	—	—	—	647	—
43.	Hrastnik in okolica : ž.	616	—	—	—	—	—	—	—	—	—	616	—
44.	Črnomelj : ž.	610	—	—	—	—	—	—	—	—	—	610	—
45.	Ljutomer : ž.	605	—	—	—	—	—	—	—	—	—	605	—
46.	Vransko	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—
47.	Laški trg in okolica	479	—	—	—	—	—	—	—	—	—	479	—
48.	Sv. Ema in okoliš.	450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	450	—
49.	Velenje	437	—	—	—	—	—	—	—	—	—	437	—
50.	Sevnica	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—
51.	Smarje pri Jelšah	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—
52.	Ormoški okraj : m.	382	40	—	—	—	—	—	—	—	—	382	40
53.	Sv. Duh na Ostrem vihu	341	—	—	—	—	—	—	—	—	—	341	—
54.	Kostanjeva	303	—	—	—	—	—	—	—	—	—	303	—
55.	Št. Rupert	274	—	—	—	—	—	—	—	—	—	274	—
56.	Kočeve in okolica	261	25	—	—	—	—	—	—	—	—	261	25
57.	Mozirje, Gornjesavinska ž.	240	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	—
58.	Žalec : ž.	230	50	—	—	—	—	—	—	—	—	230	50
	<i>Odnos . . . . .</i>	156 028	20	757 10	4 100	—	—	—	—	32.794	65	193.679	95

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Dr. Ivana Tavčarja sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Skupaj	
		Din.	p	Din.	p	Din.	p	Din.	p	Din.	p	Din.	p
	<i>Prenos . . . . .</i>	156 028	20	757	10	4 100	—	—	—	32 794	65	193 679	95
59	Begunje-Breznica	220	—	—	—	—	—	220	—	—	—	220	—
60	Mokronog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	220	—
61	Sv Lenart v Slov. goricah	210	—	—	—	—	—	—	—	—	—	210	—
62	Tolsti vrh pri Guštanju	195	—	—	—	—	—	—	—	—	—	195	—
63	Kamnica pri Mariboru	171	—	—	—	—	—	—	—	—	—	171	—
64	Sv. Jurij ob Ščavnici	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	165	—
65	Ribnica: m. (Dolenj.)	134	50	—	—	—	—	—	—	—	—	134	50
66	Raka in okolica	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—
67	Soštanj in okolica	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—
68	Limbuš in okolica	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—
69	Loški potok, Draga in Trava	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	—
	Skupaj	157 369	70	757	10	4 100	—	220	—	32 794	65	195 241	45

25letnico

bo praznovala leta 1927.

ženska podružnica v Novem mestu,

ustanovljena leta 1902.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani:

A. Vodstvo

po volitvi na XXXVII. veliki skupščini v Rogaški Slatini
dne 19. septembra 1926.

1. Predsednik: Andrej **Senekovič**, častni član Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, vladni svetnik, gimnazijski ravnatelj v pokoju, izvoljen leta 1924.
  2. Dr. Ernest **Dereani**, zdravnik v Ljubljani, 1925.
  3. Blagajnik: Aleksander **Hudovernik**, predsednik notarske zbornice 1926, časten član Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.
  4. Fran **Jamšek**, nadučitelj na Bregu pri Ptuj, 1926.
  5. Dr. Janko **Kersnik**, ravnatelj Kmetске posojilnice za ljubljansko okolico v Ljubljani, 1926.
  6. Avgust **Ludvik**, višji nadzornik in postajenačelnik Glavnega kolodvora v Ljubljani, 1926.
  7. Tajnik: ing. Janko **Mačkovšek**, mestni gradbeni svetnik v Ljubljani, 1925.
  8. Ana **Podkrajškova**, zasebnica v Ljubljani, 1924.
  9. Ivan **Prekoršek**, upravitelj drž. bolnice v Celju, 1925.
  10. Viktor **Rohrmann**, veletrgovec v Ljubljani, 1926.
  11. Namestnica predsednikova: Franja dr. **Tavčarjeva**, dvorna dama v Ljubljani, 1924.
  12. Dr. Fran **Vodopivec**, veliki župan v p. v Ljubljani, 1925.
- Ožji odbor: Načelnik Senekovič, Hudovernik, Janko Mačkovšek, Viktor Rohrmann, dr. Janko Kersnik, Franja dr. Tavčarjeva.

Po smrti Andreja Senekoviča (u. 17. X. 1926) je bil na vodstveni seji dne 17. XI. 1926 soglasno izvoljen predsednikom došednji blagajnik g. Aleksander **Hudovernik**, blagajnikom pa dr. Janko **Kersnik**. Načelnik ožjega odbora je Al. Hudovernik.

B. Nadzorništvo.

1. Mate **Kante**, okr. šolski nadzornik v pok. v Ljubljani.
2. Dr. Vladimir **Ravnihar**, odvetnik v Ljubljani.
3. Matija **Rode**, kontrolor Mestne hranilnice v Ljubljani.
4. Albert **Sič**, prof. v p. v Ljubljani.
5. Alojzij **Virbnik**, gimn. prof. v p. v Ljubljani.

C. Razsodništvo.

1. Mat. **Marinček**, notar v Novem mestu.
2. Dr. Karol **Koderman**, odvetnik v Mariboru.

3. Fran Pahernik, veleposestnik v Vuhredu.
4. Dr. Fran Tekavčič, odvetnik v Ljubljani.
5. Dr. Janko Zirovnik, odvetnik v Ljubljani.

Č Pisarna.

Vodja: Aleksander Hudovernik.

Uradniki: Knjigovodja: Emanuel Josin.

Pisarniški tajnik: Fran Skulj.

Pisarica: Franja Benedikova.

Ljubljana, Narodni dom: uradne ure ob delavnikih od 3.—6. popoldne.

Slovenke! Slovenci!

Naši grobovi rastejo — koliko je novih, izveste deloma iz članka, opisujočega naše izgube — najhujša, najbolj dalekosežna, nenadomestna je izguba naše glave, našega predsednika gospoda **Andreja Senekoviča**. Nenadoma je odšel. Ob njegovem preranem grobu plaka sirota Družba sv. Cirila in Metoda. Kakor za slovo nam je predočil na skupščini v Rogaški Slatini njen razvoj od prvega začetka do današnjih dni. S hvaležno besedo je omenjal družbenih velikih dobrotnikov, delovanja podružnic, narodnega ženstva, nekdanje akademične mladine, a nase je pozabil, in vendar je razcvet Družbe sv. Cirila in Metoda dosežen pred vojno, v največji meri sad njegovega brezprimernega trudoljubja. Ob najhujših naskokih zunanjih in notranjih sovražnikov je sprejel vodstvo in ni klonil. **»Napeti moramo vse sile, da rešimo naše otroke slovenstvu»**, s tem geslom je nastopil na veliki skupščini v Ptuj. Sam je napel vse svoje duševne in telesne sile in s svojo ljubljeno Družbo otel na tisoče slovenskih otrok potujčenja. Priče so: Trst, Gorica, Krmin, Muta... Svetovna vojna je ugonobila skoro vsa narodna društva — Družba sv. Cirila in Metoda je ostala in ni bila raz-

puščena; ohranila jo je modrost njenega čuječega voditelja. Po vojni so se oglašali nekateri trdeč, da poslej ne bo več potrebna Družba. Prvi se je postavil po robu takim nazorom Senekovič z odločno izjavo, da Družba sv. Cirila in Metoda ne sme ustaviti svojega obrambnega delovanja, ki je v mnogem oziru še potrebnejše sedaj, nego pred vojno. Na njegov poziv se je zdramilo iz spanja mnogo podružnic in so šle na delo.

V letopisih naše narodne obrambe ostane z zlatimi črkami zabeleženo častito ime za ohranitev slovenstva velezaslužnega Andreja Senekoviča. Pod praporom naših blagovestnikov sv. Cirila in Metoda nadaljuje naša družba, zvesto držeča se njegovih navodil, boj, ki bo končan tedaj, ko bo zasigurana narodnost poslednjega jugoslovenskega otroka. Da pospešimo zmago in da počastimo spomin drugega predsednika Družbe sv. Cirila in Metoda, smo ustanovili v družbene obrambne namene

Senekovičev sklad.

Vanj naj se stekajo večji in manjši doneski pokojnikovih čestilcev in prijateljev Družbe sv. Cirila in Metoda. Podružnice, na delo! da doseže Senekovičev sklad čimenu in namenu dostojno čim višjo svoto.

V Senekovičev sklad so doslej prispevali: Aleksander Hudovernik, Ljubljana, 100 Din; Anton Peršuh, Slovenjgradec, 100 Din; dr. Josip Krevl, Litija, 200 Din; dr. E. Dereani, Ljubljana, 200 Din; E. Josin, Ljubljana, 100 Din; Iv. Vrhovnik, Ljubljana, 100 Din; Franja Benedikova, Ljubljana, 100 Din; V. Rohrmann, Ljubljana, 200 Din; Albert Sič z go. soprogo, Ljubljana, 100 Din; dr. Fr. Kropivnik, Ljubljana, 100 Din, Primorka 100 Din; ž. podružnica Ruše 400 Din; Fr. Jamšek, Breg pri Ptujju 100 Din; m. podružnica Slovenjgradec 560 Din; dr. Kreč, Ljubljana 200 Din; Franja dr. Tavčarjeva 200 Din; dr. Ivo Tavčar 200 Din; Fr. Medič, Ljubljana 500 Din; dr. Dinko Puc 200 Din.

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,
dne 17. novembra 1926.

NAZNANILA

v „Koledarju“ Družbe sv. Cirila in Metoda

naj blagovole cenj. mnogobrojni člani Družbe uvaževati pri naročilih. Tu objavljene tvrdke so narodne in zanesljive, postrežejo točno z dobrim blagom in za nizko ceno. Ker je dohodek naznanil namenjen Družbi v korist, je želeti, da se častiti naročniki pri naročbah sklicujejo izrečno na inserat v Družbenem „Koledarju“; sklicevanje na inserat uveri p. n. uvrstitelje o uspehu inseriranja.

Slovinci in Slovenke! Kupujte pri narodnih slovenskih trgovcih, zlasti pri tistih, ki so člani Družbe sv. Cirila in Metoda.

**Mal položi dar
domu na altar!**

Tak napis nosijo

**v žigalice
Družbe sv. Cirila in Metoda.**

Kdor jih kupuje in drugim priporoča
podpira plemenito delo, ki ga izvršuje

**že 41 let
Družba sv. Cirila in Metoda.**

Pripomnimo, da ima Družba sv. C. in
M. samo od teh vrst vžigalic dohodke.

VSEBINA.

Rodoslov našega kraljevskega doma.

Kraljevine Jugoslavije barve in grb.

Koledar.

Pristojbine poštna in brzojavna.

Lestvice za kolke.

† Prvomestnik Andrej Senekovič	33
Problem obmejnega naroda	42
Vam, ki pridete za nami (pesem)	50
Najgrše izdajstvo	51
Dva jubileja	52
Zoreče žito (pesem)	58
Napis na grobu (pesem)	58
Slovenci na Goriškem	59
Dva najdena bisera	66
Naši grobovi	79

Vestnik Družbe sv. C. in M. v Ljubljani.

Inserati.

Jadranska zavarovalna družba

Ustanovljena 1838

(Riunione)

Telefon št. 937

Glavni zastop za Slovenijo:

Ljubljana, Beethovnova ulica 4

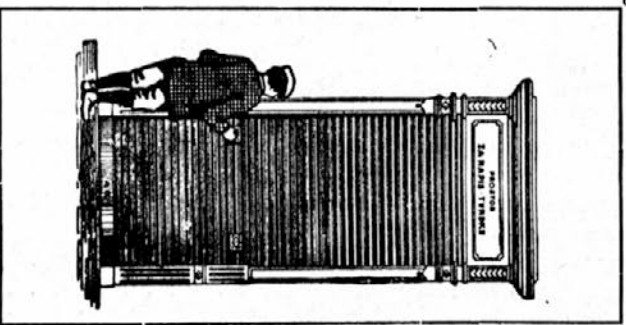
v lastni palači

Akc. kapital Lit. 100.000.000 Rez. kapital Lit. 340.000.000

Isprejema zavarovanja vseh vrst

Za Jugoslavijo direkcija v Zagrebu

Zastopstva v vseh večjih krajih Jugoslavije.

Ustanovljeno leta 1879

Telefon št. 553

Ključavničarstvo

Avđust Martinčič
Ljubljana, Rimska cesta 14

se priporoča za naročila novih valčnih zas-
storov (roljet) in solnčnih plahit ter za po-
pravilo istih. — Stalna zaloga vseh potrebščin
za roljete in solnčne plahite, raznovrstnih
štedilnikov in vseh potrebščin za stavbe. —
Izvršuje vsa ključavničarska dela in popra-
vila. — Avtođeno varenje. —

Točna postrežba!

Zmerne cene!

TEODOR KUNC

damska konfekcija

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV. 14

(Pod trančo 2)

Zaloga izgotovljenih kostumov, toalet in bluz
ter kožuhovine, modnega blaga, svil itd.

Izdelujejo se po meri angleški
kostumi, plašči, francoske
toalete in bluze ter vsa
v to stroko spa-
dajoča dela

—
Prinorčamo „Kolinsko cikorijo“!

Izvrsten domač izdelek.

„HELIOS“

FOTO ATELJE

Umetniški
zavod priporoča
plastične fotografije
od razglednice
do naravne
velikosti

Izdelujejo se tudi razni filmski kine-
matografski posnetki, kakor n. pr.
razvoj otroškega življenja, naravni
in reklamni filmi i. t. d.

FOTOGRAF

Veličan Bešter

Ljubljana, Aleksandrova cesta 5.

Telefon 524.

Medić - Zankl,

tvornice olja, firneža,
lakov in barv

družba z o. z.

CENTRALA V LJUBLJANI

TOVARNE: LJUBLJANA — MEDVODE

Podružnice in skladišča: Maribor, Novi Sad

Lastni domači proizvodi:

lanenega in kokosovega olja, firneža,
vseh vrst lakov, emajlno lakastih,
oljnatih kakor tudi prstenih in
kemičnih barv, steklar-
skega kita itd. marke

„MERAKL“

Prvovrstne kakovosti.

Točna in solidna postrežba.

Modna in športna trgovina

P. MAGDIČ

V LJUBLJANI

— NASPROTI GLAVNE POŠTE. —

TELEFON ŠT. 483

ČEK. URAD ŠT. 10.790

Priporočila za gospode :

KLOBUKE,
PERILO,
KRAVATE,
NARAMNICE,
NOGAVICE,
PLETENE TELOVNIKE
(PULOVER)
DEŽNE PLAŠČE,
DEŽNIKE I. T. D.
KAKOR TUDI VSE POTREB-
ŠČINE ZA TURISTIKO
= IN TELOVADBO =

Priporočila za dame :

PLAŠČE,
KOSTUME,
OBLEKE,
BLUZE,
ČEPICE,
ŠPORTNE KLOBUKE,
NOGAVICE,
ROKAVICE
IN VSE MODERNE
NAKITNE PREDMETE.

NARODNE ZASTAVE, TRAKOVE, ZNAKE ITD.

NAJVEČJA IZBIRA ANGLEŠKEGA VOLNENEGA IN
PERILNEGA BLAGA, SVILE, BARŽUNA ITD.
ZA DAMSKE OBLEKE IN PLAŠČE.

— — —
»VEDNO ZADNJE NOVOSTI.«

Učiteljska tiskarna

V LJUBLJANI

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. Casopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

Zvezki za okroglo pravo št. 1, 2 in 3.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

ZAHTEVAJTE CENIKE!

Ustanovljena leta 1881

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

== v Ljubljani ==

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Sprejema hranilne vloge v tekočem
računu

Čekovni promet

Eskont in inkaso menic

Stanje vlog nad Din 107 milijonov.

Kaj vse dobiš pri tvrdki:

Josip Petelinc, Ljubljana

Sv. Petra nasip 7, blizu Prešernovega
spomenika ob vodi.

== **Najboljše šivalne stroje** ==

znamke „Gritzner“
in „Adler“ za rod-
binsko in obrtno
rabo, posamezne
dele za stroje in
kolesa, igle, olje,
jermena, pneuma-
tike itd.

Poleg tega velika zaloga galante-
rijskega, modnega in toaletnega blaga,
nogavic, pletenin, volne, bombaža itd.

Na veliko!

Na malo!

po najnižji dnevni ceni.

Zbirališče rodoljubov!

Peter Stepič

restavracija
in veletrgovina z vinom

Šiška pri Ljubljani.

Zbirališče rodoljubov!

Dobro blago po znano znižanih cenah dobite
v modni trgovini

PETER ŠTERK

Ljubljana

Stari trg 18

Specijalna trgovina najmodernejših bluz,
damskih volnenih in svilenih jop (jumper),
jutranjih oblek la kakovosti, moško,
žensko in otroško perilo.

Dalje moških klobukov,
čepic, slamnikov, nogavic, rokavic itd.

Tvornica pečatnih

znamk, šampiljk

Klišejji - Šablone - Plombne klešče - Vzvodne
tiskalnice - Štance - Modeli za predtiskanje
perila - Numeratorji - Gozdna kladiva i. t. d.

ANTON ČERNE, graveur
LJUBLJANA, Dvorni trg 1.

Mariborska tiskarna

== MARIBOR ==

LITOGRAFIJA

knjigoveznica * založništvo

Plakaterski in reklamni zavod.

Izdeluje zlasti plakate, delnice, etikete itd.

Glej plakat Ljubljanskega velesejma!

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

5%

vloge na tekoči račun po dogovoru tudi višje, brez odbitka rentnega in invalidskega davka, katera plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nevzdignjene vložne obresti pripisuje h kapitalu vsako leto — to je dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglasati radi tega pri hranilnici.

Z dnem 30. junija 1925 je bilo stanje hranilnih vlog na knjižicah in tekoči račun nad
23 milijonov Din.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
nad 7 milijonov Din.

Ščitite svojo eksistenco s pomočjo
zavarovalnic. Varno zaslombo v tem
oziru Vam daje zavarovalna banka

„SLAVIJA“

ki zavaruje proti požarni škodi,
vlomu, avtomobilskim in vsem drugim
nesrečam, jamstvenim škodam itd.
in zagotovi kapital, ki se izplača
ob gotovi starosti ali ob smrti.
Jugoslovanska zavarovalna banka
„Slavija“ je v zvezi s češko banko
„Slavijo“ v Pragi. Generalno ravnateljstvo je v Ljubljani. Podružnice: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Novi Sad, Split, Osijek, ekspoziture v Skoplju, Vel. Bečkereku, Cetinju, Mariboru.

LESKOVIC & MEDEN

TRGOVINA S SPECE-
RIJSKIM BLAGOM NA
DROBNO IN DEBELO

LJUBLJANA-JURČIČEV TRG 1

Veležganjarna

M. ROSNER & Co. nasl.

Viktor Meden

v Ljubljani

kupuje slive in drugo sadje za žganjekuho

Izdeluje po ugodnih cenah najboljše likerje:

pelinkovec, planinec grenčica, vanille, rum,

konjak medicinal, brinjevec, janeževec,

slivovko, sadjevec, tropinovec.

Manufakturna trgovina
FRANJO MAJER

Maribor
na Glavnem trgu
se priporoča

Tovarna vinskega kisa d. z o. z.

„VINOCET“

LJUBLJANA

nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis
iz pristnega vina. — Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna:

Ljubljana, Dunajska cesta 1a, II. nadstr.

DROGERIJA

„ADRIJA“

PARFUMERIJA — FOTOMANUFAKTURA

Vse toaletne in fotografske potrebščine.
Kemikalije za obrtnike in kmetovalce.

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA 1.

Mr. Ph. S. Borčič
preje B. Čvančara

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)
V LJUBLJANI.

STANJE VLOŽENEGA DENARJA 250 milijonov dinarjev
ali 1.000 milijonov kron.

SPREJEMA VLOGE na hranilne knjižice in tekoči račun
proti najugodnejšemu obrestovanju.

ZLASTI PLAČUJE za vloge proti dogovorjeni odpovedi
v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

JAMSTVO za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa,
je popolno, ker jamči za nje poleg lastnega
hranilničnega premoženja še

mesto Ljubljana

z vsem premoženjem in davčno močjo. Ravno radi tega
nalagajo pri njej tudi sodišča denar mladoletnih, župni
uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ
v naši hranilnici, ker je

denar popolnoma varen.

Knjigarna
L. Schwentner

Ljubljana
Prešernova ulica 3.

ZALOGA STEKLA

porcelana, zrcal, svetilk,
raznih okvirov, šip itd. Stavbinsko in
umetno steklarstvo.

AVGUST AGNOLA
LJUBLJANA, DUNAJSKA C.10

Gričar & Mejač

**Največja zaloga izgo-
tavljenih oblek za
gospode, gospe in
dečke**

Ljubljana, Šelenburgova ul. 3

J. N. Šoštarič

Maribor, Aleksandrova cesta 13

Telefon šte. 222 / Pošt. ček. rač. 12.565

trgovina z modnim, manufakturnim,
suknenim in platnenim blagom, pe-
rilom, konfekcijo in pleteninami.

Na debelo in drobno.

Gg. učitelji dobijo lahko blago na obroke

Tovarniška zaloga stavbenega materiala

F. P. VIDIC & KOMP.

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

Telefon šte. 27 — Pošt. hran. računu šte. 11.086

Najboljše peči sedanosti:

GLINASTE PEČI modernih oblik in modelov v raznih
barvah — Kmečke peči — Štedilniki — Bele email
ploščice za obložitev sten

Zarezani strešniki — Bobrovi strešniki — Strešna lepenka
Samotna opeka, ognjevarna — Šamotna moka in špeci-
jalne plošče za pekovske peči

Šamotne ali mozaik plošče za tlakovanje cerkva, hod-
nikov in cementne plošče.

Kamenitaste cevi — Cementne cevi — Prvovrstni Port-
lant-cement itd.

Radi izborne kvalitete Vam
priporočamo nabaviti si

Karo - čevlje

Lastne delavnice
Solidne cene

Maribor, Koroška cesta 19

Gaspari & Faninger

MARIBOR

tovarna trikotaže in perila

Tovarna: Ruška cesta šte. 45

Zaloge in pisarna:

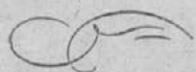
Aleksandrova cesta šte. 48

Hipotekarna banka **južgoslovanskih hranilnic**

LJUBLJANA

izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle. Sprejema denarne vloge na tekoči račun in hranilne knjižice ter daje vsakovrstne kredite in predujme. Izvršuje nakazila v tu- in inozemstvo ter kupuje in prodaja devize in valute po najugodnejših dnevnih kurzih.

EN GROS!

EN GROS!

Tvornica perila
Maks Durjava in drug

Maribor
Gregorčičeva ulica 24

NAŠE PERILO SE DOBI V VSEH
BOLJŠIH MODNIH TRGOVINAH.

JOSIP RAVNIKAR

LJUBLJANA

Dalmatinova ulica šte. 13

**Manufaktura
na debelo!**

Zdravilišče Rogaška Slatina

Postaja Grobelno na Južni železnici in od tam po lokalni železnici v Rogaško Slatino.

Zdravilišče, kjer se pijejo 3 vrste najboljših zdravilnih vod (Tempel, Styria, Donat).

VRELEC „TEMPEL“.

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi kislini. Pospešuje prebavljanje in presnavljanje.

VRELEC „STYRIA“.

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku, boleznim jeter in ledvic, sladkorni bolezni.

VRELEC „DONAT“.

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, žolčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, hemeroidom, putiki i. t. d.

Rogaška slatina je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-saliničnih rudninskokisljih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša krepčilna in oživiljajoča pijača; obenem pa tudi najboljše sredstvo, s katerim se obvaruje v mrzličnih krajih mrzlice.

Rogaška Slatina je najmodernejša in največje zdravilišče v celi Jugoslaviji. Hidroterapija, elektroterapija in inhalatorij, gimnastika za zdravljenje, kopeli z ogljikovo kislino, slane, smrečne, parne, zračne, solnčne kopeli in kopeli z vročim zrakom. Zdravljenje z mlekom in sirotko. Dietetska restavracija. — Lastni vodovod za pitno vodo. 228 m nad morjem ležeče. **Stalni poštni brzojavni in telefon. urad.** Velika zdraviliška dvorana, čitalnica, lepe jedilnice, dobre restavracije, kavarne, slaščičarne, terase, sprehajališča, vojaška godba. Radio. Pogoste priredbe plesov, umetniških in navadnih koncertov, tombole. Izposojevalna knjižnica, lepi parki i. t. d. Živahen poštni in vozni promet. Avtomobili in vozovi stojе gostom na razpolago. **Sezona od 1. maja do 1. oktobra,** **Ravnateljstvo drž. zdravilišča Rogaška Slatina.**

Rogaška Slatina

Vrelec: Tempel.

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi kislini. Pospešuje prebavljanje in presnavljanje.

Vrelec: Styria.

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic, sladkorna bolezen.

Vrelec: Donat.

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, žolčnemu kamenju, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemeroidom itd.

Rogaška slatina

je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalčno-saliničnih rudninskokislinskih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša krepčilna in oživiljajoča pijača; obenem pa tudi najboljše sredstvo, s katerim se obvaruje v mrzličnih krajih mrzlice

Rogaška slatina

je najboljša namizna in zdravilna mineralna voda, katera nima nikdar slabegu okusa ali duha.

Kr. dvorni

dobavitelji

V. Bizjak & drug

Rogaška Slatina

Keksi
Prepečenci
Vafeljni
Oblati
Biskviti

Zaloga
stekla, porcelana in
==== svetiljk ====

Fran Kollmann

Ljubljana, Mestni trg

priporoča

bogato zalogo vseh v svojo
stroko spadajočih predmetov.

Osobito priporoča slav. ob-
činstvu v nakup

valjčke za svetiljke

v korist Družbi sv. Cirila in Metoda.

Cenovniki na razpolago.

Veletrgovina razglednic in papierja

na drobno in debelo. Vse potreščine za šolo in urade. Največja izbira finega galanterijskega blaga, primerne za god, poročna in druga darila.

M. TIČAR

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta št. 26

Šelenburgova ulica št. 1
(podružnica).

L. MIKUŠ

izdelovatelj dežnikov, solnčnikov, zaloga
sprehajalnih palic.

Mestni trg
št. 15

LJUBLJANA

Mestni trg
št. 15

Na drobno!

Na debelo!

Popravila točno in solidno

Zmerne cene.

FRAN ŠKAFAR

Stavbeno in pohištveno
mizarstvo s parno silo

ZALOGA POHIŠTVA

LJUBLJANA

Rimska cesta šte. 16

TRGOVSKA BANKA D. D.

Ljubljana, Dunajska cesta 4.

Kapital in rezervne nad Din 20.000.000.—

Podružnice:

Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec,
Kamnik, Konjice, Ptuj.

Ekspozitura:

Prevalje.

Sprejema denarne vloge
na hranilne knjižice in
tekoči račun in jih ob-
restuje najugodnejše.

Kupuje in prodaja
vrednostne papirje, va-
lute, devize, čeke itd.

Eskontira in vnovčuje
menice, devize, kupone.

Daje predujme
na vrednostne papirje
in blago.

Posreduje
pri borznih naročilih
vestno in kulantno.

Izdaja
akreditive in izvršuje
izplačila na vsa tu in
inozemski tržišča.

Finansira

industrijalna, trgovska in obrtna podjetja.

Telefoni: 139, 146, 458.

Brzjavi: Trgovska.

Narodna tiskarna

TELEFON 304

V LASTNI HIŠI

IZVRŠUJE VSA TISKARSKA DELA. – KOT
KUPČIJSKE TISKOVINE. – ČASOPISE. –
KNJIGE. TISKOVINE ZA URADE. – HRA-
NILNICE IN POSOJILNICE. –
VIZITNICE. KUVERTE ITD.

LJUBLJANA – KNAFLJEVA ULICA 5

Narodna knjigarna

in trgovina s papirjem

priporoča šolske in vse druge knjige,
vsakovrstne šolske, pisarniške in razne druge
potrebščine – Sprejema naročila na vse
časopisje in revije – Vsakovrstne
razglednice – Trgovske
knjige vedno v
zalogi.

Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 2

T v r d k a

IVAN PERDAN

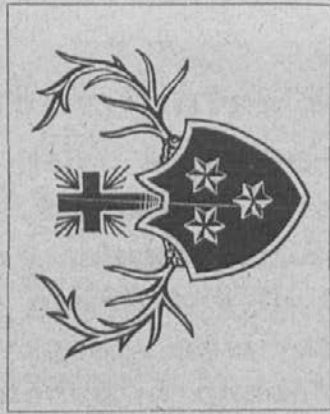
v Ljubljani

— Glavni založnik —

Ciril-Methodovih vžigalic in Ciril-Methodovega čaja v zavitkih. Najnižja cena in točna postrežba.

V zalogi vedno:
najfinejše namizno
olje, kava, riž, čaj,
milo, žganje, kakor
tudi vse drugo špe-
cerijsko blago na
drobno in debelo po
najnižjih cenah.

**Zahtevajte povsod le
navadno in terpentino vo Hubertus milo
pod znamko**

**Hubertus
milo
Celje**

od Celjske milarne d. z o. z. Celje, ki je najboljše in najcenejše!

Tovarna zamaškov

Najso-
lidnejša in
najcenejša postrežba!
Električni obrat. Direktni uvoz
probkovine iz Španije in
Portugalske. Zahte-
vajte vzorce!

Jelačin & Ko. - Ljubljana

Anton Leben, nožar

Ljubljana, Stari trg števil. 15
priporoča brusarnico in popravljalnico.

Električni obrat.

Velika zaloga storjene obleke za gospode in dečke

LJUBLJANA Mar. Čik nasl. M. Polach Mestni trg 9

priporoča svojo veliko izbiro storjenih oblek; pelerin
čepic, vsakovrstnega perila za gospode in dečke od 2 let naprej

Najstarejša domača tvrdka. Najnižje cene!

ANTON BAJEC

TRGOVINA
S CVETLICAMI, ŠOPKI,
VENCI IN TRAKOVI Z
NAPISI

LJUBLJANA

POD TRANČO

**Pri nakupu različnega oblačilnega
blaga se blagovolite poslužiti
veletrgovino**

**A. E. SKÁBERNÈ
LJUBLJANA**

Priporočava bogato zalogo železninskih predmetov kakor okovje za stavbe, pohišstvo, kuhinjsko orodje, orodje za vse stroke, nosilke, železniške šine kakor tudi portland cement

po najnižjih dnevnih cenah

Zalta & Žilič

trgovina železnine

LJUBLJANA, Dunajska cesta 11.

JOSIP OLUP

U gostilni „Pod Trančo“ se tačijo
prístna dolenjska in štajerska vina.

Priporoča tudi svojo trgovino z manufakturnim blagom in moškimi oblekami domačega izdelka. Po najnižjih cenah.

Ljubljana, Stari trg 1 in 2.

Južno-štajerska hranilnica Celje

v lastni hiši, Cankarjeva ulica 11
nasproti pošte.

————— Ustanovljena leta 1889 —————

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8.
do 12. ure in jih obrestuje po kolikor mogoče
najvišji obrestni meri. Rentni davek plačuje
hranilnica sama.

Za varnost vlog jamčijo okraji: Gornji grad,
Sevnica, Šmarje pri Jelšah, Šoštanj, Vransko
in rezervni zaklad. Hipotekarna posojila in
vsakovrstni drugi krediti pod ugodnimi pogoji.
Poštne položnice na razpolago.

Umetna knjigoveznica Ivan Jakopič,

Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje

vsakovrstnih knjigoveških del.

Izvirne platnice za slovenske knjige vedno v zalogi. Tiskanje trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno

Manufakturno blago

vseh kakovosti kakor tudi perila ter odeje
za postelje lastnega izdelka, se dobi vedno
v trgovini

Karol Jančič

Maribor — Aleksandrova cesta šte. 11

JOSIP SULIČ

Trgovina s čevlji in usnjem

== MARIBOR ==

Aleksandrova cesta šte. 30

Na drobno

== Manufakturna trgovina ==

Franc Dobovičnik

Celje, Gosposka ulica št. 15

priporoča svojo bogato in krasno sortirano zalogo
vseh v manufakturno stroko spadajočih vrst blaga.
Krojači in šivilje imajo poseben popust.

Za trgovce poseben engros oddelek.

Na debelo

Ivan Kravos

Konjske opreme

za lahko in težko vožnjo, kakor potrebščine za konje, brzde, biči, svetilke za kočije itd. Obnošene opreme in sedla. Ovratniki, vrvice in nagobčniki za pse.

Razni kovčegi

torbic, listnice, denarnice, dokolenice iz usnja itd.

Gonilni jermeni

v vseh širinah iz prima-usnja, kakor tudi šivalni in vezalni jermeni.

Telefon 207

Maribor

Telefon 207

Trgovina: Aleksandrova cesta šte. 13.

Delavnica: Slomškov trg šte. 6.

Priporoča se trdka

FRANC MASTEK

Maribor

Glavni trg šte. 16

Najcenejši nakup
vsakovrstnega sukna, svilnatih robcev
in vseh drugih vrst manufakture.

CELJSKA POSOJILNICA D. D.

Stanje hranilnih vlog
čez Din 50,000.000.—

Stanje glavnice in rezerv
čez Din 4,000.000.—

V lastni palači - Narodni dom

Sprejema hranilne vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih izplačuje točno in nudi za iste najboljše obrestovanje in največjo varnost.

Izvršuje vse denarne, kreditne in posojilne posle, kupuje in prodaja devize in valute.

Podružnica v Šoštanju na Glavnem trgu.

Posojilnica v Mariboru

v lastni hiši, v Narodnem domu.

Telef. št. 108.

Žirokonto pri Narodni banki SHS.

Pošt. ček. urad v Ljubljani rač. št. 10502., v Zagrebu 39087.

Obrestuje vloge na knjižice in v tekočem računu po

6%

z dnevno razpolago po 8% proti odpovedi na 3 mesece.

Daje posojila na zemljišča in osebno poroštvo.

Eskomptuje menice in otvarja tekoče račune

za trgovce, obrtnike in podjetja.

Stanje vlog nad 50 milijonov dinarjev

Rezervni zaklad

== nad milijon Din. ==

Ustanovljena l. 1882.

Posojilnica je najstarejši slovenski denarni zavod
v Mariboru.

Ceniki brezplačno!

Bogato zalogo ščipal-
cev, očal, daljnogledov,
toplomerov, baro-
metrov itd. priporoča

Fr. P. Zajec, optik in urar,
Ljubljana, Stari trg št. 9

Velika zaloga ur, zlatnine in srebrnine. Vsa popravila se
izvršujejo v moji moderno opremljeni delavnici po najnižjih cenah.
Postrežba točna in solidna!

Engelbert Franchetti

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 20

nasproti kavarne »Evrope«

priporoča svojo največjo in povsem higijenično urejeno
brivnico. — Za dobro in točno postrežbo
je vsestransko preskrbljeno.

Slovinci!
Slovenke!

Spominjajte se
naših bratov
na Primorskem in
Koroškem!

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 1.

Delniška glavnica in rezerve: Din 60,000.000

OBREŠTUJE vloge na tekočem računu in na knjižice najugodnejše. — KUPUJE in prodaja devize, valute in efekte vseh vrst. — ESKONTUJE in vnovčuje menice in devize na tu- in inozemska mesta. — SPREJEMA vsa borzna naročila na tu- in inozemske borze in jih izvršuje najugodnejše. —

DAJE vsakovrstne predjume na blago, efekte itd. — DOVOLJUJE vsakovrstne kredite pod najugodnejšimi pogoji. — PRODAJA srečk razredne loterije. — DAJE informacije v vseh v bančno stroko spadajočih zadevah.

Brzojavni naslov: Banka, Ljubljana.

Telefon šte. 261, 413, 502, 503, 504.

Račun ček. urada v Ljubljani šte. 10.509.

Podružnice:

Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica,
Kranj, Logatec, Maribor, Metković,
Novisad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Delniška družba pivovarne „Union“

Ljubljana

Pivovarna in sladarna.
Tovarna za špirit in kvas
v Ljubljani I.
pošt. pred. 45.

Podružna pivovarna
(pr. T. GÖTZ
v Mariboru.

Príporeča svoje izborne izdelke i. s.:

Svetlo in črno eksportno pivo

v sodih in steklenicah.

Pekovski kvas. Čisto rafin. žganje.

(Drože.)

TELEFONI: Ljubljana 311
Maribor 23

BRZOJAVI: Pivovarna Union Ljubljana
Maribor